

Weblog 2005

In 2004 hield ik, afgewisseld door mede-directieleden bij de EO Henk Hagoort en Andries Knevel, met enige regelmaat een aantal dagen een digitale blog bij. In dat digitale dagboek gaat het niet alleen over de omroep, maar ook over tal van andere aspecten van mijn leven: familie, kerk, politiek, samenleving en wereld.

Zondag 9 januari 2005

In de ochtendkerkdienst staat vanmorgen in de liederen, de gebeden en de preek de ramp in Azië centraal. Waar was God op het moment van de vernietigende vloedgolf?

Gastpredikant ds. Van der Linde gaat voorbij aan de discussies over Gods hand achter de vloedgolf, en verwijst naar het woord van Jesaja: In al hun benauwdheden was ook Hij benauwd. “God bekijkt het lijden van de wereld niet vanaf zijn troon, niet via het tv-schermbild om daarna weer onbewogen verder te gaan met het regeren van de wereld. Als die Indonesische vrouw haar kind dood in de armen houdt, gaat God van zijn troon af en legt Hij zijn handen op haar hoofd. Wij hebben een God met een hart, een God met tranen in de ogen”. Als bevestiging van die woorden – het is voor mij en voor veel medekerkgangers geloven en vertrouwen zonder te begrijpen! - zingen we met Lied 447 uit het Liedboek voor de Kerken dat “God licht put uit grondeloze diepte, en vreugde uit pijn maakt”.

Toch zit er nog een andere kant aan zo'n ramp als in Azië, aldus de predikant. “Jezus heeft ons afgeleerd om te vragen naar de zonden van de slachtoffers. Je mag maar één ding doen: naar jezelf kijken. Wij vragen: waarom jij? Jezus zegt: waarom jij niet? Zo'n ramp zet je stil bij je eigen leven en bij je eigen dood. Het lijden in de wereld is Gods megafoon waarmee Hij ons wakker wil roepen en tot het besef wil brengen dat Jezus terugkomt.”

In de avonddienst herinnert dominee Lagewaard aan de Veluwe zegswijze dat een doodshemd geen zakken heeft, anders gezegd: bij je dood kun je niets meenemen. Antwoorden op de vraag ‘Wie ben je?’ als ‘Ik ben wat ik heb’, ‘ik ben wat ik presteer’ of ‘ik ben wat anderen van me vinden’, baten je dan niet. “Alleen wie je in Gods ogen bent, is beslissend voor leven en sterven. En ik bid dat hier vanavond niemand de kerk uitgaat zonder te beseffen: Ik ben een kind van God. Want God zegt dat echt tegen ieder van ons.”

Zowel in de morgen—als in de avonddienst wordt gebeden om een zegen over de definitieve besluit dat de Landelijke Vergadering van (onze) Nederlands Gereformeerde Kerken met een ruime tweederde meerderheid gisteren nam, dat het toelaten van vrouwen tot het ambt van ouderling en predikant “bijbels verantwoord” is. Ook onze gemeente heeft voorgestemd. Zelf was ik tot twee jaar terug van gevoelen dat de Bijbel daar geen ruimte voor bood, maar intensieve bestudering van het betreffende rapport vol bijbelse gegevens op een viertal studieavonden in onze gemeente heeft mij en de overgrote meerderheid van onze gemeenteleden overtuigd dat we met de vrouw in het ambt in een bijbels spoor gaan. Op de Landelijke Vergadering vreesden sommigen voor een breuk met de Christelijke gereformeerde en Gereformeerd vrijgemaakte kerken als gevolg van dit besluit. Mij zou zeker dat laatste zeer verbazen, als ik zie, hoe in die kerken vrouwen in de praktijk in toenemende mate pastoraal werk doen, catechisatie geven, voorgaan in gebed in de diensten, bijbelonderricht geven e.d.: allemaal dingen die tot voor kort met een beroep op de Bijbel voor mannen gereserveerd werden.

Tussen de ochtend- en avonddienst domineert het EK schaatsen onze huiskamer. Ook met vier Nederlanders op de vier topplaatsen is de wedstrijd ongemeen spannend en blijkt dat de 18-jarige Sven Kramer uiteindelijk door een slechte eerste bocht op de 500 meter van vrijdag net die elfhonderdste seconde tekort komt om Jochem Uytdehaage van de Europese titel af te houden. Op de eeuwigheid is het niks, maar op zo'n toernooi telt elke honderdste van een seconde. Overigens manifesteert Kramer zich als een talent die – zo taxeer ik – binnen twee jaar Europees of wereldkampioen wordt en voor die tijd een nieuw wereldrecord op de tien kilometer rijdt.

Maandag 10 januari 2005

Na twee ongewone weken herneemt het leven vandaag zijn gewone ritme, wat voor de maandag voor mij een reeks vergaderingen inhoudt. Eén daarvan is die van de Projectgroep Bedrijfsmatig Werken die de Raad van Bestuur heeft ingesteld om in de komende maanden tot efficiencyverbetering in het programmaproductieproces te komen.

We geloven als omroepen dat op dat vlak de nodige winst valt te boeken – en met de megatekortingen voor 2006 in het vooruitzicht hebben we dat hard nodig! - door van elkaar te leren in de manier waarop we ieder voor zich onze programma's produceren. Het project moet wat mij betreft ook vooral een leerproject worden en geen boekhoudersproject waarin we op basis van eindeloze analyses van de kostenopbouw van programma's regels gaan vaststellen voor hoe een programma gemaakt mag worden en hoeveel alle onderdelen mogen kosten. Zo'n planeconomie-achtige benadering uit de 'beste' tijden van het Sovjetsysteem levert volgens mij veel minder op dan een proces van verbetering door van elkaar te leren. "Bij gebrek aan inzicht in hoe de ander het doet, is op dit moment je eigen aanpak altijd de beste", zo vat een van de projectgroepleden de huidige stand van zaken samen, en daar moeten we dus van af.

Vanavond zit ik vanaf zeven uur op het stadhuis met een aantal andere gemeenteraadsleden aan de telefoon als start van de actie Doe Normaal, waarmee we in Nijkerk het gesprek over waarden en normen op gang willen brengen. We bellen in anderhalf uur zoveel mogelijk inwoners over de vraag, aan welk gedrag in hun omgeving ze zich regelmatig ergeren. Ik krijg mensen aan de telefoon voor wie parkeren of fietsen op de stoep, hondenpoep en hard schreeuwen na cafébezoek, waardoor mensen midden in de nacht uit hun slaap worden gehaald, tot de topergernissen behoren. Met de inventarisatie van vanavond en van een reeks huiskamergesprekken die nog komen, hopen we als raad een beeld te krijgen van het gedrag waaraan de Nijkerkers zich het meest storen. In het vervolg van de campagne gaan we daar op door.

Laat op de avond bekijk ik met Ineke vanaf de bank een nieuw juweeltje van programmamaker Frans Bromet die voor NCRV's Dokument een aangrijpend portret maakte van een oude vrouw die wegens vertrek naar een verzorgingshuis veel van haar spulletjes – stuk voor stuk met een verhaal – moet weg doen. Het stimuleert ons in ons voornemen om in de komende weken, vóór onze verhuizing vanuit een groot huis naar een kleiner appartement, zelf al heel veel richting kinderen, kleinkinderen, kringloopwinkel, Leger des Heils en Dorkas te laten gaan. Dat voorkomt de kleine drama's op latere leeftijd die Frans Bromet schrijvend, maar liefdevol in beeld bracht.

Tenslotte: dat de temperatuur vandaag zo hoog is dat het wel lente lijkt, is prachtig, maar dat

we pal voor het slapen gaan op jacht moeten naar de eerste hinderlijk zoemende mug van dit jaar - nooit eerder zo vroeg gesignaleerd! – is een akelig bijverschijnsel van het zachte weer.

Dinsdag 11 januari 2005

In de wekelijkse personeelsbijeenkomst presenteert Henk Hagoort vandaag de nieuwe organisatiestructuur van het bedrijf. De historisch gegroeide bonte lappendeken waarvan tot nog toe sprake was, wordt vervangen door een heldere driedeling: een cluster Omroep – zeg maar de mensen die tv-programma's maken - , een cluster Beweging – de mensen die werken voor internet, de bladen, de evenementen en de radio - en een cluster Dienstverlening.

In samenhang daarmee wordt – in vervolg op de verkleining van de directie in 2006 van drie directieleden naar één directeur - het aantal leidinggevenden binnen de EO drastisch verminderd: van een kleine vijftig op dit moment naar rond de 20 in de nabije toekomst. Deze en andere wijzigingen zijn er vooral op gericht om flexibel te kunnen reageren op de veranderingen om ons heen. “Juist om de missie van de EO in de komende jaren optimaal te kunnen uitvoeren is een flexibele organisatie nodig die snel kan reageren op de kansen en bedreigingen die zich voordoen”, benadrukt Henk Hagoort.

Vanmiddag overleg ik met een vertegenwoordiger van TPG Post over de uitvoering van de afspraak van anonieme brieven die Nederlanders aan God schrijven en op de post doen, voortaan niet langer vernietigd worden, maar naar de EO toegaan. Binnen de EO gaan ze naar de afdeling Nazorg. Daar werken mensen die de noden en problemen die in de brieven naar voren komen, in gebed tot God kunnen brengen. De afspraken tussen TPG en de EO hebben vooral betrekking op wettelijk vereiste geheimhouding over de inhoud van de brieven, en over de bestemming van brieven die niet aan de God van de Bijbel zijn gericht, maar bijvoorbeeld aan Allah. Die zullen naar een andere instantie gaan.

Het Elfde Uur beleeft een primeur in zijn twaalfjarig bestaan, doordat er voor het eerst in het programma gezongen wordt. Een groep Nederlandse artiesten onder leiding van gospelzanger Ralph van Manen heeft een CD gemaakt, waarvan de opbrengst naar de slachtoffers van de ramp in Azië gaat. De inhoud van het lied – een appel op mensen om op te staan en hun handen uit de mouwen te steken – spreekt me meer aan dan de discussie tussen de gasten over de vraag, waarom God deze en andere rampen niet voorkomt. Natuurlijk mag een mens in zijn nood het naar God uitschreeuwen: Waarom gebeurt dit? Waarom doet u daar niets aan? Waarom helpt u me niet? Maar als Willibrord Frequin voor de zevenentwintigste keer uitroept dat hij een God die een klein kind in de Sahel of in Azië laat lijden, niet moet en dat, als hij God was, zou zorgen dat alle mensen lief waren en het goed hadden, raak ik knap geïrriteerd. Het gevoel bekruipt me: Wat verbeelden wij ons wel als kleine mensjes om te denken dat wij deze wereld beter zouden regeren dan de God die deze wereld geschapen heeft en die in Jezus Christus heeft laten zien dat hij diep met de mensen bewogen is? Wat een arrogantie om zo hoog van onszelf te denken, als we om ons heen zien en vanuit ons eigen hart weten tot welke verschrikkelijke dingen mensen in staat zijn!

Donderdag 13 januari 2005

Slecht nieuws voor de tv-adverteerders. De ochtendkranten melden de uitkomsten van een onderzoek over het kijken naar tv-reclame: maar liefst 80% van de kijkers ziet de reclame niet of nauwelijks. Dat beeld geeft voedsel aan de groeiende overtuiging onder

mediatrendwatchers dat tv-reclame als belangrijke financieringsbron voor televisiezenders zijn langste tijd heeft gehad.

De digitale revolutie zal deze ontwikkeling nog verder versterken. Ervaringen in Amerika wijzen uit dat naarmate het kijken “on demand” – dus op het moment dat het jou uitkomt, uit je digitale videotheek het journaal van een uur geleden, Het Elfde Uur van gisteren of Dokument van vorige week tevoorschijn halen – het “on line” kijken gaat vervangen, 95% van de reclame wordt doorgespoeld. In de businessmodellen voor nieuwe multimediaondernemingen die televisiezenders en digitale kanalen exploiteren zal tv-reclame vrij zeker een ondergeschikte plaats gaan innemen. Dat is overigens voor de geheel op reclame drijvende commerciële zenders een grotere omwenteling dan voor de publieke zenders die slechts voor een deel van hun inkomsten van reclame afhankelijk zijn. Maar ook die moeten zich afvragen, waar ze over vijf jaar de gelden vandaan halen die nu door de STER worden binnengehaald.

In De Volkskrant geeft KRO-directeur Ton Verlind aan dat hij af wil van het “ziek, zwak en misselijk”-imago van Nederland 1 met zijn vele medische programma’s. De zender “waarop voor de kijker aan de dood nauwelijks valt te ontkomen” moet volgens hem een positievere uitstraling krijgen. Ik ben het met hem eens dat er in de programmamix van Nederland 1 het nodige evenwicht tussen de lach en de traan moet zitten, maar, zoals Ton Verlind terecht vaak vraagt, wat wil de kijker? Uit een analyse van het kijkgedrag van de Nederland 1-kijker blijkt dat programma’s over ziekte en dood door de kijkers goed bekeken en zeer gewaardeerd worden, en dat zelfs wanneer dit soort programma’s achter elkaar geprogrammeerd worden, de kijkers er geen genoeg van krijgen. Kennelijk voorzien ze in de behoefte van veel mensen om via de televisie af te kijken, hoe andere mensen omgaan met de scharniermomenten van het leven zoals ziek worden, sterven en (gelukkig ook!) trouwen en kinderen krijgen.

Op de site van de ChristenUnie lees ik een oproep aan de Samenwerkende Hulporganisaties van giro 555 om een groter deel dan de huidige 10% van de opbrengst ten goede te laten komen aan de andere Nederlandse hulporganisaties die buiten het samenwerkingsverband staan. Daarbij speelt voor de ChristenUnie mee dat de opbrengst van grote acties zoals nu voor Azië voor in de SHO participerende organisaties vaak meer is dan hun normale jaaromzet en tot problemen kan leiden bij het goed besteden daarvan. Ik kan me bij dit pleidooi wel wat voorstellen. Daarnaast vind ik het merkwaardig dat uit orthodox-christelijke kring alleen Tear Fund in de SHO participeert en naar rato meedeelt in de opbrengst van de grote acties, terwijl grote hulporganisaties als ZOA, Woord en Daad en Dorkas niet aan de SHO deelnemen. De plaats van Tear Fund in de SHO heeft volgens mij een louter historische achtergrond. Toen in 1988 de publieke omroep de actie Eén voor Afrika organiseerde, zat er bij de samenwerkende hulporganisaties aanvankelijk geen enkele instelling uit het achterland van de EO. Wij hebben toen aan onze deelname aan de actie in Hilversum de eis verbonden dat er ook een orthodox-christelijke hulporganisatie in de opbrengst zou meedelen. Dat werd Tear Fund, omdat die als enige uit ons achterland op dat moment in Afrika actief was. Vanaf dat moment is Tear Fund deel blijven uitmaken van de SHO. Ik gun ze dat van harte, maar het blijft merkwaardig dat vanwege deze historische achtergrond zij er wel in zitten en andere christelijke hulpverleningsorganisaties niet.

Woensdag 12 januari

Maandag was het een vroege mug die het uitzonderlijk zachte weer illustreerde, vandaag is het een vroege vogel in onze voortuin die met zijn gefluit Ineke en mij rond half zeven tot verbazing brengt. De natuur lijkt echt in de war.

Vanmiddag bespreken we in het Overleg A-omroepen, met welke gezamenlijke visie we als

omroepverenigingen en andere grote zendgemachtigden de politiek tegemoet zullen treden in de komende discussie over de toekomst van de publieke omroep. Over het belang dat de samenwerkende omroepen op een net door een Raad van Bestuur (met stevige sancties achter de hand) afgerekend moeten kunnen worden op het realiseren van de doelen die het net moet halen, bestaat veel eenstemmigheid. Cruciaal punt in het gesprek is de vraag, wie bepaalt hoe de profielen van de tv-zenders er uit zien. Is dat alleen de Raad van Bestuur of hebben de omroepen daar ook een stevige stem in, zodat er netten blijven waarop ze hun missie kwijt kunnen? Als op 2 februari de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid met zijn rapport over het medialandschap van de toekomst de aftrap zal geven voor de politieke discussie, moeten de omroepen er staan met hun gemeenschappelijke standpunt. Dat wordt de komende weken nog stevig vergaderen.

Zondag 30 januari 2005

Bij aankomst in de kerk worden we geconfronteerd met het feit dat onze koster Rik Mulderij gisteren plotseling is overleden. Hij stierf na 45 jaar trouwe dienst (dat komt neer op het voorbereiden van zo'n 5000 kerkdiensten!) als koster van onze kerk.

Rik Mulderij: een van die velen in de kerk die in stilte en belangeloos hun werk doen, omdat ze zich door God en gemeente daartoe geroepen weten. In de schok en het verdriet zingen we de woorden van Psalm 27: "Mijn licht, mijn heil is Hij, mijn God en Here ..... in zijn bescherming ben ik wel bewaard". In dat geloof is Rik gestorven, die troost hebben zijn vrouw en kinderen.

In beide diensten gaat het vandaag over de duivel. De oude dominee Schelhaas (bijna tachtig, maar met het vuur van een vent van dertig!) wijst er in de ochtenddienst op dat Jezus ons niet leerde bidden: Verlos ons van het boze, maar: Verlos ons van de boze. "Er zit een persoon in het hoofdkwartier die stuurt." Auschwitz, de zeebeving en de islamterreur zijn volgens hem even zovele illustraties dat de duivel actief is. "Er zullen weinig mensen zijn die anno 2005 het bestaan van demonische krachten ontkennen." Er woedt in deze wereld een strijd tussen God en de duivel, maar "Jezus is overwinnaar en in de mensen die Zijn Woord doorgeven en er uit leven, legt Jezus in deze wereld een evangelische tijdbom neer".

In de avonddienst preekt dominee Van Deursen over de bede: "Uw Koninkrijk kome". De duivel knecht mensen, maakt ze tot slaven en tuigt ze af. "God daarentegen tuigt ons niet af, maar overtuigt ons. Hij laat ons wie we zijn: mensen met een hart en een wil. Hij steelt onze harten alleen met zijn liefde en zijn woorden: vrede, vergeving, verzoening, vernieuwing."

Maandag 31 januari 2005

De werkweek begint met een vergaderdag, gevuld met besprekingen. Met mededirecteur Henk (Andries zit in Rome om daar een portret van kardinaal Simonis te maken), met voorzitter en secretaris en met een sollicitant voor de jongerenactiviteiten van Ronduit.

Nog steeds is het bij de EO een goede gewoonte dat we als directieleden als sluitstuk van de sollicitatieprocedure met alle beoogde nieuwe medewerkers spreken. Bij die gelegenheid proeven we hen, na de professionele toets eerder in de procedure, vooral de nieren op het vlak van missie en identiteit. Leuke ervaring vanmorgen: als ik de 25-jarige sollicitant vraag, hoe de Bijbel in zijn leven functioneert, met name bij het maken van keuzes, stelt hij me diezelfde

vraag terug: “Hoe werkt dat bij u?” Ik vertel dat ik zelden, zoals vooral evangelische christenen, ‘teksten krijg’ die mij ontwijfelbaar aangeven, wat ik vandaag of volgende week in allerlei concrete dingen moet besluiten. In de Bijbel hoor ik voor alles Gods stem die mij – en dan gaat het toch vaak om heel concrete geboden en verboden – vertelt, wat het leven met Hem in concreto inhoudt: trouw zijn, vrede en verzoening najagen, mijn naaste liefhebben en al die andere vruchten van Zijn Geest.

Met controller Arend Jan Zwart rond ik de analyse af die we van de te verwachten financiële ontwikkelingen in de komende jaren hebben gemaakt en die we nodig hebben bij de afronding van ons nieuwe Meerjarenplan. Het is somberheid troef: op bijna alle vlakken voorzien we dalende inkomsten. Vooral de STER zal vanaf 2006 een grote klap krijgen van de nieuwe familiezender van John de Mol; we mogen blij zijn als die (inclusief de dalende trend waar we sowieso al in zitten) tot een inkomstenverlies van 60 miljoen voor de publieke omroep beperkt blijft. Na aftrek van de lagere uitgaven aan sportrechten door het verlies van het eredivisievoetbal betekent dat toch dat elke omroep gemiddeld drie miljoen minder te besteden heeft, en dat komt dan bovenop alle kortingen als gevolg van de kabinetsbezuinigingen. Nieuwe inkomstenbronnen – zoals reclame op themakanalen – kunnen bij lange na dat verlies niet compenseren en zelfs als EO zien we in de huidige economische klimaat geen reële mogelijkheid om de bijdragen van leden en sympathisanten drastisch omhoog te krijgen. Wel biedt de dure montageruimtes besparende digitalisering van het programmaproductieproces nog mogelijkheden en verder moet het omroepbrede Project bedrijfsmatig werken dat binnenkort op de netten van start gaat, via efficiencywinst bij het produceren van programma’s de nodige besparingen opleveren. We hebben een viertal adviesbureaus dikke offertes voor de ondersteuning van het project binnen en willen met een week de knoop doorhakken.

Vanavond krijgen we huisbezoek: een in onze kerken gelukkig nog veel toegepaste vorm van pastoraat waarin een ouderling of pastorale medewerker de gemeenteleden bevraagt op hun leven met God. Ouderling Jaap Berg vraagt bij ons door naar onze relatie met Jezus en met de Heilige Geest: vragen die we niet iedere dagen voor onze kiezen krijgen. Voor Ineke is Jezus vooral degene die voor onze zonden heeft betaald en die voor ons gaat staan. Als God naar ons kijkt, ziet Hij eerst Jezus, die zegt: Ik heb hun schuld verzoend. Voor mij is Hij vooral degene, aan wie ik kan zien wie God is. “Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien”, zegt Jezus en daarom is Hij voor mij het gezicht en het hart van God. De vraag naar mijn relatie met de Heilige Geest vind ik lastiger. Ik bid wel vaak om vervulling en vernieuwing door Gods Geest, maar spreek Hem niet rechtstreeks aan. Hij is voor Mij toch vooral degene die van zichzelf afwijst en me op Jezus richt.

Dinsdag 1 februari 2005

Mijn eerste gang vanmorgen op kantoor is naar de internetsite van de Stichting Kijkonderzoek om te zien welk kijktijdaandeel Nederland 1 in januari heeft gehaald. Dat blijkt 14% te zijn, 2% hoger dan de taakstelling die voor onze zender geldt, en dat is temidden van alle omroepkommer en bestelkwel een stevige opsteker.

In de kranten en op televisie vindt vandaag de rehabilitatie van Nel Benschop plaats. Bij haar leven kreeg de dezer dagen op 87-jarige leeftijd overleden dichteres over het algemeen het dédain van de grachtengordel over het niveau van haar pastorale poëzie over zich heen, maar vandaag lijken de meeste media (ze haalt zelfs de voorpagina van NRC Handelsblad en NOVA!) te beseffen, hoezeer zij met haar eenvoudige, gelovige gedichten de harten van

miljoenen mensen heeft geraakt. De 'high culture' neemt vandaag zijn hoed af voor de 'low culture'.

Uit mijn boekenkast trek ik haar eerste bundels 'Gouddraad uit vlas' en 'Een vlinder van God' (een cadeau voor Ineke, lees ik, op dag dat onze oudste dochter, 32 jaar geleden, werd geboren) en constateer dat ik bij diverse gedichten zonder moeite na een eerste zin gelezen te hebben een paar volgende zinnen kan aanvullen. Dat geldt niet alleen het overbekende: "Rust nu maar uit, je hebt je strijd gestreden" en "Je bent niet de dood – de Heer heeft je geroepen bij Hem te wonen in Zijn glanzend huis", maar ook: "Durf je in deze tijd nog 'ja' te zeggen? Durf je belijden dat je bij God hoort?" en "Nu heb je 'ja' gezegd en je geloof beleden en schuchter leg je nu je hand in Jezus' hand". Dat dit soort regels zich in mijn geheugen hebben gegrift, zegt iets over de zeggingskracht van haar gedichten, al merk ik ook, dat ze me vandaag minder aanspreken dan vroeger.

Maar de populariteit van haar gedichten illustreert, hoe belangrijk het is op televisie en radio dicht bij de harten van de mensen te blijven en aan te haken bij wat zij denken, voelen en geloven. Dat is wat Nederland 1 probeert te doen en daarom herhaalt Andries Knevel vanavond terecht in 'Het Elfde Uur' het gesprek dat hij een paar jaar geleden met Nel Benschop had.

Een groot deel van de avond gaat heen met een lange fractievergadering waarin we elkaar proberen te vinden in een gemeenschappelijk standpunt over het plan om zes windmolens te plaatsen langs de A28 bij het industrieterrein van Nijkerk. Voor- en tegenstanders bestoken elkaar met argumenten als horizonvervuiling, rentmeesterschap, rendement en klimaatverandering. We vinden elkaar in de constatering dat er nu wel erg geïsoleerd gekeken wordt naar één vorm van alternatieve energieopwekking, terwijl we aan het eind van 2005 als gemeenteraad een rapport over duurzame energie ter bespreking krijgen dat allerlei mogelijke vormen van alternatieve energieopwekking in onderlinge samenhang bespreekt. Kunnen we niet beter een besluit over de windmolens tot dat moment uitstellen?

Ik ben te laat thuis om 'Ik mis je' live te zien en bekijk het programma via de EO-site op internet. Het aangrijpende verhaal van de 13-jarige Robin Nieboer uit Nijkerk die wist dat hij als hartpatiënt nog maar kort te leven had en samen met zijn ouders zijn eigen doodskist maakte en beschilderde met "I love Jesus" ontroert me diep. Het is een indringend geloofsgetuigenis dat blijkens de reacties op de site veel mensen heeft aangesproken.

Tussen de bedrijven door lees ik het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid over de ontwikkelingen in het medialandschap, dat ik onder embargo kreeg en dat morgen officieel gepresenteerd wordt. Het is een knappe analyse van wat er in dat landschap allemaal veranderd. In de aanbevelingen bevat het de nodige bedreigingen voor de missie van de publieke omroep en van de EO, maar ook volop kansen. Morgen daarover meer.

Woensdag 2 februari 2005

Vandaag verschijnt het lang verwachte rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) over de toekomst van het Nederlandse medialandschap.

Op een knappe manier tekent het de veranderingen die zich de laatste decennia in de media hebben voltrokken en die we voor de komende jaren op ons af zien komen. Overtuigend

wordt geschetst, hoe die ontwikkelingen de traditionele, vooral door de technologie bepaalde onderscheidingen tussen de diverse media (televisie, radio, internet, print), ook in beleidsmatig opzicht, achterhaald maken. Als dat tot een platformafhankelijke benadering van de publieke omroep leidt, waarin verouderde regelgeving ons niet langer strak opsluit binnen de traditionele media tv en radio, is dat een goede zaak. “Internet, digitale themakanalen, here we come!”

Over het WRR-rapport valt het nodige goeds te zeggen. Het constateert terecht dat de Hilversumse pluriformiteit niet langer de pluriformiteit dekt, die we anno 2004 in de Nederlandse samenleving tegenkomen. Die constatering wordt echter niet gebruikt om afscheid te nemen van de pluriformiteit, integendeel. De WRR onderstreept dat pluriformiteit in het media-aanbod voor burgers en consumenten een publiek belang is dat versterkt moet worden. Daarom wordt, anders dan de afgelopen tijd in de krant wel is gesuggereerd, de omroepvereniging niet bij het grof vuil gezet, maar krijgt die wat de WRR betreft in zijn voorkeursmodel voor de publieke omroep volop kansen om de functie duiding en opiniëring in de media te blijven vervullen. Curieus daarbij is wel, dat het rapport de indruk wekt dat de actualiteitenrubrieken onder de onafhankelijke, objectieve nieuwsvoorziening vallen. En dat terwijl duiding en opinievorming via reportages en studiosprekken daar toch schering en inslag is. Dat lijkt me een vergissing van de knappe WRR-koppen.

Dat de omroepverenigingen hierbij in de toekomst meer concurrentie van andere aanbieders (kranten wellicht) zullen ondervinden, is niet bij voorbaat verkeerd, evenmin als de voorwaarde dat de omroepverenigingen veel beter (en dan niet alleen verwijzend naar hun ledental) hun maatschappelijke verankering moeten aantonen. We zullen dus geen zendtijd en budget meer krijgen, omdat we er als omroepen al zo lang zijn, en dat lijkt me niet meer dan logisch. Waarmaken dat we stevige wortels in de samenleving hebben en dat we een onderscheidende bijdrage leveren aan opiniëring en duiding, daar maak ik me voor de EO niet bezorgd over.

Opmerkelijk is wel dat het WRR-rapport praktisch zwijgt over zoets als levensbeschouwing. Of liever, men zwijgt over al die programma's (op Nederland 1 hebben we er veel van) die over mensen gaan: over wat hen drijft, wat hun leven richting geeft, over hun keuzes in belangrijke levensvragen - rond het huwelijk (Marry me again, In voor- en tegenspoed) bij ziekte (Na de diagnose en Vinger aan de pols), in het aangezicht van de dood (Ik mis je) -, over hun relaties naar andere mensen (Kruispunt), over geloof en godsdienst (kerkdiensten, vieringen), etc. Om de mediafunctie opiniëring en duiding hangt in de schets van de WRR vooral de sfeer van politieke en maatschappelijke programma's. Het Elfde Uur zit echt geramd. Maar dat media niet alleen voor het democratische debat van belang zijn, maar ook bijdragen aan het persoonlijk leven van mensen, aan hun vorming en ontwikkeling vanuit welk geloof of welke levensovertuiging ook, die notie ontbreekt in het rapport, en dat lijkt me een omissie. Want het zijn mensen die de samenleving vormen, en dus is hun vorming een publiek belang van de eerste orde. Het ontbreken van deze noties doet de vraag rijzen, of je bij de functie opiniëring en duiding moet denken aan 10, 20 of 50% van de huidige programma's van Nederland 1. Ik neem aan dat ook dit soort programma's valt onder opiniëring en duiding, maar het zou goed zijn dat eens bij de WRR te checken.

Natuurlijk valt er meer kritiek te oefenen op het rapport. Terecht wordt door de WRR gesignaleerd dat boodschappen vaak veel sterker via drama dan via informatieve programma's kunnen worden gecommuniceerd, als ook dat vermaak op televisie de functie van trekker naar meer informatieve programma's kan hebben; de 'sandwichformule' noemde

men dat vroeger. Daarbij past niet de overall teneur van het rapport dat vermaak in feite toch geen functie is die ondersteuning met publiek geld verdient en dus eigenlijk niet door publieke omroepen vervuld moet worden. Doorvoering daarvan in de praktijk leidt heel snel tot ‘Amerikaanse toestanden’ met een gemarginaliseerde publieke omroep voor de elite. En daarvan zegt de WRR dat ze dat niet wil. Rara.

Ronduit zorgelijk zijn de aanbestedings- en tenderplannen voor de vervulling van sommige functies, zoals kunst en cultuur en specifieke informatie. Want wie beslist op grond van welke criteria wat er op dat gebied aan welke plannenmakers wordt toegewezen? Die criteria zullen onontkoombaar meer kwalitatief dan kwantitatief van aard zijn, en de beoordeling daarom subjectief en dus dubieus. Juist WRR-voorzitter Van den Donk wees er in een lezing voor de Radbouduniversiteit in Nijmegen twee weken terug op, dat over wat onder ‘publieke kwaliteit’ verstaan moet worden, altijd te twisten valt, omdat dat onlosmakelijk samenhangt met je levens- en wereldbeschouwing. Volgens hem moet daar dus ook voortdurend over getwist worden. Dat strijdt met de suggestie van het rapport dat er bij dit soort tenders sprake kan zijn van tamelijk objectieve besluitvorming over wie wat toegewezen krijgt. De praktijk bewijst ook dat dat niet zo is, zoals de toewijzing van de Olympische Spelen of recent van de eredivisierechten laat zien. Een soort Superstimuleringsfonds – nog erger dan het huidige waar je subsidie kunt krijgen voor bijvoorbeeld dramaserieën, maar daarvoor onder het juk door moet van één bepaalde kwaliteitsopvatting die weinig ruimte laat voor identiteit - is een schrikbeeld. En zal hier op de achtergrond niet altijd de sturende hand van de overheid (al is het maar in de benoemings sfeer) aanwezig zijn?

Bij de beoordeling van een rapport als dit kun je je concentreren op de kansen of op de bedreigingen, op het halfvolle of op het halflege glas. Ik kies nadrukkelijk voor het eerste (laten we ook nog even noteren dat het veelgeprezen BBC-model wordt afgewezen vanwege het gebrek aan maatschappelijke verankering en te grote overheidsonafhankelijkheid!). Wat dat betreft voel ik me goed thuis bij de reactie van KRO-directeur Ton Verlind in zijn weblog. “Omroepverenigingen die zich voldoende hebben vernieuwd, of daarmee nog bezig zijn, die oog hebben voor de samenleving, daarin ook voldoende geworteld zijn, krijgen alle gelegenheid (zij het in concurrentie) naar een concessie te dingen in een nieuw bestel, waarin de nieuwe technische mogelijkheden naar de mening van de WRR veel beter benut zouden moeten worden. Met het rapport van de WRR in de achterzak, en de adviezen van de visitatiecommissie Rinnooy Kan nog vers in het geheugen moet het voor staatssecretaris Medy van der Laan niet moeilijk meer zijn om binnenkort met een toekomstbestendige visie komen. Na jaren van afbraak en vermolming verheug ik me op een periode van opbouw en offensief opereren, aanwenden van nieuwe technische middelen, het nog beter organiseren van maatschappelijke worteling, sluiten van coalities met interessante maatschappelijke partijen en bovenal: meer energie in inhoud en minder in structuur. Ik voel geen grote onrust bij het lezen van dit rapport. Als we zo goed zijn als we zeggen (en dat geloof ik) dan zie ik ook in het door de WRR geschetste landschap een belangrijke plaats voor de KRO.”

Dat lijkt me een gezonde benadering van het WRR-rapport waar ik me voor de EO goed bij thuis voel. En dus moet het straks met heel Nederland 1 ook wel lukken.

Donderdag 3 februari 2005

“Stembus bepaalt zendtijd” is vanmorgen de leugenachtige kop boven het Telegraafartikel over het rapport van de WRR over de media. Leugenachtig, want nergens bepleit het rapport

omroepverkiezingen, waarbij de stem van de kijker doorslaggevend is voor de hoeveelheid zendtijd die omroepen krijgen.

Later op de ochtend bevaart Tijs van den Brink in De Ochtenden WRR-voorzitter Van den Donk over de strekking van het rapport. Dat interview neemt in elk geval een paar van de gisteren bij mij gerezen zorgen over de bedoeling van de opstellers weg. Actualiteitenprogramma's op radio en tv vervullen volgens Van den Donk de functie van duiding en opiniëring (als die programma's zich tenminste voldoende onderscheiden van wat de NOS doet) en horen volgens hem dus door geprofileerde omroepverenigingen gemaakt te worden en niet door een centrale instantie als de NOS; die moet zich beperken tot objectieve nieuwsvoorziening. Ook programma's waarin het gaat over de rol van geloof en levensbeschouwing in het leven van mensen horen volgens Van den Donk in dat domein thuis.

Verder vandaag zo'n batterij vergaderingen die het mij altijd erg moeilijk maken om antwoord te geven op Ineke's dagelijkse vraag: Wat heb je vandaag gedaan? Met Gerard Teunissen en Wim Verloop van Publieke Omroep loop ik de offertes van enkele adviesbureaus door, die een schets geven van de manier waarop ze ons kunnen ondersteunen in het komende Project bedrijfsmatig werken. Anders dan de bezorgde omroepmedewerkers deze week op hun website suggereerden, gaat het er daarbij niet om in een tijd van geldtekort bij de omroep externe adviseurs vet te mesten, maar om een spiering uit te gooien teneinde een kabeljauw te vangen. We doen een kleine investering om een groot rendement te krijgen en er als omroepen meer zicht op te krijgen, hoe we programmaproductieprocessen efficiënter kunnen laten verlopen en tegelijk de programmakwaliteit hoog kunnen houden. Bij gebrek aan kennis van hoe collega-omroepen in binnen- en buitenland bepaalde programma's produceren, is vaak de enige norm voor omroepen hun eigen werkwijze, en daar moeten we van af. Het gaat in dit project om samenwerken en van elkaar leren, en volgens mij waren de bezorgde omroepmedewerkers daar altijd glad voor. Gelukkig dan ook maar dat hun zure reactie op de inschakeling van een extern bureau bij dit project weer van hun site verdwenen is.

Vanavond een marathonzitting van de Nijkerkse gemeenteraad. De keus voor of tegen windmolens aan de A28 houdt de gemoederen flink bezig en de meeste raadsfracties verdeeld. Halverwege de avond komt het bericht dat na Ermelo nu ook buurgemeente Putten is afgehaakt bij de windmolenplaatsing die we eerst met zijn drieën zouden doen. In de loop van de avond wordt duidelijk dat een stemming nu, mede door de afwezigheid van twee raadsleden, met 12 tegen 11 stemmen tot een 'njet' tegen de molenplaatsing zou leiden. Daarom komt onze fractie met het voorstel om nu geen beslissing te forceren, maar later dit jaar, als we via een nota Duurzame energie een goed beeld krijgen wat er in Nijkerk met alternatieve energiebronnen als biomassa en aardwarmte mogelijk is, in een integrale afweging te beslissen, hoe we in Nijkerk onze taakstelling inzake duurzame energieopwekking gaan waarmaken. Dat voorstel haalt het uiteindelijk met 13 tegen 10 stemmen. Collega Andries zal dit ongetwijfeld gedoe op de vierkante millimeter vinden, maar volgens mij gaat in het Koninkrijk niet om grootse daden, maar om kleine stappen. Als ze maar in de goede richting gaan.

We gaan slapen met onze jongste zoon in gedachten en gebeden. Morgen dient de zaak waarvoor hij nu al bijna twee jaar vastzit, in hoger beroep. We zijn overtuigd van zijn onschuld, zijn advocaat gaat er helemaal voor, maar de spannende vraag is, of de rechters overtuigd kunnen worden dat hij part noch deel heeft aan dat waarvan hij beschuldigd wordt.

Menselijkerwijs is er nu alles aan gedaan, en ik probeer het in Gods hand te leggen, maar ervaar dat me dat niet elk moment lukt.

Maandag 21 februari 2005

De dag begint zoals de meeste andere dagen in de komende weken zullen beginnen: voor werktijd even naar ons (vorige week door de aannemer opgeleverde) appartement om de mensen wegwijs te maken die het mogelijk moeten maken dat we volgende week zaterdag gaan verhuizen.

Vandaag zijn dat de stoffeerders met wie ik een paar dingen rond de te leggen vloerbedekking moet doorspreken. Na de oplevering vijf dagen geleden is er met man en macht gewerkt: de muren zijn gestuukt en geschilderd, de keuken staat (zij het met wat gebreken die de leverancier nog moet herstellen), de vloeren zijn ontdaan van verf- en stucresten en klaar voor de vloerbedekking. We hebben vanwege duurzaamheid en onderhoudsgemak voor pvc gekozen; vroeger werd dat vooral in kantoren en kerken gelegd, maar de laatste jaren vind je het steeds vaker ook in woonhuizen. Maar bij vrienden en familieleden roept de aankondiging dat we pvc laten leggen vooral onbegrip en hilariteit op vanwege de associatie met pvc-buizen die dat bij velen oproept.

Op kantoor gearriveerd, constateer ik via www.kijkonderzoek.nl dat Nederland 1 het vorige week met 14% opnieuw goed gedaan heeft. We slagen er kennelijk met elkaar goed in om aan te sluiten bij de behoeften en het bijbehorende kijkgedrag van de doelgroepen van Nederland 1. De netprofilering en bijbehorende schema-opbouw werpt zijn vruchten af en dat is voor netcoördinator Ton F. van Dijk een flinke opsteker in een tijd waarin de publieke omroep aan de lopende band wordt geteisterd door ‘winterse buien’.

In de kranten valt een groot verschil in waardering op voor het nieuwe programma van Andries Knevel, afgelopen zaterdag in een eerste uitvoering met kardinaal Simonis als middelpunt. De Telegraaf vindt het een mooie, laagdrempelige en toegankelijke uitzending, de Volkskrant kraakt de uitzending af als een veel te sterke mix tussen amusement en informatie. De 700.000 kijkers naar ‘Andries’ (tegenover Kopspijkers!) geven De Telegraaf gelijk. Kennelijk trof het programma de toon die Nederland 1-kijkers in het hart van de zaterdagavond verwachten. Natuurlijk zou je zo’n programma om elf uur ’s avonds totaal anders maken – inhoudelijker, minder lichtvoetig - en gelukkig is daar binnen de publieke omroep ook ruimschoots plek voor. Maar een publieke omroep die er “voor iedereen” wil zijn, heeft de plicht ook op prime time zijn informatieve functie voor een breed kijkerspubliek waar te maken, en dat kan op de manier van ‘Andries’.

In Trouw maakt columnist Wim Boevink zich boos over EO-programma’s die over de dood gaan zoals ‘Ik mis je’ en ‘De Stadsdokter’. “De omgang met stervende mensen en de wijze waarop je ze aan de buitenwereld vertoont, vraagt om piëteit en waardigheid, maar ik heb bij de EO wel eens de indruk dat de omgang met de dood andere doelen dient. Al dat sterven van dierbaren stelt ons op de proef, zegt de EO-boodschap, maar zal uiteindelijk ons geloof in de Heer sterken. Dus wordt ons dat sterven genadeloos ingepeperd en zijn de stervenden niet meer dan instrumenten in het uitdragen van een geloofsopvatting. En zijn ze goed voor de kijkcijfers, want de dood zuigt als een magneet”. Ik vind het een treurig verhaal. De EO zendt dit soort programma’s uit in de overtuiging dat mensen er behoefte aan hebben om handvatten aangereikt te krijgen voor de sleutelgebeurtenissen in het leven: trouwen, samenleven als man en vrouw, kinderen krijgen en opvoeden, ziek worden en sterven. Hoe ga je daarmee om, als

het op jouw pad komt? Op die vraag zoeken veel mensen een antwoord. Televisie reikt ze die antwoorden aan: niet als panklare oplossingen, niet als boodschappen die als kanonskogels uit de beeldbuis komen zeilen, maar in de vorm van afkijktelevisie. Door mensen thuis de kans te bieden af te kijken, hoe anderen in hun situatie met dit soort ingrijpende dingen omgaan, er met elkaar op de bank over door te praten en er zo van te leren. Bij de EO gaat het in dit soort programma's soms ook over God, uiteraard. Maar niet als een bedwelmend troostmiddel. Niet om stervenden te misbruiken "om een geloofsopvatting uit te dragen". Boevink zou eens moeten kijken! Als het in deze programma's over God gaat, is dat temidden van de gebrokenheid en pijn van het leven, haast altijd stamelend, zoekend en tasten klagend en huilend. Heel maken en kapot zijn gaan in die programma's hand in hand. De door Boevink bepleite "waardigheid" en "piëteit" zijn sleutelcriteria voor de makers van 'Ik mis je' en 'De Stadsdokter'. En wie het allemaal te heftig vindt, moet vooral niet kijken.

NOVA heeft vanavond oud-minister Tjeerd Westerterp – in mijn verslaggeverstijd altijd aangeduid als directeur van de BV Westerterp Vooruit - ingehuurd als expert om het aftreden van Ruud Lubbers als Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van commentaar te voorzien. Met zijn wollige woorden en suggestieve verklaringen (Lubbers was altijd al een man "met een groot hart" en zou indertijd door Washington geveto-ed zijn als toekomstige hoogste NAVO-baas omdat zijn levensstijl een risicofactor vormde) maakt hij het beeld van zijn partijgenoot voor de kijkers eerder smoezeliger dan schoner.

Dinsdag 22 februari 2005

Sinds het agendaoverleg van gistermiddag hangen er een paar dichtregels van Geert Boogaard in mijn hoofd. In dat agendaoverleg met voorzitter en secretaris gaat het behalve over de bestuursagenda voor de komende maand, ook altijd over de diepere dingen van het leven.

Secretaris Gerard van Malkenhorst, herstellend van een zware operatieve ingreep en bezig met een studie filosofie, legt zijn gevoel op tafel dat het toch wel heel spijtig zou zijn, als veel dingen die je doet, alleen voor dit leven wat zouden betekenen en geen eeuwigheidswaarde zouden hebben. Dat brengt ons bij de vraag, wat er op de nieuwe aarde zal overblijven van de mooie en goede dingen van dit leven. Wat blijft er over van je studie, je nieuwe huis, de cantates van Bach, de Erasmusbrug in Rotterdam, van je persoonlijkheid, van het samen man en vrouw zijn?

We vinden elkaar in de constatering dat de Bijbel bij het spreken over God die alle dingen nieuw maakt, steeds een woord gebruikt dat niet "fonkelnieuw" betekent, maar "vernieuwd", "gelouterd". Ofwel, de mooie en goede dingen van deze wereld worden niet vernietigd, maar krijgen, ontdaan van alles wat er niet aan deugt, een plek in de toekomst die God voor ons in petto heeft.

Dat gesprek maakte een paar regels van mijn lievelingsdichter Geert Boogaard bij me los, en ik zoek vanmorgen bij onze afdeling documentatie het gedichtfragment op dat me jaren geleden al diep geraakt heeft:

"Er zullen oorlogen komen,
eeuwen van geweld zullen over mij heenwentelen,
over mij en over mijn kinderen.

Mijn jongen studeert

en mijn dochter wil fröbelonderwijzeres worden.
Soms denk ik: waarvoor?
Waarvoor moet je namen van bloemen leren
en waarvoor moet je leren boetsen met klei?
We gaan in de wildernis
en weldra verliest alle ding zijn naam.
Maar ik zeg tegen mijn jongen: studeer
en tegen mijn dochter: boetseer maar.
Je doet het nooit voor niets,
je doet het voor een koninkrijk dat komt
voor een woestijn die bloeien zal als een roos
en voor een wereld die nieuw wordt
onder Zijn handen”.

Dat geloof inspireert mij te doen wat ik doe. Om met Luther te spreken: vandaag een appelboom te planten, ook al vergaat morgen de wereld, in de overtuiging, zo voeg ik dat woord van Luther toe, dat die boom op de nieuwe aarde vrucht zal dragen, zonder appelboomziekte of wormstekigheid. Zal ik dan ook alle appels lekker vinden? Nooit meer te zuur of te zoet? Geen idee, gewoon afwachten maar.

De concepttekst van het Concessiebeleidsplan dat ik vandaag onder ogen krijg, geeft me op veel punten een goed gevoel. Het plan bevat de strategie van de publieke omroep voor de komende jaren, moet richting geven aan alles wat we de komende jaren in Hilversum gaan doen en moet de politiek overtuigen dat die richting en aanpak deugen. Het stuk schetst helder de digitale revolutie die over ons heenkomt en de stevige plek die we als publieke omroep in dat nieuwe medialandschap willen innemen. Niks geen restauratief nostalgisch blijven hangen in een voorgoed voorbij verleden, maar een pro-actief verhaal dat goed inspeelt op de toekomst. Jammer vind ik dat de pluriformiteit er in het stuk bekaaid afkomt.

De Visitatiecommissie heeft ons een jaar geleden verweten dat wat ons bestel uniek en ingewikkeld maakt – de externe pluriformiteit met omroepverenigingen die vanuit verschillende overtuigingen programma’s maken – er in de programmapraktijk zo slecht uitkomt. Het is allemaal tamelijk uniform wat er vanuit Hilversum te zien en te horen is (“driemaal De Volkskrant”) en zou wel wat kruidiger mogen, aldus Rinnooij Kan vorig jaar.

Maar in de tekst van het Concessiebeleidsplan blijkt daar weinig van te zijn blijven hangen. Pluriformiteit in het programma-aanbod wordt als een belangrijke waarde van de publieke omroep erkend, maar maatregelen om die te bevorderen, tref ik niet aan. Integendeel, het idee van integratie van delen van de programmaproductiebedrijven van omroepen en van het flexibel inzetten van programmamakers van de ene omroep voor andere omroepen, wordt nu voor het eerst in een officieel beleidsstuk van de publieke omroep opgeschreven. Alsof de binding van medewerkers aan de missie van hun omroep waarmee het hier en daar toch al matig is gesteld, daar niet nog veel harder mee achteruit loopt.

Bevordering van de programmatische pluriformiteit wordt op het bord van de individuele omroepen geschoven, alsof het geen gezamenlijk probleem van ons allemaal is. Het is een van de wortels van het bestel en als die wortel verrot in plaats van geneest, is er straks geen bijl meer nodig om de zaak om te kappen en op meer uniforme leest te schoeien. Ik hoop dat in het vervolgtraject van de komende dagen deze vlek op het overigens deugdelijke stuk nog wordt weggepoetst.

Donderdag 24 februari 2005

Een dag in mijn weblog overslaan, is niet mijn gewoonte. Dat dat gisteren toch gebeurde, lag aan de verhuissstress die door mijn lijf gierde: een nieuwe vloer – keurig gelegd, daar niet van -, die er fors anders uitziet dan het monster op basis waarvan we in de winkel onze keus hebben gemaakt, een keuken met een handvol mankementen en eerst te hoog, daarna goed opgehangen kastjes met acht boorgaten in de net gestuukte muur als gevolg, plus nog een paar andere zaken uit de afdeling klein leed. Luxe problemen natuurlijk waar daklozen ver weg en dichtbij er graag een paar van zouden willen hebben. Ik moet mezelf dwingen dat voor ogen te houden, als ik met een rood waas voor die ogen de keukenboer of vloerbedekker ga bellen.

Op kantoor leggen we vandaag met een interne werkgroep de laatste hand aan ons commentaar op de Code Goed Bestuur en Integriteit, dat voor 1 maart bij de Raad van Bestuur moet zijn. De code omvat een zestal regelingen die binnen de publieke omroep de norm moeten gaan zetten in de sfeer van bestuur en toezicht, verslaglegging, integriteit (geschenken, nevenfuncties, reizen etc.), ideële sponsoring en dergelijke. De code bevat onder meer een klokkenluidersregeling waarbij omroepmedewerkers die een misstand in hun bedrijf vermoeden dat intern en extern (bij een nieuw in te stellen commissie) kunnen melden, waarna er een onderzoek start. Het is zinnig dat er bij de publieke omroep zo iets komt, maar naar de uitwerking moet nog even goed gekeken worden. Zo wordt tot “het vermoeden van een misstand” op basis waarvan een werknemer aan de bel kan trekken, ook gerekend “een dreigende verspilling van overheidsgeld”. Binnen een omroep kan men soms stevig van mening verschillen over de vraag, hoeveel een bepaald programma mag kosten en of een reis naar Malta om huwelijksproblemen op te lossen, een prijs van 4000 euro in een quiz of een Netwerk- en een NOVA-verslaggever op een persconferentie over euthanasie geen verspilling van (overheids)geld is. En dat betekent dat de nieuwe commissie het nog wel eens druk kan krijgen.

We besteden vooral veel aandacht aan de integriteitregeling die er moet komen. Ook daarvoor geldt: prima dat-ie er komt, maar wat moet je met een verplicht register waarin alle nevenfuncties van alle medewerkers per omroep worden bijgehouden? Dat betekent bij de EO een kwart FTE extra om voortdurend bij te houden, welke medewerkers er nu weer ouderling, diaken, zangleider, drummer of tienerwerker in hun kerk zijn geworden, of trainer bij de F-jes op zaterdagmorgen of of bestuurslid van het plaatselijk verzorgingshuis of de schoolvereniging en al dat soort voortdurend veranderende vrijetijdsbezigheden van omroepmedewerkers. Op dat soort werkverschaffing ziet niemand te wachten, het helpt ook niets om medewerkers bewust te maken van de risico's van belangenverstrengeling, maar toch vraagt de nieuwe code zo'n openbaar register. En dat leidt dus straks tot massale ontduiking. We hebben een goed alternatief bij de hand in de vorm van een integriteitscode van mijn eigen gemeente Nijkerk die afgeleid is van de door de VNG ontworpen code voor ambtenaren: toegesneden op de werkpraktijk, op sommige onderdelen strakke regels hanterend, op andere punten vooral gericht op bewustwording, minder rigide, veel concreter en dus veel beter handhaafbaar. Die code voegen we bij ons commentaar richting Raad van Bestuur.

Rond zes uur probeer ik in Studio 2 op het Mediapark nog even wat mee te pakken van het PvdA-debat over de publieke omroep. Doordat de bijeenkomst veel later begint dan was aangekondigd en ik met het oog op onze verhuizing snel naar huis moet, pik ik alleen nog even een pleidooi op WRR-voorzitter Van den Donk voor “inhoudelijk verschil, variëteit en

kruidigheid” tussen de omroepen, maar mis ik hoofdspreker en PvdA-mediaspecialist Martijn van Dam. Op de site van de bezorgde omroepmedewerkers lees ik later dat hij de actualiteitenprogramma’s bij de omroepverenigingen wil weghalen en onderbrengen in één grote, “onafhankelijke” nieuwsorganisatie. Weg externe pluriformiteit in deze sector van opiniëring en duiding dus: niet meer variëteit en kruidigheid, zoals bepleit door de Visitatiecommissie en de WRR-voorzitter, maar minder variëteit. Niet “driemaal De Volkskrant”, maar “eenmaal De Volkskrant”, gemaakt door journalisten die vooral zichzelf tot norm zijn. Ik zeg er bij: ik heb het Van Dam niet zelf horen zeggen, baseer me op de “bezorgde omroepmedewerkers” en meld mij zeker, als het toch wat anders blijkt te liggen.

De dag eindigt weer met tien jongeren uit onze kerk die een werkvakantie met World Servants in een Derde Wereldland bijeen sparen en voor dat doel bij ons een groot aantal kasten komen demonteren, vervoeren en weer monteren, met als resultaat: zij blij, wij blij. Geen verhuisstress, maar –vrolijkheid.

Vrijdag 25 februari 2005

Bij de benoeming van Neelie Kroes tot Eurocommissaris Mededinging, een paar maanden terug, concludeerde ik dat ze – gelet op haar liberale afkeer van het Nederlandse model van een brede, pluriforme publieke omroep – op die post veel kwaad zou kunnen voor het Hilversumse bestel.

Vanmorgen vroeg meldt het radionieuws dat ze inderdaad op oorlogspad is: wat haar betreft start de Europese Commissie een onderzoek naar de vraag, of commerciële tv-zenders niet benadeeld worden door “het gebruik van openbare geldmiddelen voor publieke omroepen”. Nog los van de uitkomst van zo’n onderzoek betekent dat weer een enorme kluit uitzoekwerk voor Haagse ambtenaren en Hilversumse controllers. Hoezo overhead omlaag?

Mijn ochtendkrant bericht dat volgens de Amersfoortse emeritus predikant Hendriks de synode van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) een officiële kerkelijke uitspraak moet doen over de Heilige Geest. Hendriks – een van de gestaalde kaders binnen zijn kerken – vindt het maar niks dat allerlei evangelisch en charismatisch gedachtegoed ingang vindt onder vrijgemaakte dominees en kerkleden en bepleit dat de synode nu maar eens duidelijk uitspreekt, wat er over de Heilige Geest nu wel en niet mag worden geleerd en geloofd. Daarbij hoort wat hem betreft in elk geval de uitspraak dat allerlei geestesgaven waar de Bijbel over spreekt, zoals profetie, tongentaal, genezing e.d. alleen golden voor de tijd van de eerste christengemeenten en niet voor vandaag. Ik vind dat een treurig verhaal. Alsof de Geest die waait waarheen Hij wil en die uitdeelt aan wie Hij wil, zich in zo’n kerkelijke uitspraak laat vangen. Alsof gelovigen van alle tijden niet stevig van mening hebben verschild en hebben mogen verschillen over de actuele werking van de geestesgaven. En alsof niet met de handen te tasten is dat ook deze gaven –op één lijn met minder spectaculaire gaven als die van het dienen, de barmhartigheid, het onderwijzen e.d. – vandaag de dag door de Geest in ruime mate worden uitgedeeld. Hier lijkt ,me binnen de vrijgemaakte kerken de vrijheid van Bijbeluitleg in geding en niet – zoals Hendriks lijkt te suggereren – de geloofseenheid. Wie die opgebroken acht bij een verschillend denken over de gaven van de Geest en de vervulling met de Geest, zoals dat zich vandaag binnen de vrijgemaakte kerken manifesteert – is hard op weg naar de grens die de kerk scheidt van de sekte.

Door een vergadering van de stuurgroep die het onderzoek naar efficiencyverbetering in het tv-productieproces bij de publieke omroepen aanstuurt, mis ik vanmorgen het overleg van A-omroepen over het fameuze Tienpuntenplan over de toekomst van het publieke bestel.. Ik heb

rond dit soort projecten en plannen de laatste tijd regelmatig het gevoel dat we als EO in geen enkel hokje passen. We worden niet enthousiast van restauratief overkomende plannen van omroepverenigingen die echt op alle terreinen – van programmaproductie tot bestelbesturing – hun stempel willen blijven drukken. Maar we hebben ook niets met de ‘nationale omroep’-achtige ideeën die her en der in Hilversum rondwaren. Ook persoonlijk voel ik me de laatste tijd soms wat ongemakkelijk. Ik ben erg betrokken bij plannen als de Nieuwe Werkwijze en Bedrijfsmatig Werken die ons als omroepen, ieder voor zich en gezamenlijk, helpen om beter te doen wat we moeten doen: de ambities die voortvloeien uit onze maatschappelijke opdracht waarmaken in schema’s en programma’s en niet in vrijblijvendheid laten verwateren; daarop stevig sturen, ook met de toedeling en besteding van budgetten; van elkaar leren, hoe het programmaproductieproces efficiënter kan, zodat we tegen lagere kosten dezelfde of meer kwaliteit kunnen leveren. Ik vind dat soort projecten die de afgelopen jaren door de Raad van Bestuur zijn geïnitieerd, levensnoodzakelijk voor de publieke omroep en werk er graag aan mee. Tegelijkertijd vraag ik me de laatste weken wel eens af, voor welk gebouw ik eigenlijk de palen aan het slaan ben. Voor een paleis of voor een gevangenis? Ik ben erg voor een besluitvaardige netdirectie per tv-net, bestaande uit de netcoördinator en de omroepdirecteuren, waarvan de eerste over programmering en profilering de knopen hakt, en heb er met anderen de nodige plannen voor uitgedacht. Maar ik ben tegelijk vuurbang dat het doorschiet naar één directeur/hoofdredacteur per net met inhoudelijke zeggenschap over de EO-programma’s. Ik ben erg voor stevige efficiencylagen in de bedrijfsvoering en programmaproductie. Maar ik zie ook het risico dat dat doorschiet naar een door de Raad van Bestuur bepleite integratie van omroepbedrijven, waardoor de EO-directie zijn eigen programmamakers niet meer kan aansturen, de levenslijn tussen medewerkers en omroepmissie naar de knoppen gaat en na een paar jaar ook de interne pluriformiteit die de externe heeft vervangen, een stille dood is gestorven. Die kant moet het wat mij betreft niet op, en daar blijven we volgens mij alleen maar bij weg, als we ons als omroepen concentreren en dus terugtrekken op onze core business: programma’s maken die dicht bij het hart van ons missie liggen en daar dan ook eigen baas over blijven! Arie van der Veer zei het tien jaar geleden al tegen Marcel van Dam en Gerrit Braks: weg met de onechte variëteit, leve de echte variëteit!

Volgens mij gaat het in de Hilversumse en Haagse discussies van de komende maanden om deze vragen: Zetten we als omroepen het beeld neer dat we alles willen behouden wat we nu hebben? Dan is er een dikke kans dat we alles zullen verliezen. Of gaan we ons concentreren op die dingen waarmee we ons echt van elkaar kunnen onderscheiden en dus de unieke waarde van ons bestel zichtbaar maken, en laten we de rest vallen? Dan zullen we wellicht dat wat wezenlijk is en dicht bij het hart van onze missies ligt, kunnen behouden. Ofwel, liever eigen baas over de programma-inhoud en dus jezelf blijven op een kleiner speelveld (niet meer als omroepen alle programmagenres doen, maar ons concentreren op de genres waarbinnen we ons in mens- en maatschappijvisie echt van elkaar kunnen onderscheiden; alleen programma’s maken en niet meer met de handen aan het bestelstuur zitten) dan het hele programmatische en organisatorische speelveld willen blijven bespelen, maar daar vervolgens (vanzelf of gedwongen via bedrijfsintegratie of verenigingsfusie) vervagen en dus vervangbaar worden. Met een variatie op een bijbelwoord: Wie alles (inclusief dat wat verder van je missie weg ligt) wil behouden, zal alles verliezen. Maar wie bereid is om dat wat er minder toe doet, prijs te geven, zal dat wat echt wezenlijk is, kunnen behouden. En er straks nog een digitale wereld op de koop toe bij krijgen.

Zondag 13 maart 2005

Een ontspannen dag na een week waarin we, na de verhuizing naar ons nieuwe huis, een kleine honderd dozen hebben weggewerkt en waarin mijn vingers vaker de accuboormachine dan de laptop bedienden. Dat laatste had sowieso weinig zin, nu ook drie weken na de aanmelding van de verhuizing bij KPN mijn ADSL-verbinding er nog steeds niet is en mailen en internetten dus onmogelijk zijn. Telefoontjes naar de KPN-helpdesk blijken nutteloos. De toezegging bij het eerste telefoontje (“Meneer, u staat voor aansluiting op de lijst, dinsdag op zijn laatst bent u aan de beurt”) wordt gevolgd door de ontkenning bij het volgende (“Nee, meneer, er staat hier alleen dat de verbinding in het vorige huis wordt afgesloten, maar niet dat u in het nieuwe huis moet worden aangesloten. Dat gaat vanaf nu minimaal drie weken duren!”). Al mijn wanhoopskreten en -verzoeken stuiten af op de vriendelijkheid van de helpdeskmedewerker die de arrogantie van de monopolist moet maskeren. De aanbieding van UPC, gisteren in de bus gekregen, om te gaan internetten en telefoneren via de kabel wordt zo wel heel verleidelijk. Maar is dat in onze regio ook geen monopolist?

In beide kerkdiensten komt vandaag de vraag ‘Waarom laat God dit toe?’ langs. In de ochtenddienst stelt Joop van ’t Hof die vraag naar aanleiding van de tien plagen die over de Egyptenaren komen, voordat de farao het Joodse volk laat gaan. Kon die bevrijding zonder al dat leed? Maar ook: kon onze redding niet gebeuren zonder het lijden van Jezus? Het antwoord is: Als het anders had gekund, had God niet voor deze weg gekozen. Maar kennelijk zit het kwaad zo diep, dat God om dat aan te pakken, tot het uiterste moest gaan.

In de avonddienst komt de vraag ‘Waarom laat God in het leven van een mens soms zoveel leed toe?’, aan de orde via de geschiedenis van Jozef: als slaaf naar Egypte verkocht en na een goede tijd aan Potifars hof de gevangenis in. Volgens voorganger Wieb Dijksterhuis laat die geschiedenis zien dat ook kinderen van God niet ontkomen aan het lijden. Beslissend is dat – zoals het verhaal van Jozef illustreert – ook in die omstandigheden God met je is. “Ik kan die waarom-vraag meestal niet beantwoorden. Ik weet vaak niet, waarom het donker is in een mensenleven. Maar ik weet dat zelfs in het donker God er bij is. Hoe de omstandigheden ook zijn, ze kunnen ons niet scheiden van de liefde van God in Jezus Christus”.

Direct na de avonddienst krijgen we de proef op de som. Een aantal uren zijn Ineke en ik in totale onzekerheid over het lot van een familielid die al bijna 24 uur niet te traceren is. We halen ons van alles in het hoofd: ongeluk, ontvoering, wanneer bellen we de politie? De wetenschap dat God erbij is, geeft mij geen rust en vrede. Feit en gevoel matchen niet. Rond middernacht meldt betrokkene zich heel ontspannen, zonder enig besef dat een aantal van zijn naasten urenlang in angst hebben gezeten. “Ik was gewoon aan het werk”. Een simpele communicatiestoornis dus, meer niet. Maar de uitkomst is toch een dankgebed waard.

Maandag 14 maart 2005

In de maandelijkse bestuursvergadering buigen we ons vandaag over de Visie 2010 die het hart moet gaan vormen van het nieuwe EO-Meerjarenplan en de vraag moet beantwoorden waar de EO in 2010 met zijn missie wil staan, gegeven alles wat er om ons heen in politiek en technologisch opzicht verandert. Verder staan we uitgebreid stil bij alle plannen voor een nieuw omroepbestel die in deze tijd gelanceerd worden. De beslissing om niet mee te gaan in het TienPuntenPlan dat een aantal omroepen heeft ontwikkeld, krijgt bestuurlijke dekking, wat niet betekent dat de EO in zijn visie op het toekomstige bestel in alle opzichten de kant van de Raad van Bestuur op valt.

De door Harm Bruins Slot c.s. publiek uigesproken wens dat (delen van) de omroepbedrijven op de tv-netten gaan integreren, valt bij het EO-bestuur niet in goede aarde. Niet omdat vrijwillige samenwerking onwenselijk wordt geacht (integendeel, het nieuwe Nederland 1-samenwerkingsprogramma 'Crossfire' dat in april start met Andries Knevel en Jacobine Geel in een centrale rol, krijgt bestuurlijk groen licht), maar omdat gedwongen bedrijfsintegratie schadelijk wordt geacht voor de uitvoering van de missie van de EO en onnodig voor het realiseren van de missie van de publieke omroep.

We vinden het, om de visie voor 2010 te citeren, cruciaal dat de programma's die de EO aan de publieke omroep aanlevert, "hoorbaar en zichtbaar worden gemaakt vanuit het verlangen dat mensen Jezus Christus leren kennen en vanuit overtuiging dat het christelijk geloof heilzaam is voor de (in)richting van het persoonlijk en maatschappelijk leven". Alleen als makers in hart en hoofd bezielde zijn door het geloof in Jezus Christus, kunnen ze de programma's maken waar de EO voor staat. En dat werkt alleen, als je als EO zeggenschap hebt over de mensen die de programma's maken en niet bij gedwongen bedrijfsintegratie, waardoor die grip verdwijnt of verwatert. Overigens kunnen voorzitter en directie het bestuur geruststellen dat dat laatste totaal niet de bedoeling van de Raad van Bestuur is.

Bij de evaluatie van het programma 'De tijd van je leven', dat zich afspeelt in verzorgingshuis 'De Amershorst', benadrukt bestuurslid en verzorgingshuisdirecteur Van Dijke de gelijkwaardigheid van de bewoners: "Zie ze ook zo en niet als mensen, bij wie je als presentatrice op je hurken moet gaan zitten". Op zo'n moment blijkt de waarde van ervaringsdeskundigen bij zo'n evaluatie.

Dinsdag 15 maart 2005

Op weg naar een EO-avond in Zwaagwesteinde hoor ik tussen Twijzel en Kootstertille op de radio over het overlijden van dr. Lou de Jong. De commentaren in de diverse rubrieken gaan vooral over zijn standaardwerk 'Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog'. Drie delen ervan heb ik thuis in de kast staan; daarna heb ik het voor gezien gehouden.

Zelf associeer ik De Jong het meest met de tv-serie 'De Bezetting', die ik in mijn jongensjaren, begin jaren zestig, als allereerste programma op de televisie zag. We hadden thuis nog geen tv en ik moest voor het bekijken van de serie naar een van de weinigen in de Hofzichtstraat in Alphen aan den Rijn die wel zo'n kastje hadden, "opa van der Velden". Voorwaarde was wel dat je dan voor hem zilverpapier of kroonkurken voor de zending meenam. Ik herinner me, hoe gefascineerd ik was door die wat schoolmeesterachtige man die, staande voor kaarten en foto's, me meesleepte in wat Nederland in de oorlogsjaren overkomen was.

Eén herinnering piekt, merk ik: De Jong vertelde in aflevering drie of vier van de tv-serie, hoe een zekere professor Klaas Schilder in het eerste oorlogsjaar de kerkmensen opriep tot verzet tegen de bezetters en daarom moest onderduiken. Thuisgekomen vertelde ik vol trots aan mijn vader en moeder dat "onze" professor Schilder – ik was lid van de kerk waarvan hij een van de grondleggers was - op de tv geweest was en dat dr. De Jong hem geprezen had. Kennelijk was dat een oppopper die ik als veertienjarige jongen die lid was van een klein kerkje dat niet in de schaduw kon staan van de grote kerken waarvan mijn vriendjes lid waren, nodig had.

In Zwaagwesteinde praten Arie van der Veer en ik met een kleine honderd EO-leden over de

strategie en programma's van de EO. Meer gesprekken met moslims voor de EO-televisie ziet de overgrote meerderheid prima zitten, maar met het te lage christelijke gehalte van het huwelijkstherapie programma 'In voor- en tegenspoed' heeft vrijwel iedereen moeite. Evenals met het "wereldse" karakter van het kinderprogramma 'BlinQ', zo blijkt na afloop, als diverse bezorgde moeders en grootmoeders me daarop aanspreken. Vroeger kon je je kind met een gerust hart naar de EO-kinderprogramma's laten kijken, maar nu kan ik dat niet meer en moeten ze het soms uitzetten, vertelt één van hen teleurgesteld. Kleding en taalgebruik van het presentatieteam, maar vooral de gasten- en onderwerpskeus (volgens zeggen komen er regelmatig soapacteurs langs in BlinQ) blijken op bezwaren te stuiten. Wat betekent het "Gij geheel anders, gij hebt Christus leren kennen?" anno 2005 voor de EO, vraagt iemand me? Ik belooft haar die vraag binnen het bedrijf op tafel te leggen, voor zover die daar al niet ligt.

Woensdag 16 maart 2005

Vanmiddag is er in het Mediacentrum een ontmoeting tussen mensen van de publieke omroep en de schrijvers van het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid over het toekomstige medialandschap. Ik noteer dat WRR-voorzitter Van den Donk opnieuw benadrukt dat hij niets tegen spelletjes en soaps op de publieke omroep heeft, als die gebruikt worden om zeg maar een boodschap te communiceren. De WRR vindt het amuseren van kijkers geen mediafunctie die beschermd en daarom publiek gefinancierd moet worden, maar vindt het prima als het tv-genre amusement als voertuig wordt gebruikt om mediafuncties zoals opiniërend en duiding, die wel publieke financiering verdienen, te ondersteunen. Ik hoop dat die uitleg ook de politici bereikt die straks over de publieke omroep moeten beslissen en dat ze zich niet alleen de Telegraafkop herinneren dat de WRR een verbod op quizen en spelletjes wil, want dat is echt onzin.

Verder blijft de waarschuwing van Van den Donk bij mij haken dat de Nederlandse Mediawet hopeloos achterloopt bij de ontwikkeling van het denken en de regelgeving over de media op Europees niveau. Daarin is nauwelijks plek voor publieke financiering van internetactiviteiten en themakanalen en naarmate tv en radio steeds meer integreren met de digitale wereld van internet kan ons dat forse problemen opleveren, zoals nu al blijkt uit het onderzoek van de Europese Commissie naar de overheidssteun aan de internetactiviteiten van de publieke omroep. Van den Donk pleit voor veel duidelijker wetgeving in Nederland die meer "Europaproof" is.

Opnieuw treft me, hoeveel waarde de WRR hecht aan het behoud van een pluriform aanbod in het medialandschap van de toekomst. Maar volgens Van den Donk moeten we juist om die reden niet bij de pakken neerzitten, maar het bestel veranderen. "De vormgeving moet waarborgen dat pluriformiteit niet een mooi principe is, maar een reële werkelijkheid waar je bij zwaar weer op kunt terugrijpen. Richt het bestel zo in dat je een maximale kans creëert dat je productief van mening kunt blijven verschillen. Wees niet naïef over de rol van de overheid en realiseer je dat er altijd een spanning is tussen wat de meerderheid vindt en de gerechtvaardigde belangen van minderheden. Schep 'checks en balances' om te waarborgen dat niet één bepaalde opvatting gaat domineren". Woorden die me uit het hart zijn gegrepen en waarvan ik vind dat we ze ons binnen de publieke omroep meer zouden moeten aantrekken.

Donderdag 17 maart 2005

Vandaag hebben Arie van der Veer en ik een plezierig kennismakingsgesprek met Martijn van

Dam, die vorig jaar de mediaportefeuille in de PvdA-Tweede Kamerfractie van Jeltje van Nieuwenhoven heeft overgenomen.

Hij maakt ons duidelijk de externe pluriformiteit bij de publieke omroep graag te willen handhaven, en weinig te zien in een sterk centraal gezag bij de publieke omroep dat via netcoördinatoren de zenders regisseert. Die centrale regie zal zich volgens hem onvermijdelijk ook tot de programma-inhoud gaan uitstrekken, en daar moet hij niets van hebben. In de visie van Van Dam krijgen (drie tot vijf) groepen omroepen en andere maatschappelijke organisaties op duidelijke voorwaarden (waaronder een stevig publieksbereik) elk een concessie van de overheid om vervolgens als eigen baas een zender te runnen. Van Dam definieert de externe pluriformiteit overigens vooral op het niveau van de hoofdstromingen (zoals bijvoorbeeld nu Nederland 1, 2 en 3 daarvoor staan) en wil niet allerlei minderheidsgroepen blijven faciliteren die een boodschap willen verkondigen of een mening willen uiten. In een tijd dat iedereen dat straks via internet kan vindt hij dat geen legitimatie meer voor het toekennen van zendtijd en geld. Kleine minderheden moeten volgens hem onder de vleugels van hetzij de NOS hetzij een groep omroepen die samen een zender bouwen, hun toevlucht zoeken.

Van Dam stimuleert ons vooral om samen met verwante omroepverenigingen en andere maatschappelijke organisaties te gaan voor het neerzetten van een zender die als een herkenbaar merk een substantieel publiek bereikt, en onze conclusie is dat het huidige Nederland 1 ook in zijn model prima toekomstkansen heeft. Maar we blijven wel met stevige vragen zitten: Als harde gegevens als ledentallen in zijn model geen basis meer zijn om zendtijd en geld toe te kennen aan samenwerkende private partijen, op grond van welke andere criteria beslist de overheid dan welke samenwerkingsverbanden een zender mogen gaan runnen en welke niet? De eerste keer zal dat wellicht gebeuren op basis van bewezen prestaties, maar hoe gaat dat over een aantal jaren? Liggen subjectieve (en dus politieke beïnvloedbare) keuzes dan niet om de hoek van de deur? En wie stemt de diverse zenders op elkaar af, als er geen Raad van Bestuur meer is om dat te doen? Welke doublures komen er dan en welke gaten vallen er? En hoe gaat het met radio, waar Van Dam's model vooral op televisie lijkt geënt? Vragen genoeg voor een vervolcontact.

Voor zo'n beetje de tiende keer sinds begin dit jaar tijgen Ineke en ik vanavond naar Ikea. Met lampen, kapstok, kastjes en planken her en der hebben we gewacht tot we goed en wel in ons nieuwe huis zouden zitten. Maar ik weet dat, als we er nu niet voor gaan om dat af te maken, we na de zomer nog in de rommel zitten en met kale peertjes aan het plafond. Dus stort ik mij met een griephoofd in de donderdagavonddrukke van koopgrage Nederlanders om na de kassa te concluderen dat het helaas niet voor de laatste keer is geweest.

Zondag 3 april 2005

The day after the night before: het sterven van paus Johannes Paulus II is het gesprek van de dag. In onze kerk wordt God gedankt dat in alle publiciteit rond zijn ziekte en sterven het Evangelie van opstanding en eeuwig leven wereldwijd heeft geklonken en wordt voor de Rooms Katholieke kerk gebeden om de leiding van de Geest "die in de waarheid leidt".

In gesprekken met mede-protestanten valt me op, hoe positief ze over de overleden paus spreken. Was in de kring waarin ik ben opgegroeid, de paus in vroeger jaren de verpersoonlijking van de antichrist en van 'de vrouw op het beest' uit Openbaring 17, vandaag hoor ik vooral bewondering voor zijn strijd tegen het communisme, zijn staan voor het algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof in een tijd van geloofsafval en de wilskracht

waarmee hij trouw bleef aan zijn roeping.

Op een van de condoleancesites schrijft iemand dat Johannes Paulus II het “niet mijn wil, maar Uw wil geschiede” tot het laatst toe heeft waargemaakt. Uit het radioprogramma dat ik zelf zaterdagavond over de toen stervende paus maakte, is me vooral bijgebleven hoe ChristenUnie-senator Eimert van Middelkoop reageerde op het beeld van de laatste jaren van de kromgebogen, mummelende oude man achter de microfoon: “Daarmee heeft de paus laten zien dat je niet alleen in je gezonde, krachtige jaren mens bent, maar dat je dat ook in de aftakeling blijft en dat dat niet moet worden weggestopt achter de muren van een ziekenkamer”. Voor mezelf beleefde ik dat als een correctie op mijn gevoel dat dat soort beelden toch een aanfluiting waren en dat zo iemand er toch al veel eerder mee had moeten ophouden. Fout, de Boer, denk ik nu: een mens is meer dan zijn afgetakelde buitenkant.

Terugdenkend aan de media-aanpak gisteravond in de eerste uren na zijn overlijden, is vooral de tegenstelling tussen de tv en de radio bij me blijven hangen. Op Nederland 1 maakte de KRO helemaal waar dat berichtgeving over en duiding van zo'n gebeurtenis als het sterven van de paus vanuit de betrokken bevolkingsgroep en vanuit gedeelde overtuiging en gedeelde cultuur betere programma's oplevert dan wanneer buitenstaanders niet vanuit, maar over zo'n volksdeel berichten. In de auto beluisterde ik zaterdagavond voor Radio 1 in het eerste uur na het overlijden van de paus een afstandelijke presentator, niet kloppende verbindingen met Rome, reacties voorgelezen van papier in plaats van quotes van de betrokkenen, veel stiltes en muziek uit de oude doos. Algemeenheid bleek gisteravond in elk geval geen garantie voor kwaliteit.

Maandag 4 april 2005

Vanmorgen nemen we afscheid van het huis waar we een dikke twintig jaar in gewoond hebben, waar al onze kinderen zijn opgegroeid en waar bijna elk plekje herinneringen oproept.

Zaterdag hebben we de dingen weggehaald die er na onze verhuizing van een maand terug nog in achtergebleven waren en hebben we het Nijkerkse afvaldepot voor de zoveelste keer met een partij grof huisvuil en hout – dit keer maar liefst 500 kilo – ‘verrijkt’. Vanmorgen maken we met de nieuwe bewoners een laatste gang door het huis, alvorens handtekeningen te zetten bij de notaris. Het zien van het huis in onttakelde toestand – boorgaten in de wanden, vuile muren die voorheen door kasten aan het oog werden onttrokken, beschadigingen her en der - maakt het afscheid een stuk makkelijker. Ook het feit dat een van de financiële mensen een steek heeft laten vallen en de dreiging dat dat op het laatste moment roet in het eten zal gooien, geeft me zoveel stress dat voor afscheidstranen bij de laatste stappen in het huis geen plek is.

In de directievergadering heerst rond het nieuwe programma ‘Debat op 1’ dat zaterdag zijn première beleefde, een gematigd positieve stemming. Het ging er pittig aan toe, het aantal kijkers was hoog (hoewel begunstigd door de hot items D66 en de paus die de makers in de schoot vielen en door de ziekte van concurrent Jack Spijkerman op Nederland 3), maar we signaleren ook nog een aantal verbeterpunten.

Vroeg in de avond beman ik samen met Henk Hagoort de reactietelefoon bij het telefonisch spreekuur van directie en voorzitter. Het is stilletjes vandaag en de leden die bellen, komen nauwelijks met klachten of vragen over het EO-beleid. Ze willen advies over een te kiezen

trouwtekst en of ze in juni voor of tegen de Europese Grondwet moeten stemmen, zijn boos over schunnige STER-reclames of over het handengewapper en het in de rede vallen (“ik word er stiknerveus van”) door Andries Knevel en verdrietig over het late uitzendtijdstip van Touched by an angel. Maar niemand belt over het nieuwe coalitieakkoord over de publieke omroep en niemand toont zich bezorgd over de staatsomroep-in-wording, die TROS-voorzitter Karel van Dodewaerd de schrik in de benen jaagt. Als hij of andere omroepvoorzitters beweren dat hun leden boos zijn dat ze nu of straks geen invloed meer hebben op de programma’s, is dat echt een boosheid die hen vanuit Hilversum is aangepraat.

Na thuiskomst ontwaar ik op Teletekst een lichtpuntje in de Hilversumse duisternis. De publieke omroep houdt de komende vier jaar het voetbal in de Champions League en dat betekent dat voor een fors aantal kijkers die anders richting Talpa zouden koersen, de gang naar de publieke omroep er in blijft. Het is goed voor het imago van de publieke omroep (we zijn niet alleen maar ‘losers’ ten opzichte van John de Mol, maar weer eens een ‘winner’), voor het houden van een brede, niet-elitaire uitstraling en voor de reclame-inkomsten die ons in staat stellen mooie programma’s te blijven maken.

Dinsdag 5 april 2005

Studentenfractie in Groningse Universiteitsraad pleit voor gebedsruimtes, melden de ochtendkranten. De studenten zijn daarin de tegenspeler van het College van Bestuur in Groningen die alle gebedsruimtes in de gebouwen van de Rijksuniversiteit dicht willen, omdat “er in een openbare instelling als de onze geen plek is voor religie”.

Na de VVD-uithalen tegen geloof in het publieke leven uit het afgelopen najaar opnieuw zo’n voorbeeld van het willen verbannen van geloof en godsdienst uit het publieke domein naar het privéleven door de babyboomers op het bestuurderspluche. Maar ook een voorbeeld van een nieuwe generatie die beseft dat religie – maar dan niet beperkt tot één - een plek moet hebben midden in het (ook universitaire) leven van alledag.

Ik somber wel eens: zou er nog eens een moment komen dat een politieke meerderheid in dit land onder VVD-leiding ook voor de publieke, door de overheid betaalde omroep zal zeggen: programma’s over of op basis van geloof, zoals de omroepen van Nederland 1 die maken, dat doet u maar in uw eigen tijd en op uw eigen kosten, niet in het publieke, maar in het private domein? Of zou de tijd in ons voordeel werken met een opkomende generatie die religieus pluriformer is dan de oude generatie, maar ook minder antigodsdienstig dan die mensen die zich ooit van kerk en geloof afkeerden?

De aandacht voor de overleden paus Johannes Paulus II in de Nederlandse media is ook vandaag onverminderd groot en de toonzetting over het algemeen niet negatief. We lijken toch meer met hem te hebben dan ten tijde van het omstrede pausbezoek van 1985, waarop Andere Tijden terugblijkt. Treurig vind ik wel de manier waarop een verslaggeefster in het Journaal van 18.00 uur de paus bijna als massamoordenaar wegzet door te stellen dat aids zich zo snel in Afrika verspreidt “doordat de paus condooms verbiedt”. Nu kun je vrijelijk van mening verschillen met de leiding van de RK kerk over hun houding tegenover condooms in Afrika, maar het gaat wel erg ver om het verband met de aidsverspreiding zo oorzakelijk te leggen als het Journaal doet.

In het EO-programma ‘Aangedaan’ treft me, hoe schuld (in dit geval aan de dood van een motorrijder 34 jaar geleden) niet wordt weggepoetst of weggeredeneerd, maar echt als schuld

blijft staan totdat die in de weg van het vragen en ontvangen van vergeving kan worden weggedaan: het Evangelie in een notendop. Het programma laat ook zien dat het vergeven van degene die je man en de vader van je kind doodreed, ook voor een christen (“ik heb mijn hart aan de Heer gegeven”) geen simpele vanzelfsprekendheid is, maar een bewuste keuze, dwars tegen de eigen emotie (“ik voelde de woede in mij opkomen, toen ik uw brief las, maar weet dat ik daarmee niet verder kan leven”) in. Het Evangelie laat mensen niet in een halleluja-sfeertje boven de aarde zweven, maar raakt hen midden in de gebrokenheid en de shit van dit leven.

In NRC/Handelsblad stuit ik op een bijdrage van Paul Rutten aan de discussie over het Paasakkoord van de regeringscoalitie over de publieke omroep. Rutten is hoogleraar culturele industrie in Rotterdam en was secretaris van de Visitatiecommissie die precies een jaar geleden zijn rapport over de publieke omroep publiceerde, en hij moet niets hebben van de wijze waarop de politiek amusement bij de publieke omroep (als doel, niet als middel overigens) in de ban wil doen. Rutten relateert het onderscheid dat staatssecretaris Van der Laan wil maken tussen nieuws, dat wel en amusement dat geen publieke bescherming verdient. Hij schrijft: “Programmamakers en mediabedrijven zorgen voor een dagelijkse stroom van verhalen over de werkelijkheid. Dat doen ze in de vorm van nieuwsberichten, speelfilms, liedjes en zelfs computergames. Mensen waarderen die verhalen, ze kunnen onderhand niet meer zonder. Ze hebben ze nodig om te leren over de werkelijkheid, om zich aan te spiegelen, om hun eigen identiteit te ontwikkelen en te cultiveren. Het onderscheid in de vormen die deze verhalen aannemen, is niet onbelangrijk. Het gaat echter te ver om nieuws ver boven amusement te stellen. Er zijn grote groepen in onze samenleving die de traditionele vormen van nieuws en opinievorming nauwelijks interessant vinden. Dat zijn bovendien groepen die in andere beleidsdomeinen om aandacht vragen, bijvoorbeeld jongeren en allochtonen. Het is een publiek belang dat deze groepen de verhalen krijgen die ze verdienen, dat ze er kennis van kunnen nemen en op kunnen reageren.”

Woorden die het overwegen waard zijn. Ook de ‘afkijktelevisie’ die we als EO met veel programma’s maken (Marry me again, In voor- en tegenspoed, Aangedaan, Familiediner, Zij gelooft zij niet, Ik mis je) vertelt verhalen waarin mensen thuis zich spiegelen en ook daarin is de grens tussen informatie en ontspanning vaak een vloeiende. Volgens Rutten zal de in het Paasakkoord neergelegde benadering (amusement mag bij de publieke omroep niet als doel, alleen als middel) “bij de uitwerking sneuvelen als niet hanteerbaar en uiteindelijk ongewenst”. Los van de vraag, of dat formeel zal gebeuren, verklaart het wel waarom de meeste omroepen, de EO inclusief, zich over dit onderdeel van het Paasakkoord niet echt druk maken.

Woensdag 6 april 2005

Vandaag is het mijn beurt om de wekelijkse directiecolumn voor Visie te schrijven. De publiciteit, ook bij de EO, rond het sterven van de paus reikt me het onderwerp aan: de verhouding van de EO(-achterban) tot de rooms-katholieke medechristenen.

Terugdenkend aan mijn vroegste herinneringen aan rooms-katholieke mensen, komt me de boosheid van mijn moeder in gedachten, toen ik als jongentje van negen of tien jaar op straat tegen mijn Roomse buurjongen (het zoontje van de Alphense brandweercommandant) riep: jij gaat naar de hel, want jij bidt tot Maria. Dat hoorde ik namelijk elke avond voor het slapen gaan, omdat zijn kamertje aan het mijne grensde. Als je bidt tot Maria, kun je niet zalig worden, dacht ik. En wat rooms was, werd voor mij bepaald door de geschiedenisverhalen

van de meester op school. Rooms en dat waren de nazaten van de vervolgers van de protestanten uit de 16e eeuw, de mensen van de brandstapels en van rare aflaatpraktijken.

En vandaag, vijftig jaar later, ben ik dankbaar voor het getuigenis van de overleden paus Johannes Paulus II. Voor zijn opkomen voor de beschermwaardigheid van het leven (rond thema's als abortus en euthanasie, maar ook rond vragen van oorlog en vrede: een pro-lifer over de volle linie!), zijn pal staan voor de heilsfeiten van kruis en opstanding en zijn inzet om jongeren te betrekken bij eigentijds en orthodox geloven. Nog steeds doet het aanroepen van Maria mij pijn en kan ik allerlei elementen van de rooms-katholieke leer en praktijk totaal niet rijmen met wat ik in mijn bijbel lees. Maar het doet me er niet meer, zoals vroeger, aan twifelen dat ik met veel rooms-katholieken ten diepste één ben in Jezus Christus als de gekruisigde en opgestane Heer.

Dat onderscheid tussen het hart van het geloof en zaken die verder van dat hart af liggen tref ik in deze dagen bij veel christenen uit het achterland van de EO aan. Zij moeten niets hebben van de transsubstantiatieleer of van heiligenverering. Maar ze zijn dankbaar voor het getuigenis van rooms-katholieke gasten in 'Het Elfde Uur', werken met rooms-katholieken samen in de VBOK, zijn ontroerd omdat de nu overleden paus het verlangen uitsprak dat jongeren hun hart openstellen voor Jezus en bidden met kardinaal Simonis mee om de leiding van de Heilige Geest voor het komende conclaaf. Veel christenen uit het EO-achterland beseffen vandaag dat niet het kerklidmaatschap of de dogma's van je eigen kerk bepalen, of je bij Christus en daarmee bij elkaar hoort, maar het geloof in Hem als de gekruisigde en opgestane Heer. En volgens mij had mijn moeder dat vijftig jaar geleden al door.

Collega Andries attendeert me op de bijdrage van Kees Lunshof in 'De Telegraaf' van gisteren die de omroepen die moeite hebben met het paasakkoord over de publieke omroep oproept om hun zegeningen te tellen. Het is inderdaad een aardig verhaal van een man die zelf VVD-achtige opvattingen over de publieke omroep huldigt. Hij signaleert dat de omroepverenigingen in het bestel van de toekomst nog steeds een actieve rol spelen in opinievorming en maatschappelijk debat, dat er geen BBC-model komt met omroepen louter als productiehuizen, dat er geen omroepverkiezingen worden ingevoerd en dat het verwijt dat Den Haag straks in Hilversum de regie voert, nergens op slaat. Tel uit je winst! Lunshof noemt het dom van enkele omroepen dat ze met hun verzet tegen het paasakkoord het CDA tegen zich in het harnas hebben gejaagd. Want van die partij moeten ze het in de uitwerking nog wel hebben!

Donderdag 7 april 2005

Vanmiddag ben ik met andere vertegenwoordigers van christelijke omroepen en kerkelijke zendgemachtigden te gast op een bijeenkomst van de Raad van Kerken in Amersfoort over de toekomst van de publieke omroep.

Ik hoor er veel instemming met de brief die de Raad aan staatssecretaris Van der Laan heeft gestuurd en waarin gepleit wordt voor het behoud van een stevige plek voor programma's van omroepverenigingen met wortels in de samenleving: "De publieke omroep vormt zo een venster op én van de samenleving, waarin noch de overheid noch de vrije markt, maar de verschillende stromingen zelf gestalte geven aan de publieke omroep". Ik ontmoet er geen defensieve houding tegen de contouren van het bestel die oprijzen uit het paasakkoord van de regeringscoalitie, wel een sterke behoefte om in de uitwerking zeker te stellen dat de omroep van de samenleving blijft en niet van de staat, van de markt of van de makers wordt. De

deelnemers aan het beraad met de Raad van Kerken vinden het nodig om tegenover pleidooien voor een “neutrale” publieke omroep met veel overheidsinvloed bij benoemingen het grote belang van een plek voor geloof en levensbeschouwing in het publieke domein bij de politiek te bepleiten, zeker in een tijd van maatschappelijke polarisatie rond geloof en godsdienst. Bij de uitwerking van het paasakkoord, die de politiek nog voor veel hoofdbrekens zal stellen, moet niet de machtsvraag – wie is de baas in Hilversum? – domineren, zo is het gevoel bij de aanwezigen in Amersfoort, maar hoe de publieke omroep zijn band met de samenleving – burgers, kijkers, luisteraars – kan versterken. Dat met de daling van de ledentallen van de omroepen en van het marktaandeel van de publieke omroep, de legitimatie van de verenigingen en van het bestel versterking behoeft – door aanvullende vormen van maatschappelijke verankering naast ledental, maar vooral door te doen wat je van een publieke omroep mag verwachten -, dat besef blijkt bij de aanwezigen sterk te leven.

De internetsite van de KRO leidt me naar een test die moet uitwijzen, of ik net zo rooms als de paus ben. Ik klik bij de uitspraken van Johannes Paulus II over abortus en euthanasie, integratie, vaderschap, huwelijk, televisie, oorlog, islam etc. het vakje ‘eens’ aan en wordt bij de eindscore van dertien uit dertien geconfronteerd met de vraag, of ik voor mezelf al eens aan het priesterschap heb gedacht. Nee dus, maar het stimuleert me wel om collega’s, kennissen en familieleden te vragen om de test ook eens te doen. Dan weet ik, of ik roomser ben dan zij.

Boeiend is het artikel in Vrij Nederland waarin de vraag wordt gesteld, waarom zoveel jongeren in deze weken hun sympathie met de paus laten blijken. In de antwoorden klinken noties als “de paus liet kwetsbaarheid zien, maar wees tegelijk richting”, “jonge mensen hebben het gevoel dat de paus hen begreep, terwijl hij tegelijkertijd hoge eisen aan ze stelde” en “ze hebben behoefte aan een kerk die radicaal en tegendraads durft te zijn”. In Kruispunt zegt een Nederlandse jongen: “Ik bewonder de paus omdat hij doorging tot het einde. Als ik daar maar ietsje van had, wauw!”. Een verslaggever van het Radio1-journaal vraagt een Nederlandse jongen die in Rome de nacht voor de begrafenis van de paus op straat doorbrengt, waaraan de paus het heeft verdiend dat jongeren zo massaal voor hem op de been zijn. De jongen antwoordt simpel met vijf woorden: “Omdat hij van ons houdt”. Liefhebben en de weg wijzen, in de combinatie van die twee ligt kennelijk het geheim.

Relevantie en relatie, het zijn andere woorden voor dezelfde dingen die vanavond klinken op een druk bezochte avond van onze gemeente over de plaats van jongeren in de kerk. Jeugdwerkadviseur André Maliepaard houdt ouderen en jongeren voor, dat de boodschap die de kerk in een postchristelijke samenleving brengt, zo moet worden gebracht dat jongeren hem als relevant voor hun leven kan beleven, dat ze er houvast aan ontleen. Daar zoeken ze naar, daar verlangen ze naar. Maar nog belangrijker zijn relaties: “Heb je oog voor de jongeren? Wil je ze echt ontmoeten, ga je van hart tot hart met hen in gesprek en ben met bereid – naar het woord van Paulus in 1 Tess. 2:18 - je leven met hen te delen? Jongeren slaat misschien niet zo vaak een bijbel open, maar ze ‘lezen’ wel jouw leven.” Was het niet dat laatste – wat ze ‘lazen’ in zijn leven - dat leidde tot de sympathie van zoveel jongeren in de paus?

Laat op de avond laat oud-premier Van Agt zich op de tv leeglopen over de afwezigheid van de Oranjes bij de begrafenis van de paus. Los van het inhoudelijke punt, maak ik me boos over de zoveelste oud-politicus die het in deze weken bezwijkt voor de verleiding van de media om iets negatiefs te zeggen over daden van degene die nu op zijn plek zit. Vorige week had ik dat ook al bij al die oud-politici van D66 die publiek hun mening gaven over wat de

partij zou moeten doen of laten na het aftreden van minister De Graaf. Ik denk dan: jullie hebben je tijd gehad, je bent nu een gewoon partijlid, houd je mond en loop je opvolgers niet voor de voeten met al je opinies. Ik hoop me daar zelf te zijner tijd aan te houden. Geen journalist hoeft me na maart 2006 te vragen om het doen en laten van de EO onder nieuwe leiding te becommentariëren.

Zondag 1 mei 2005

Vanmorgen leid ik zelf de dienst in onze eigen gemeente. 's Middags zit ik, met Ineke op bezoek bij mijn schoonvader, in de Gereformeerde kerk (vrijgemaakt) van Rotterdam-Oost onder het gehoor van ds. Mark van Leeuwen. Hij houdt, ik kan het niet anders verwoorden, een superpreek.

Een preek over de kern van het christelijk geloof: Gods genade als 100% onvoorwaardelijke liefde van Zijn kant: "Niets wat ik doe kan de liefde van God voor mij groter maken en niets wat ik nalaat of verziekt, kan die liefde kleiner maken. Door wat ik doe, kan ik Gods liefde niet verdienen, maar evenmin verliezen. We denken gauw dat we door ons gedrag Gods liefde verspeeld hebben. En dat we Hem pas weer onder ogen kunnen komen als we iets goeds hebben gedaan. Voor wat hoort wat. Maar het Evangelie is: God houdt van jou, zondaar. Punt. Geen voorwaarden, geen mitsen, geen maren. Er staan geen kleine lettertjes in de adoptieverklaring waarmee God ons tot Zijn kinderen aanneemt." Ds. Van Leeuwen bestrijdt de gedachte dat je er bij zo'n Evangelie maar op los gaat leven. "Een christelijke levensstijl komt niet voort uit: ik móet christelijk leven, anders houdt God niet van mij, maar uit: ik wíl graag christelijk leven, omdat God zoveel van mij houdt en daar alles voor over heeft gehad".

Zo'n genade-preek geeft veel stof om over na te denken en door te praten. Als dat het Evangelie is (en dat geloof ik met heel mijn hart), hoe komt het dan dat de kerk in de loop van de tijd vaak juist zo'n genadeloze reputatie heeft gekregen, waarbij het voor het besef van veel mensen vooral om het voldoen aan allerlei voorschriften draait? Hoe komt het dat het beeld zich heeft vastgezet dat je er pas echt bij hoort – bij de kerk, bij God -, als je eerst aan allerlei regels en codes hebt voldaan? Hoe raken we af van dat 'voorwaarden-vooraf-karakter' van de kerk? Hoe zijn we in een veelszins genadeloze wereld een kerk waarin genade, 100% onvoorwaardelijke liefde de toon aangeeft? Hoe verspreiden we als christenen een geur van genade in plaats van genadeloosheid? Hoe ben ik – misschien nog wel het moeilijkste van alles – genadig naar anderen? Thuisgekomen wil ik het mooiste boek dat ik ooit over dit onderwerp las – Philip Yancey's Genade, wat een wonder – uit de kast trekken, maar dat blijkt onvindbaar. Uitgeleend, maar aan wie?

Op diverse momenten vandaag genieten we – stralende zon, lekker windje, laat op de avond een zoele warmte - voor het eerst voluit van het terras van ons nieuwe appartement met ligging op het zuiden en zicht op drie vierkante kilometer weiland vol weidevogels. Dat daaronder grutto's en scholeksters zijn, weet ik pas nadat mijn broer Frank – sinds de recente uitzending van PaPaul de beroemdste rollator-dokter van Nederland – me dat gisteren uit de doeken heeft gedaan. De leeuwerik die voor onze flat vaak minutenlang stil in de lucht staat, kende ik al, maar verder is de biologiekennis van de middelbare school diep weggezaakt.

Maandag 2 mei 2005

Vandaag valt er een brief van de Raad van Bestuur op mijn bureau, dat de EO-radiostudio uiterlijk per 1 september dicht moet en dat onze radioprogramma's dan hoofdzakelijk in één van de AKN-studio's aan de 's-Gravelandseweg moeten worden opgenomen en gemonteerd.

Deze maatregel maakt deel uit van het sluiten van een tiental radiostudio's bij de omroepen en de concentratie van alle radio-opnames en -montages in een handvol overblijvende studio's. De grote leegstand van dit moment werkt hoge tarieven in de hand en de lagere tarieven die concentratie met zich meebrengt, moeten omroepbreed een besparing van 1,7 miljoen euro opleveren.

Als EO hebben we in het kader van de McKinsey-operatie hard meegewerkt aan die plannen. Alle verzet van andere omroepen ertegen hebben we gepareerd met de stelling dat we als EO vanaf 1970 dertig jaar onze radioprogramma's nooit in eigen huis hebben gemaakt, maar altijd in studio's van andere omroepen en dat dat de programma's nooit heeft geschaad. Daarom zou ik dus content moeten zijn met de aankondiging dat het er na de zomer nu echt van gaat komen. Toch ben ik dat niet. Rond het parkeren van programmamakers en gasten is namelijk niets geregeld in of rond het AKN-gebouw met zijn veel te kleine parkeergarage en in een buurt zonder vrije parkeerplaatsen. Wat moet ik de panelleden van mijn eigen programma 'Deze Week' vertellen? Geen idee waar zij wekelijks op de vroege vrijdagmorgen hun auto kwijt moeten. En als ik een keer wil uitwijken naar een ander tijdstip, bijvoorbeeld omdat één van de panelleden niet kan of omdat we een actualiteit willen meepakken, zoals recent bij het overlijden van de paus? Weinig tot geen kans, wordt me verteld. Ik begrijp dat om redenen van kostenbesparing de studio's zo vol gepland zijn dat elke flexibiliteit er uit is en dat uitwijken er nauwelijks meer bij is. Zo zie je hoe iets dat qua principe deugt, in de uitwerking nog heel fout kan uitpakken. Maar misschien maak ik me zorgen om niets en valt het na de zomer allemaal erg mee. We zullen zien.

Vanavond surf ik naar www.katholieknederland.nl, de site die ik bij de gebeurtenissen rond de paus recent ontdekt heb en die veel informatie geeft over de ontwikkelingen in de rooms-katholieke wereld. Daar bekijk ik de Kruispuntuitzending van afgelopen zondag over de voorbereidingsbijeenkomst voor de katholieke Wereld Jongeren Dagen in Keulen deze zomer: een Arena vol met 35.000 enthousiaste, eigentijdse, gelovige jongeren. Ik noteer uitspraken als "We willen laten zien dat zoveel jongeren het de moeite waard vinden om voor Christus te kiezen", en: "Wat jongeren nodig hebben, is een echte ontmoeting met Christus". En ik concludeer: tot in het taalgebruik toe, is het net een EO-Jongerendag.

Dinsdag 3 mei 2005

In de vaste personeelsbijeenkomst tussen de middag presenteert programmamaker Leo de Vos van 'BlinQ' zijn nieuwe boek 'Wie heeft God uitgevonden?' Een handboek voor ouders en andere opvoeders, stampvol vragen van kinderen over God en geloof met de antwoorden van Leo erbij. Of liever met tips en suggesties voor antwoorden, want, zo beklemtoont Leo, hét antwoord op al die vragen bestaat niet. Zo geeft hij op dé vraag van deze tijd 'Waarom laat God alle ellende in de wereld toe?' maar liefst tien verschillende antwoordsuggesties.

Vandaag is ook een gelukwens op zijn plaats aan de collega's van de VPRO die voor hun programma's 'Holland Sport' en 'Tegenlicht' de Nipkowschijf voor het beste tv-programma krijgen en als bonus nog een ere-Nipkowschijf voor het kinderprogramma 'Villa Achterwerk'. Het moet voor hen een hele bemoediging zijn dat, waar veel kijkers de VPRO-programma's links laten liggen, de groep journalisten die deze prijzen verdeelt, die programma's wel blijkt

te waarderen.

Diezelfde journalisten (zoals Wim de Jong van de Volkskrant en Hans Beerekamp van NRCHandelsblad) zullen Nederland 1 ook vandaag wel weer een veel te hoog emo-gehalte toedichten, want maar weinig kijkers naar de EO-programma's op die zender hebben het vanavond droog gehouden, schat ik. Van 'Netwerk' met een ontmoeting tussen twee Brabanders en de familie van een Duitse soldaat die hen – kinderen nog – in 1944 het leven had gered, maar daar zelf bij omkwam, via 'Aangedaan' met de ontmoeting tussen een man en de ouders en zus van het meisje dat hij jaren geleden had doodgereden, via de documentaire over Huib en Anja Jongenburger die zich over een 17-jarige asielzoeker uit Mauretanië ontfermen die later aan een hersentumor sterft, tot en met de Metterdaaduitzending over de Nederlandse arts Frank Visscher die in Roemenië kinderen met een waterhoofd en ouderen met een dwarslaesie helpt, het waren stuk voor stuk aangrijpende programma's, die in huize De Boer de tranen deden vloeien. Maar in alle gevallen was het niet alleen maar tranentrekkende tv, maar ook tv met een boodschap. Zoals: Ook na jaren stilzwijgen kunnen de woorden 'Het spijt me zo' nog voor een doorbraak tussen dader en slachtoffer zorgen. En: Als God een-mens-in-nood op je weg brengt, draai je dan niet om, maar zet een eerste stap zonder dat je de regie hebt over het vervolg. En: het besef dat je in een land vol diepe ellende niet iedereen kan helpen, kan je verlammen, maar ook motiveren om er dan in elk geval een aantal te helpen. Kortom, emo-televisie in dienst van de missie.

In 'Het Elfde Uur' onthult Jan Bakker van Alpha Nederland. die vandaag zijn 100.000-ste cursist heeft ingeschreven, dat er in Engeland nu ook een Alphacursus voor politici bestaat. Zo kan het natuurlijk ook: naast werken aan en bidden voor meer zetels voor christen-politici, werken aan en bidden voor de bekering van politici die geen christen zijn. Net zoals we binnen de EO wel eens tegen elkaar zeggen, als het gaat om de vraag, hoe je nieuwe anchormen voor de tv kweekt: je kunt ook bidden om de bekering van Paul Witteman. Wie die Alphacursus voor politici in elk geval niet meer hoeft te volgen, is VVD-staatssecretaris van onderwijs Mark Rutte die zich in 'Het Elfde Uur' een 'overtuigd christen' noemt.

Woensdag 4 mei 2005

Vandaag gehoord op onze documentatie-afdeling. Vraagt de documentalist aan de radiopresentator: "Wil je de hele map over de hemel hebben?" Zegt de radiopresentator: "Nee, laat maar, die is me veel te dik."

Vandaag gezien op onze afdeling Controlling: wanhopige blikken van de EO-controllers. Er moet weer gerapporteerd worden over de uitvoering van de in het kader van de McKinsey-operatie afgesproken bezuinigingen op de indirecte kosten. En dat betekent tientallen digitale spreadsheets invullen om bijvoorbeeld duidelijk te maken, waarom de kosten van het restaurant ten opzichte van 2002 (!) iets minder gedaald zijn dan we in 2003 aangaven dat ze zouden doen. Alsof de wereld sindsdien heeft stil gestaan. En alsof de EO of de publieke omroep door dat soort cijfers beter gaar functioneren. Monitoring, want zo heet dit tijdverdrijf voor controllers, is de lange arm van de Haagse en Hilversumse bureaucratie, die langer wordt naarmate het vertrouwen minder wordt. Wat zou het een zegen zijn als we als publieke omroep weer werden beoordeeld op onze prestaties in plaats van op de geldverplaatsing op de vierkante centimeter. Maar gelet op de lage stand van de vertrouwensthermometer, zijn we daar nog niet aan toe.

Vanavond gehoord in het NOS-journaal. Uitspraak van president Bush tegenover Wouter

Kurpershoek: “Ik maak me niet druk over opiniepeilingen. Dat doen leiders niet.” Zo is dat. Draagvlak is natuurlijk niet onbelangrijk, maar leiders besluiten niet aan de hand van de jongste cijfers van Maurice de Hond, maar op grond van wat ze naar hun diepste overtuiging heilzaam vinden.

Op een van de medialogs wordt mijn gelukwens van gisteren aan de VPRO vanwege het winnen van de Nipkowschijf als ‘cynisch’ betiteld en mijn verwijzing naar de lage kijkdichtheid van de bekroonde programma’s als een ‘sneer’. Mijn woorden van gisteren teruglezend, kan ik me daar wel wat bij voorstellen. Ter correctie zeg ik het nu zo: Terecht is er in vakkringen waardering voor de (informatieve en ambachtelijke) kwaliteit van veel VPRO-programma’s, in elk geval van de prijswinnende programma’s. En als daar dus prijzen bij horen, gaan die terecht naar de VPRO. Maar waar ik mee blijf zitten, is het feit dat ze verhoudingsgewijs weinig kijkers trekken, te weinig in elk geval gelet op de waarde ervan en te weinig gelet op wat een net als Nederland 3 aan kijkers moet (kunnen) trekken. Net als de EO is de VPRO een omroep met een boodschap, en we willen allebei die boodschap bij de mensen krijgen. Dat neem ik tenminste ook van de VPRO-programmamakers aan. Waarin zit hem dan toch dat verschil dat de EO-programma’s twee keer zoveel kijkers trekken als die van de VPRO? Doen wij concessies aan de inhoud van onze boodschap (geloof ik niets van) of gaan we er meer voor om een vorm te vinden die dicht bij de mensen komt? Is de inhoud van de VPRO-programma’s naar de aard van hun missie weerbarstiger dan die van de onze (kan ik me weinig bij voorstellen) of is de focus op het daadwerkelijk bereiken van de mensen daar toch kleiner? Is het het verschil tussen de zendeling – gedrevener om onbereikten te bereiken - en de kunstenaar – gedrevener om zijn eigen expressie voor het voetlicht te brengen?

Herdenken is voor ons thuis op deze vierde mei hardop en stil bidden voor hen voor wie het verdriet om wie ze verloren vandaag extra schrijnt. De speelfilm ‘De tweeling’ die de NCRV terecht voor uitzending op deze dag heeft aangeboden, laat indringend zien hoe ideologieën en hun gruwelijke gevolgen ook de intiemste familiebanden kunnen verscheuren en hoe moeilijk dat heelt.

Donderdag 5 mei 2005

Op deze Hemelvaartsdag gaan we voor het eerst sinds meer dan dertig jaar weer eens lopend naar de kerk. Sinds onze verhuizing zitten we namelijk vlakbij een levendige PKN-gemeente waar we goede dingen over horen.

Terecht, zo blijkt vanmorgen. In een dienst met een aantrekkelijke mix van psalmen, Liedboekliederen en Opwekking en een beste preek over hemels leven met beide benen op de grond. De dominee behandelt in de preek ook een aantal vragen van kinderen over de hemel. Hoe lang doe je er over om naar de hemel te gaan? Niet langer dan een oogwenk. Ga ik naar de hemel, als ik dood ga? Ja, als je op Jezus Christus vertrouwt en Hem hebt gevraagd je zonden te vergeven. Ben je ook jarig in de hemel? Nee, want je wordt er niet ouder. Maar het feest daar is mooier dan alle verjaardagsfeesten bij elkaar. Wat gebeurt er, als je in de hemel per ongeluk vloekt? Dat gebeurt niet, want in de hemel kun je geen lelijke dingen meer zeggen.

Kan God je ook naar de hemel brengen, als je niet dood bent? Ja, daar zijn in de Bijbel een paar voorbeelden van. (Waarbij ik me afvraag, of kinderen van dat laatste antwoord niet bang worden; je kunt kennelijk zomaar van de aarde weggenomen worden, anders dan door de dood. Zoals onze dochter als klein meisje ’s avonds op bed geen oog meer dicht durfde te

doen, nadat we haar gezegd hadden dat dood gaan net zoets is als gaan slapen en bij de Here wakker worden.)

De rest van de dag hebben we open huis voor familie, vrienden en kennissen. Twee maanden geleden mailden we iedereen dat we met onze verhuizing vier verdiepingen dichterbij de hemel waren gekomen en daarom leek deze Hemelvaartsdag wel een geschikte dag voor een 'housewarming party'. Het wordt een dag van rondleidingen en bijpraten, en van vele malen: waarom spreken we elkaar maar zo weinig?

Een kleine rekensom leert vandaag dat John de Mol sinds dit weekend aan Versatel zo'n 120 miljoen euro heeft verdiend. Daar kan hij weer een jaar een zender van runnen.

Zondag 15 mei 2005

Ik begin de nieuwe week met de nodige spanning in mijn lijf. De rechtszaak rond één van onze kinderen dient deze week eindelijk in hoger beroep voor het gerechtshof. De uitslag zal bepalend zijn voor hoe zijn leven er de komende jaren uit zal zien. Alles is gedaan wat gedaan kon worden, maar je zou zo graag het zaad van je eigen overtuiging in de harten van de rechters willen planten. Als 'controlfreak' vind ik het moeilijk de uitkomst over te laten en af te wachten.

Ook de plannen van staatssecretaris Medy van der Laan voor de publieke omroep, zoals de kranten daarover berichten, bezorgen me buikpijn. Welke ruimte houden omroepen als de EO om vanuit hun eigen missie mee te helpen de missie van de publieke omroep uit te voeren? Welke mogelijkheden hebben we straks nog om mensen thuis van de tv te laten afkijken, hoe anderen hun keuzes in het leven maken? 'Het Elfde Uur' zal wel blijven, maar welke plek is er na 2008 voor programma's als 'Ik mis je', 'Aangedaan', 'Het familiediner', 'In voor- en tegenspoed', 'Marry me again', 'Huize Huisman', 'Na de diagnose' en dergelijke?

Aan de medewerkers hebben Henk en ik vrijdag geschreven: "We kunnen jullie niet het Pinksterweekend insturen met een 'wees maar gerust, er is niks aan de hand', maar wel met het vertrouwen dat Gods Geest blijkens het Pinksterevangelie dat boven het Paasakkoord uitgaat, in nieuwe tijden nieuwe wegen gaat". Dat is snel opgeschreven, maar ik merk bij mezelf dat dat meer wandelen in geloof dan in aanschouwen is. Toch ervaar ik op deze Pinksterzondag door kleine stukjes 'aanschouwen' dat mijn geloof dat Gods Geest ook in 2005 aan het werk is, een oppepper krijgt. Ik hoor het in onze eigen ochtenddienst, als we God ervoor danken dat de vrouw van een gemeentelid tot persoonlijk geloof in Jezus Christus is gekomen, waar jarenlang om gebeden is. En ik zie het 's avonds in de zangdienst van een gemeente in de buurt, als twee mensen die het maandenlang met elkaar aan de stok hadden, elkaar na het zingen van "In Jezus' naam geef ik jou: vrede van Hem. De vrede van God zij met jou" omarmen. Gods Geest werkt, je ziet het voor je ogen! Uit een andere kerk hoor ik van het getuigenis van een jongen uit een totaal buitenkerkelijk milieu die vandaag belijdenis deed van zijn geloof en zijn getuigenis in de dienst begon met de woorden: "Als iemand me anderhalf jaar geleden gezegd had dat ik vandaag belijdenis zou doen, zou ik gezegd hebben: Die is gek!". Al rekenend kom ik tot de conclusie dat het veertig jaar geleden is dat ik zelf als jongen van achttien in de kerk belijdenis deed van mijn geloof: Pinksteren 1965. Anno 2005 ziet dat geloof er rafeliger uit dan met Pinksteren 1965. Maar dat God de vaste grond onder mijn voeten is en zich op ongedachte momenten in mijn leven niet onbetuigd heeft gelaten, is een feit zo hard dat je er een spijker op kunt stuk slaan.

Verder is het vandaag een dag van zon en wind, van gele brem en wit fluitenkruid. God vernieuwt het gezicht van de aarde. Dat ds. Nico ter Linden laat op de avond de kijkers wil doen geloven dat Pinksteren net als Hemelvaart een bedenkfel van de Evangelieschrijvers is, vind ik wel treurig, maar kan voor mij deze dag niet stuk maken.

Dinsdag 17 mei 2005

In mijn ochtendblad confronteert docent Europese studies Hans Vollaard de ChristenUnie met zijn eerdere standpunten over de Europese Unie en concludeert dat een ja-stem voor de Europese Grondwet meer daarmee in lijn zou zijn dan de bepleite tegenstem.

Het is het zoveelste duwtje in mijn rug om op 1 juni 'ja' te zeggen tegen de Europese Grondwet. Ik raak er steeds meer van overtuigd dat die Grondwet meer positiefs dan negatiefs bevat: een duidelijker markering van waar Brussel over gaat en waar de lidstaten zelf over gaan, meer rechten voor het Europese parlement en een prima schets van de grondrechten van de inwoners van Europa. Dat het een beslissende stap is naar een Europese superstaat die belangrijke bevoegdheden gaat overnemen van de Nederlandse regering, of dat de grote landen straks in Europa meer de dienst gaan uitmaken dan ze al doen, ik kan het er niet echt in lezen. Natuurlijk is het treurig dat men geweigerd heeft in de Grondwet te verwijzen naar de joods-christelijke traditie van Europa, maar is die in het geseclariseerde Nederland dan wel in tel? Kortom, het zal op 1 juni wel 'ja' worden.

Verder meldt de krant dat volgens D66-mediaspecialist Bert Bakker het roer bij 3FM radicaal om moet. De zender zou minder de concurrentieslag aan moeten gaan met de commerciële radiozenders en minder 'top 40-plaatje/praatje' moeten uitzenden, maar meer opinie en cultuur. Zeker al lang niet naar 3FM geluisterd, denk ik dan. Want de zender heeft de laatste jaren principieel gekozen voor vernieuwing (naast de tophits een keur aan nieuwe nummers, waarvan succes niet bij voorbaat verzekerd is) en tegen het kopiëren van de commercialo's. Dat heeft 3FM een grote klap luisteraars gekost met miljoenen euro's STER-verlies als gevolg. Die prijs is de publieke omroep bereid te betalen voor een onderscheidende muziekkus, maar dan moeten we nu niet het verwijt krijgen dat we 'teveel van hetzelfde' brengen. Dat klopt echt voor geen meter. Verder is de zender een kweekvijver voor nieuw talent (welke top-DJ is er niet bij 3FM begonnen?) en maakt hij ook op dat vlak zijn publieke functie waar. Ik heb begrepen dat 3FM Bert Bakker inmiddels voor een bezoek aan de zender heeft uitgenodigd.

Na een vergadering van onze gemeenteraadsfractie, waarin ik leer dat je (helaas) de hondenbelasting niet kunt verhogen om het gewenste beleid tegen hondenpoep te bekostigen (dat leek me zo logisch), kijk ik met Ineke nog naar de laatste EO-programma's van de dag. In 'Tot de dood ons scheidt' schrijven Wijnand en zijn vrouw Monique, die ongeneeslijk ziek is, een 'testament van liefde'. Het is een aangrijpend programma over een liefde die dieper en intenser wordt in het aangezicht van de dood en die mensen tot grote offers in staat stelt. Die kracht van de liefde, of liever van de trouw aan de eens gemaakte keus die daaronder ligt, blijkt ook in de daarop volgende documentaire over twee echtparen waarvan de man lijdt aan het syndroom van Asperger. Dat is een aan autisme verwante stoornis die hen ongevoelig maakt voor de gevoelens van anderen en waarbij ze geen idee hebben hoe ze daarmee moeten omgaan. Ik krijg diepe bewondering voor beide vrouwen die er in feite alleen voor staan ("ik ben ontzettend eenzaam", zegt één van hen en het is van haar getekende gezicht af te lezen dat ze aan het eind van haar latijn is) en blijven vechten voor hun huwelijk. Jammer alleen dat het programma nauwelijks enige voorpubliciteit heeft gekregen.

Bij beide programma's denk ik: Ze zijn 100% EO, ze dragen voluit bij aan de missie van de publieke omroep (niet weglopen, maar vechten voor je huwelijk bouwt de samenleving vele malen meer dan de Temptation Islands van de commerciëlen!) en ze trekken ook nog eens een flink aantal kijkers, maar blijft er in een nieuw bestel ruimte voor? En dan niet in theorie, maar in de praktijk, ook financieel. We hebben het als EO vaker gezegd: er is niks tegen om kleiner te worden en om niet langer de volle breedte van de programmering te coveren, als we maar die programma's kunnen blijven uitzenden waarvoor we er primair zijn en die een unieke bijdrage leveren aan onze maatschappij. De stukken van de staatssecretaris in de NRC-versie lezend, zijn we daar volgens mij nog een flink stuk vandaan.

Woensdag 18 mei 2005

Ik geniet op weg naar kantoor van gele boterbloemen, rode en witte kastanjekaarsen en geel koolzaad. Wat is er mooier dan mijn uitzicht uit de auto op de weg van Nijkerk via Bunschoten-Spakenburg naar Hilversum? En dan moet de werkdag nog beginnen!

De media melden vandaag eens een keer positief nieuws over de publieke omroep. De soap 'Onderweg naar Morgen', ooit – zelfs met enige financiële support van de EO - begonnen bij de publieke omroep, maar sinds jaar en dag bij de commerciëlen uitgezonden, keert terug in het publieke domein. BNN gaat ONM na de zomer dagelijks om half acht uitzenden en beklemtoont dat de serie een sterkere nadruk op maatschappelijke thema's en daarmee een veel publieker karakter zal krijgen. Dat zal nodig zijn ook, anders krijgen we binnen de kortste keren weer het verwijt dat we jongeren met puur 'commerciële' middelen proberen te trekken, en dat mag niet van de politiek. In elk geval biedt ONM de publieke omroep een goede kans om meer jongeren te trekken, want in de leeftijdsgroep tussen 20 en 35 jaar trekt de serie maar liefst 600.000 kijkers. Wil de serie ook in het nieuwe bestel van Medy van der Laan passen, dan zal het moeten gaan om amusement (want dat is soap) met een boodschap. Maar welke boodschap? Ik hoop dat BNN niet voor de verleiding bezwijkt om de serie (nog verder) te verplatten middels een hoog 'onder de gordel'-gehalte, voorzover het programma dat al niet heeft, zeg ik als zelden-kijker. Seks scoort, ik weet het, maar geef alsjeblieft niet het signaal dat overspel en seks-nu-eens-met-deze-dan-weer-met- die leuk en spannend zijn. Met soap is niks mis, maar er zijn al 'temptation islands' genoeg op de buis, waar mannen en vrouwen, jongens en meisjes kapot aan gaan. Of, zoals onze vroegere overbuurvrouw (niet gelovig) jaren terug al zei: "Mijn kinderen kijken elke avond naar 'Goede Tijden Slechte Tijden' en ze leren er alleen maar slechte dingen van".

Terecht veel aandacht in de pers vandaag voor het toenemende geweld tegen homo's in de grote steden. De invoering van het homohuwelijk heeft Nederland dan wel het imago van homovriendelijkheid gegeven, maar onder de oppervlakte schuilt, in allochtone, maar ook in autochtone kring, helaas nog veel weerszin tegen mensen die homo zijn en daarvoor uitkomen. Of kussende homo's op een Amsterdams plein in het NOS-journaal daar veel verandering in brengen, vraag ik me af. Ik hoop dat de uitzending van 'Jong' komende vrijdag over 'Mijn vader is homo' daar meer aan bijdraagt. Niet om de indruk te wekken dat het voor God en mensen niet uitmaakt, wanneer je als M/V kiest voor een relatie met een andere M/V. Wel om duidelijk te maken dat er na alle ontreddering die toeslaat, als je als kind merkt dat je vader homo of je moeder lesbisch is, waarachtig een goede relatie tussen ouder en kinderen mogelijk blijft. Ook in pijn en gebrokenheid kun je samen verder, is de boodschap die ik aan de voorviewing van het programma overhoudt.

De Volkskrant laat zich vandaag gebruiken voor een aanval door wetenschapsfilosoof Herman de Regt op de KRO vanwege de uitzending van de serie 'Waar was ik?', waarin de regressietherapie wordt gebruikt om bij de deelnemers herinneringen op te halen aan 'een vorig leven'. Nu ben ik ook geen fan van dat programma en vind ik het niet passen in het katholieke revival dat de KRO doormaakt, want tot de katholieke roots behoort volgens mij niet het geloof in reïncarnatie. Maar het is absurd om de KRO te beschuldigen van "volksmennerij, populisme en misleiding met belastinggeld", omdat het programma zou uitgaan van een wetenschappelijk dubieus gebruik van hypnose. Alsof een staatsomroep of een BBC-achtige nationale omroep, waarin de seculiere kerk regeert en diens gedachtenpolitie alles wegcensureert of beboet wat niet door de Verlichtingsbeugel kan, de hemel op aarde brengt. De charme van ons bestel is nu net dat ik iets mag vinden en uitzenden, waar een ander het faliekant mee oneens is en omgekeerd. In de politiek heet dat democratie, in de omroep noemen we dat een extern publiek bestel. Dat heeft ongetwijfeld schaduwzijden, net als de democratie, maar toch te weinig om heilbegeerig uit te zien eenpartijstaat of dito omroep.

Vrijdag 20 mei 2005

De dag begint om 08.00 uur met een opname van 'Deze Week' over "ja" of "nee" zeggen tegen de Europese Grondwet op 1 juni. Vijftientig minuten lang spatten de vonken er af. De eindstand is gelijk aan de beginstand: drie nee-stemmers (Van Middelkoop, Van Kampen en Van der Graaf, zij het dat de laatste daar een paar keer het woord 'voorshands' aan toevoegt) tegenover twee ja-stemmers (Ouweneel - nota bene uit een traditie waar men veelvuldig apocalyptische scenario's uit diverse bijbelboeken verbindt aan een Europese superstaat, maar volgens hem heeft de Europese Grondwet daar totaal niets mee te maken - en ik).

Een snelle blik op de actuele medialogs op internet leert mij, dat AVRO en TROS bij de Raad van Bestuur een officiële klacht hebben ingediend tegen de aankoop van de soap 'Onderweg naar Morgen' door BNN. Ze vinden dat de zeven miljoen die er met die aankoop is gemoeid, een onevenredig grote hap neemt uit het budget van Nederland 2 en dat ze daarmee elk voor twee miljoen zijn benadeeld. Maar ze hoeven nu ook minder zendtijd te vullen, denk ik dan. En in de 'nieuwe werkwijze' waarvoor de publieke omroep een half jaar terug heeft gekozen, gaat het niet meer om de vraag: hoe kom ik als individuele omroep aan mijn rechtevenredige deel van het netbudget, maar hoe realiseren we als net de ambities die we gezamenlijk hebben afgesproken? Allereerst inhoudelijk, maar vervolgens ook ondersteund door de budgetbesteding. Het debat op Nederland 2 moet dus niet gaan over de kans dat ik als omroep twee miljoen misloop, maar over de vraag: is 'Onderweg naar Morgen' goed voor wat Nederland 2 wil bereiken? Zo zie je dat op Nederland 3 de VPRO met veel minder dan het rechtevenredige deel van het budget en de zendtijd genoeg neemt, omdat dat naar hun eigen oordeel en dat van de andere netbespelers bijdraagt aan een luchtiger programmamix en een hoger kijktijdaandeel en daarmee in het belang van de zender is.

Vervolgens rijd ik naar het gerechtshof waar de zaak tegen mijn zoon in hoger beroep dient. Hem daar in de rechtszaal te zien zitten, grijpt me naar de keel, net als eerder deze week, toen ik hem in de gevangenis opzocht. Er komen allerlei beelden bij me langs van zijn aankomst in Nederland als baby van vier maanden, voor mijn besef lichtjaren geleden. Als we toen de voorspelling hadden gekregen van de situatie van nu, zou onze reactie geweest zijn: dat overleven we niet. Toch wel dus. Ik ben blij dat ik er in de rechtszaal bij ben, omdat ik via het pleidooi van de advocaat nu eens niet in losse brokken, maar in één samenhangend betoog

hoor, op welke wankelende gronden hij eerder is veroordeeld. Ik weet dat hij onschuldig is en de advocaat heeft alles gedaan wat hij kon om dat aan te tonen, maar vanaf nu is het uit onze en zijn handen en in die van de rechters. Het worden twee weken hopen en vooral bidden, dat de afloop goed zal zijn.

Op een van de medialogs op internet lees ik later op de dag het verslag van de bijdrage van BBC-manager Cyril Husbands aan een discussiedag over diversiteitsbeleid bij de publieke omroep. Voor wie geneigd is de BBC ten voorbeeld te stellen aan onze publieke omroep sprak hij ontzuchtende woorden. Volgens Husbands heeft ook de BBC “last van een ouwelijk imago”. Als hij jongeren vraagt, wat ze van de BBC vinden, komen er kwalificaties als ‘belerend’ en ‘beleggen’. “Mijn zoon zegt: ik kijk geen BBC, waarom zou ik ervoor betalen? Het gaat echt om de output; daarop wordt de omroep beoordeeld. En die output draait om vragen als: Herkennen de mensen zichzelf? Wat laat de BBC over mij en mijn leven zien?” Volgens mij zijn dat nu precies de vragen waar we als publieke omroep mee bezig zijn en die – ik beperk me maar even tot de zender die ik het beste ken – op Nederland 1 en bij KRO, NCRV en EO de gesprekken tussen netcoördinator, directeuren en programmamakers beheersen. Het verhaal van Husbands laat zien dat niet een nieuwe structuur de redding is van het bestel (hoeveel daaraan ook hervormd kan worden), maar het vanuit je missie in het leven van kijkers en luisteraars binnen komen, in je programma’s op hun leven aansluiten, herkenning oproepen: het gaat over mij! Daar hoeft het niet bij te blijven, kijkers verwachten vervolgens ook dat ze geprikkeld, uitgedaagd of gegidst worden, maar het begint wel – net als bij de zondagse preek – met de herkenning: ze snappen hoe mijn leven er uit ziet, waar ik mee zit, waar ik pijn aan lijd, waar ik naar verlang.

Zaterdag 21 mei 2005

In dezelfde EO-kapel waarin vannacht tientallen Hilversumse christenen de Nacht van gebed voor vervolgde christenen biddend doorbrachten, vergadert vandaag de Ledenraad: het EO-ledenparlement van 67 leden, de helft mannen, de helft vrouwen, in leeftijd variërend van 23 tot 68 jaar, in kerkelijke gezindte van Pinkstergemeente, via PKN, tot Rooms-Katholiek, van baggeraars tot professoren, van studenten tot ambtenaren, van maatschappelijk werkers tot verpleegkundigen, van gevangenisdirecteuren tot groepsleerkrachten, van ICT-ers tot predikanten, afkomstig uit Goes en Harlingen, Moordrecht en Maastricht, Den Bosch en Haarlem en andere delen van het land.

De Ledenraad bespreekt vandaag in commissies en plenair het Jaarverslag en de Jaarrekening 2004. Beide stukken worden goedgekeurd, maar daarnaast krijgen directie en bestuur tal van suggesties en wensen mee, dit keer vooral op het gebied van de zorg voor ons personeel. Daarnaast worden de Ledenraadsleden bijgepraat over de ontwikkelingen in Hilversum en Den Haag die voor ons in de maak zijnde Meerjarenplan van belang zijn. Het is een historische dag, doordat naast Henk Hagoort, ook KRO-directeur Ton Verlind de EO-Ledenraad meeneemt in een schets van de omroepvereniging van de toekomst, die naast een plek binnen het publieke bestel in het programmatische domein van opinie en debat, zijn missie ook realiseert als een maatschappelijke onderneming buiten de publieke sector. De parallellen in de opstelling van beide omroepen tegenover het WRR-rapport en het paasakkoord en in hun visie op de toekomst van omroepverenigingen zijn treffend: er is oog voor de bedreigingen (hoe wordt het paasakkoord uitgewerkt in concreet beleid en komt er echt ruimte voor maatschappelijk ondernemen?), maar het zwaartepunt ligt op de kansen die KRO en EO allebei zien om in nieuwe tijden op nieuwe manieren mensen te bereiken met informatie die ze als nuttig voor zichzelf herkennen en hen door het oneindige digitale

informatie-aanbod op het kompas van eigen visie en ideaal heen te gidsen.

Thuisgekomen lees ik in De Volkskrant dat minister Van der Hoeven in Nederland een dialoog op gang wil brengen tussen wetenschappers die uitgaan van de evolutietheorie en wetenschappers die geloven in Intelligent Design en een 'bewust ontwerp' achter het leven op aarde aannemen. Maar de inkt van de krant is nog niet droog, of politici en wetenschappers vallen over haar heen om schande van haar plannen te spreken, zo meldt Teletekst. De seculiere kerk slingert met zijn banvloeken en mobiliseert zijn gedachtenpolitie. Hoezo open, hoezo tolerant, hoezo verlicht?

Zondag 5 juni 2005

We zijn in het weekend nog wat dizzy van het bericht van afgelopen vrijdag dat het gerechtshof in hoger beroep het vonnis van vijf jaar tegen onze jongste zoon heeft bevestigd. Na het ijzersterke verhaal van zijn advocaat dat zijn onschuld onderbouwde, hadden we hoop op vrijspraak, maar het heeft niet zo mogen zijn.

Mijn hoofd bevat een cocktail van boosheid, machteloosheid en berusting. Het meeleven uit de kring van familie, vrienden en collega's en de voorbede in de kerk doen me goed. Denk niet dat God bij het proces even zijn hoofd heeft omgedraaid, bindt iemand ons op het hart. Nee, dat geloof ik ook niet. Zo is God niet, maar toch snap ik de uitkomst en Zijn hand daarin echt niet.

In de kerkdienst bepaalt voorganger Wieb Dijksterhuis ons vanmorgen bij de schepping van de mens naar Gods beeld en gelijkenis. "Als Zijn schaduw", staat er eigenlijk in Genesis 1. Hoe plat soms, hoe vervormd soms, een schaduw lijkt op je, en zo lijken wij op God. "Wij horen bij God zoals de schaduw bij ons hoort. Ook een verwrongen, gehandicapt mens is een schaduw van God". Hij herhaalt de schokkende vraag van omstanders aan de moeder van de achtjarige Timo die aan het syndroom van Down lijdt: Waarom heb je hem niet weggemaakt? Op zo'n vraag moet we niet alleen met een gevoel van geschoktheid reageren, zegt Dijksterhuis, maar – bij alle erkenning van de realiteit van het lijden - ook antwoord geven vanuit de Bijbel. "We zijn niet wie we voelen dat we zijn, maar wie God zegt dat we zijn". Aan de hand van Genesis 1 geeft hij voor de moeder van Timo en voor ons allemaal drie antwoordsuggesties: 1. Omdat ik hem niet gemaakt heb. 2. Omdat het er een van God is. 3. Omdat hij van God een taak heeft gekregen in het leven. En daarmee zet hij Genesis 1 midden in de actuele discussies over de waarde van het beginnende en eindigende leven.

Na de dienst praat ik met jongste dochter Debora en a.s. schoonzoon Arjen over de toespraak die ik komende vrijdag als buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand bij hun huwelijk op het stadhuis in Nijkerk zal houden. Ik vind het leuk ze zelf te mogen trouwen, en vis in het gesprek naar een aantal persoonlijke dingen om in mijn verhaal te vlechten. Het feest van vrijdag zal deze week sowieso zijn schaduw vooruitwerpen, want zoals gebruikelijk moet er op het laatste moment nog veel werk worden verzet in de sfeer van versiering en catering (Ineke's afdeling) en van verzen, gedichten e.d. (als regel mijn afdeling, hoewel de waarschuwing om onder de twintig coupletten van vorige bruiloften te blijven, luid en duidelijk heeft geklonken).

Daarna rijden we naar Zeewolde waar de verjaardagen worden gevierd van de kleinzonen Tom (11) en Daniël (6). Voor de details daarvan verwijs ik graag naar de weblog dat mijn dochter Annerieke (aartje naar haar vaartje) sinds kort bijhoudt: www.berg-net.nl

Maandag 6 juni 2005

Vandaag valt een last-minute wijziging van de Mediawet op mijn bureau. De Tweede Kamer behandelt momenteel de plannen van staatssecretaris Van der Laan om de Raad van Bestuur meer mogelijkheden te geven om te zorgen dat we met elkaar in de publieke omroep echt goede resultaten boeken. Anders gezegd, de trainer krijgt meer instrumenten in handen om het team tot goed samenspel te boeken en voor de winst te gaan.

Maar midden in die discussie komt nu als moerasgas het voorstel opzetten om de netcoördinatoren, die namens de Raad van Bestuur de regie voeren op de netten, uit de wet te halen. Een hoogst merkwaardige ontwikkeling vind ik dat. Het lijkt op een een-tweetje tussen CDA-mediawoordvoerder Atsma en de staatssecretaris, maar waarom? De netcoördinatoren bij tv hebben (net als hun collega's bij de radio) in de achterliggende jaren hun nut en noodzaak meer dan bewezen. Als zij er niet waren, deden we als omroepen op de netten en zenders toch heel wat meer onze eigen zin en gingen we minder voor het geheel. Er moet iemand zijn die ons bij de les houdt, ons herinnert aan wat we hebben afgesproken om de ambities van het net waar te maken en die knopen doorhakt, als we er als netbespelers met elkaar niet uitkomen. Het valt me dan ook tegen dat de staatssecretaris blijkens het verslag van het Kamerdebat niet onder woorden weet te brengen, wat de netcoördinatoren nu hebben bijgedragen aan de prestaties van de publieke omroep van de afgelopen jaren. Daar zijn toch rissen voorbeelden van te vertellen? De prima prestaties van Nederland 1 zijn in elk geval mede te danken aan de creativiteit en inzet van de netcoördinator en zijn staf.

Het moet voor Ton F. van Dijk en zijn collega's niet makkelijk zijn te ervaren dat er zo met je gesold wordt. En dan de gedachte die Medy van der Laan uitte dat het misschien ook wel met één coördinator per net zou kunnen. Alsof dat niet iemand moet zijn die de sfeer en de ziel van zijn net en van de bespelers met zich meedraagt. Alsof je tegelijk hoofdredacteur (die overigens over meer gaat dan de netcoördinator) kunt zijn van Trouw en van De Telegraaf. Als ik het goed begrijp, mag de Raad van Bestuur overigens nu zelf besluiten, of ze met netcoördinatoren doorgaat. Het moet niet langer van de wet, maar het mag wel. Ik hoop van harte dat Harm Bruins Slot c.s. luid en duidelijk laten merken dat in dit bestel net- en zendercoördinatoren de onmisbare draaischijf zijn tussen dat wat de omroepen (terecht) vanuit hun eigen missie willen en wat de publieke omroep (even terecht) vanuit de missie van het geheel moet nastreven. Draaischijf zijn is lastig voor de betrokkenen: je verslijt ervan, maar zonder zo'n ding loopt de boel echt vast. De indruk wekken dat je wel zonder kunt, is het verkeerde signaal op het verkeerde moment.

Dinsdag 7 juni 2005

Vanmorgen praten Andries Knevel, onderzoeker Loek Keller en ik met twee docenten/onderzoekers van de Christelijke Hogeschool Ede over het idee dat we hebben om in 2007, als de EO veertig jaar bestaat, opnieuw een groot onderzoek te publiceren over geloof en leven van de EO-leden. Het moet een vervolg worden op het onderzoek 'De boodschap en de kloof' dat in 1997 een steen in de vijver van christelijk Nederland wierp die nog steeds de nodige kringen veroorzaakt. We wisselen ideeën uit over de hoofdlijn van het onderzoek. Het moet geen herhaling van zetten worden, maar nieuwe thema's op de agenda van kerken en gemeenten zetten. En we willen het gevoel hebben dat we kerken en gemeenten met de onderzoeksuitkomsten echt een dienst bewijzen.

In de personeelsbijeenkomst tussen de middag vertelt Menno Helmus over een wonder in de Egyptische hoofdstad Cairo, waar eeuwen geleden het woord van Jezus in vervulling ging: “Als je een geloof hebt als een mosterdzaadje, en tot deze berg zegt: Verplaats u en word in de zee geworpen, het zal geschieden”. Het is een weerbarstig bijbelwoord dat op de jeugdvereniging vroeger al veel discussie opriep rond de vraag, of je dat echt letterlijk moest nemen. Ik zou er in Cairo graag bij geweest zijn om het met eigen ogen te zien.

In de middag vertoef ik een tijdje op de site van de RVU om een beeld te krijgen van het programma ‘God bestaat niet’ van de programmamakers Muntz en Van der Wint, dat vanavond als eerste van een serie van zes wordt uitgezonden en waartegen door de Protestantse Kerk in Nederland en de Rooms Katholieke Kerk op een indringende en waardige manier is geprotesteerd. De beelden die ik zie en de teksten die ik lees, vind ik om te kotsen. Ze hier beschrijven gaat me te ver, maar ik beleef ze in elk geval als godslasterlijk. Hoe de goede Ben Groenendijk – directeur van de RVU – kan beweren dat ze niet kwetsend bedoeld zijn, snap ik voor geen meter. Je kunt als programmamakers op je klompen aanvoelen dat christenen, moslims en aanhangers van andere religies zich tot in het diepst van hun ziel gekrenkt zullen voelen over de manier waarop hun God in de serie te kijk wordt gezet. En wat ik evenmin snap is waarin een educatieve zendgemachtigde als de RVU dat bij zijn wettelijke taak ziet passen en waarin men de meerwaarde van zo’n serie niet. Als de publieke omroep tot taak heeft de cohesie in de samenleving te bevorderen (en dat heeft ze), dan draagt deze serie daaraan in elk geval niet bij.

Vanavond zit ik urenlang achter mijn laptop aan twee toespraken te werken. De ene is voor vrijdagmorgen en richt zich tot de synode van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) die ik namens onze Nederlands Gereformeerde Kerken mag toespreken, de tweede is voor vrijdagmiddag en is bestemd voor Debora en Arjen die ik op het Nijkerkse stadhuis mag trouwen. Eerlijk gezegd, vind ik het maken van de eerste toespraak moeilijker dan de tweede. Hoe tref je de goede toon bij christenen die je zeer na staan, waar je ook qua geloof heel dicht bij staat, maar waarvan je tegelijk weet dat zij de verschillen met ons veel groter vinden dan wij? Ik probeer in mijn verhaal mijn hart te laten spreken, maar zet bij tijden de correctieknop van mijn verstand aan, terwijl de toespraak voor het bruidspaar veel ongeremder er een uit het hart kan zijn.

Aan het eind van de avond kijken Ineke en ik op bed (onze tv staat sinds de verhuizing op de slaapkamer) naar een EO-programma over twee bekeerde hooligans. Na jaren verslaving, agressie en geweld werden ze door God in hun kraag gevat. Hun leven is radicaal veranderd. “Vroeger sloeg ik mensen in elkaar, nu help ik mensen”, zei één van hen. En: “Iemand zo veranderen, dat kan God alleen”. Yes, en daarin is God dezelfde als in de tijd van de Bijbel. Al zou ik het – in alle eerbied gezegd - in mijn directe omgeving graag wat meer willen zien in plaats van alleen maar ver weg.

Woensdag 8 juni 2005

92.000 Nederlanders keken gisteravond laat naar het RVU-programma ‘God bestaat niet’. Daarentegen keken 244.000 Nederlanders naar het EO-programma God bestaat. Zo heette het niet, maar dat was wel het beeld dat je overhield aan de radicale levensverandering van twee hooligans: van agressieve beesten tot hulpvaardige burgers, van vernielers tot vrienden. Er is er maar één die dat kan, en dat is God, zei één van hen, en zo is het maar net. Of om een reactie op de programmasite te citeren: “Het is gaaf om te zien, hoe groot en sterk God is”.

Zo'n programma is volgens mij een veel effectiever tegengif tegen de godslasteringen van het RVU-duo Muntz en Van der Wint dan het verzoek van de Kamerleden Slob en Van der Vlies aan een drietal ministers om de serie van de buis te halen. Ik deel hun morele oordeel over de serie, ondersteun hun morele protest ertegen en waardeer hun actie van vorige week om de RVU te bewegen van uitzending af te zien. Ik kan me ook voorstellen dat SGP en ChristenUnie na de agressieve intolerantie van de niet-christelijke Kamerfracties rond het Intelligent Designdebat van minister van der Hoeven behoefte hebben om de agressieve intolerantie van de RVU-atheïsten publiek aan de kaak te stellen. Maar de ministers hebben doodeenvoudig de wettelijke bevoegdheid niet om de serie van de buis te halen; die weg loopt in Nederland via de rechter.

En, los van de vraag, of het zou kunnen: moet je het willen, overheidsbemoeyenis met de inhoud van programma's? Dan gaat vandaag misschien deze RVU-serie van de buis, maar morgen de serie 26.000 gezichten over asielzoekers waar minister Verdonk zo boos over is, overmorgen het KRO-programma 'Wie ben ik?' dat al als misbruik van belastinggeld voor een onwetenschappelijke theorie is bestempeld en nog verder in de tijd onder een nieuw paars bewind (wat God verhoede) een EO-programma over God die mensen verandert, over schepping of evolutie of over het homohuwelijk. Van democratie en publieke omroep geldt beide: je kunt er van veel op aanmerken, onze vrijheid om God te loven is hun vrijheid om God te lasteren, maar een beter systeem kan ik niet bedenken. En tenslotte: als God de hooligans Robin Sieval en Gerard Vliegendorp uit het programma van dinsdagavond kan bekeren, dan is er ook voor Rob Muntz en Paul Jan Van der Wint nog hoop. Laat daar maar hard voor gebeden worden!

Vrijdag 10 juni 2005

Vroeg op vandaag vanwege alles wat er rond Debora's trouwdag nog moet worden geregeld. Ondanks de sombere weersverwachting schijnt de zon vanmorgen vroeg uitbundig en dat blijft eigenlijk de hele dag zo op de momenten dat we voor foto's en zo buiten moeten zijn.

Voordat ik alle aandacht kan geven aan het feest van Debora en Arjen, moet ik nog een andere klus klaren. Als vertegenwoordiger van de Nederlands Gereformeerde kerken moet ik vanmorgen de synode van de Vrijgemaakt Gereformeerde Kerken toespreken die vandaag de relatie tussen beide kerken behandelt. Van Debora en Ineke heb ik voor de eerste helft van de morgen dispensatie gekregen van de voorbereidingactiviteiten en dus sta ik om half tien in Amersfoort voor 36 synodeleden om te benadrukken, dat er weliswaar verschillen zijn tussen onze en hun kerken, maar dat die niet kerkscheidend zijn. "Geen barrières voor eenheid, maar bouwstenen voor de opbouw van het Lichaam van Christus". Het hete hangijzer op dit moment tussen beide kerken is onze recente keus voor de vrouw in het ambt, waar de vrijgemaakte leidlieden (waarschijnlijk veel meer dan veel dominees en gemeenteleden) grote moeite mee hebben. Ik benadruk dat in de afgelopen decennia in de breedte van christelijk Nederland – ook bij de vrijgemaakten – vrouwen een grotere en actievere rol zijn gaan spelen in politiek en samenleving, in leidinggevende posities boven mannen terecht zijn gekomen, in de kerk geestelijk onderricht aan mannen zijn gaan geven, en niet zijn blijven zwijgen, maar zijn gaan spreken in kerkelijke samenkomsten. "Daarmee maken we onder invloed van de cultuur van onze tijd rond de voorschriften van Paulus over de man/vrouw-verhouding over de volle breedte van het leven onmiskenbaar andere keuzes dan voorgaande generaties. Bij ons en bij u. Hebben we echt de overtuiging dat we ons daarvan moeten bekeren in een meer patriarchale richting? Geloven we echt dat Gods Woord dat van ons vraagt? Zien we met elkaar op die weg het bord "Ga terug" opdoemen? Of proeven we er de

zegen van God in? En geloven we dat Hij ons door Zijn Geest op een nieuwe manier met de verhouding tussen mannen en vrouwen doet omgaan?” Met de keus rond de vrouw in het ambt hebben wij als Nederlands Gereformeerden geen nieuwe afslag genomen, maar zitten we met de vrijgemaakten en met veel andere christenen op dezelfde weg van het anders omgaan met de man-vrouw-verhoudingen dan vroeger, is mijn overtuiging.

Maar als ik tegen elven de synode verlaat, kan ik niet merken dat mijn woorden doel hebben getroffen bij de vier synodeleden die dan aan het woord geweest zijn. Want die halen een voor een hard uit naar het Nederlands Gereformeerde besluit om het ambt van ouderling en predikant open te stellen voor vrouwen. Maar eenmaal thuis is die kater snel verdwenen. Debora ziet er in haar bruisjurk prachtig uit, haar bruidegom in pak niet minder en de gasten stromen binnen.

Op het Nijkerkse gemeentehuis mag ik als buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand zelf het huwelijk tussen Debora en Arjen sluiten. In mijn tweede toespraak van deze dag benadruk ik dat liefde niet het gevoel van een moment is, maar het weloverwogen besluit om je leven voor altijd samen te delen. Een besluit dat je niet maar één keer neemt, maar dat steeds weer opnieuw moet nemen. “Je zult in je huwelijk steeds weer opnieuw voor elkaar moeten kiezen. Als de gevoelens van uitzinnige verliefdheid wegebben: opnieuw voor elkaar kiezen. Als de roze wolk een donkere wolk is geworden: opnieuw voor elkaar kiezen. Als er gewenning en sleur komt in je huwelijk: opnieuw voor elkaar kiezen. Als de een kaal wordt en een buikje krijgt, als het vel van de ander gaat rimpelen en ze spataders krijgt: opnieuw voor elkaar kiezen. Als de ander je teleurstelt of verdriet doet: opnieuw voor elkaar kiezen. In al die situaties zijn gevoelens een slechte raadgever. Want soms voel je niet meer wat je vandaag voor elkaar voelt. En wat doe je dan? Je redt het dan niet met een kaarsje, een wijntje en wat romantische muziek. Nee, je zult je moeten voornemen om steeds weer opnieuw voor elkaar te kiezen. Niet omdat de ander perfect is en precies zoals je wilt dat hij of zij zou zijn, maar vaak ondanks dat.”

Na een helikoptervlucht van het bruidspaar naar de feestlocatie en soep, pannenkoeken, ijs, versjes en stukjes volgt een indringende en ontroerende kerkdienst. Daarin spreken Debora en Arjen zelf de trouwbelofte naar elkaar uit, bindt de dominee hen op het hart “Jezus de sleutel te geven van alle kamers van jullie huis” en zingen we – soms met de tranen over de wangen - gedragen psalmen en swingende opwekkingsliederen. Na een drukke receptie eindigt het feest met tientallen vrienden en vriendinnen, broers en zussen, neven en nichten, die op de dansvloer - met de ouwetjes er op afstand om heen – hun hart op halen. Qua decibellen raak ik in elk geval goed voorgesorteerd voor de Jongerendag van morgen. Naarmate het later wordt, komen er ook voor mij bekendere teksten en melodieën langs. Abba en Marco Borsato brengen me een heel eind in de stemming, maar bij Lee Towers met You never walk alone (Debora kent de favorieten van haar vader!) kan ook ik armen en benen niet meer stil houden en massaal zingen we het bruidspaar dat lied toe. En ik weet zeker dat velen daarbij aan God denken die met Arjen en Debora meegaat, hun nieuwe leven in. Met Hem erbij loop je nooit alleen! Om twee uur liggen we in bed: doodmoe, schor van het praten/schreeuwen boven de harde muziek uit, maar dankbaar voor een geweldige dag en blij met een prachtig stel.

Zaterdag 11 juni 2005

Voor het eerst sinds vijftien jaar ga ik alleen, zonder Ineke naar de Jongerendag. Het huis is na de trouwerij van gisteren nog een grote puinhoop, en omdat Ineke morgen en maandag

moet werken, kiest ze er vandaag voor om “zooi te gaan ruimen” met de live-uitzending van de Jongerendag op de achtergrond.

Voor mij is deze dag een mix van het genieten van zang, muziek en sprekers en het begeleiden van gasten in het VIP-programma. De massale samenzang met zoveel jongeren in een bomvol Gelredome bezorgt me kippenvel. Toppers zijn vandaag: “We zijn hier bij elkaar om de Koning te ontmoeten. We zijn hier bij elkaar om te eren onze Heer. We zijn hier bij elkaar om te vieren dat Hij goed is” en “Regeer in mij met al uw kracht, in mijn mooiste droom, in mijn zwartste nacht. Er is één ding dat ik U vraag: O Heer, regeer in mij vandaag” . Ik hoop dat de kritische EO-leden die wat ze op televisie in het Gelredome zien maar een grote puinherrie vinden – en inderdaad, ook ik vlucht wel eens even weg van de tribune om mijn oren te beschermen tegen de decibellen -, vandaag ook meekrijgen, hoe God hier door de jongeren geëerd wordt en hoe ze in de toespraken een radicaal Evangelie te horen krijgen.

Naast de samenzang vind ik het naar voren stromen van honderden jongeren na de oproep vanaf het podium om te kiezen voor een leven met Jezus, ook vandaag weer een hoogtepunt.. Constantijn Geluk benadrukt bij die gelegenheid dat jongeren die slechte ervaringen met hun eigen vader hebben, zich daardoor niet moeten laten afschrikken van een relatie met God die als Vader eindeloos liefdevol is. Het ontroert me ook vandaag diep, als ik vanaf de tribune zoveel jongeren van alle kanten zie toestromen naar het podium om hun leven voor het eerst of opnieuw aan God toe te wijden. Natuurlijk kun je die keus ook stilletjes op je eigen plek op de tribune of gewoon thuis maken. Dat is echt niet minder waardevol. Maar de bewuste, concrete en voor anderen zichtbare gang naar voren is wat sommige jongeren gewoon op zo'n moment nodig hebben, ook om het zich later te herinneren, als ze er eens doorheen zitten of Gods aanwezigheid minder ervaren dan vandaag in Gelredome.

Onder de gasten naast vertegenwoordigers van tal van maatschappelijke en kerkelijke organisaties vandaag media-staatssecretaris Medy van der Laan die op de Jongerendag een beeld wil krijgen van de relatie tussen een omroepvereniging en zijn achterban, Tweede Kamerleden Rouvoet en Nawijn, en minister-president Jan Peter Balkenende die van de jongeren een ovationeel applaus krijgt. In een gesprek met jongeren die hem het vuur na aan de schenen leggen over tal van aspecten van het kabinetsbeleid, maakt Balkenende duidelijk dat hij de RVU-serie God bestaat niet een respectloos gebeuren vindt. Bij het uitreiken van de Ronduit Award (een aanmoedigingsprijs voor jongeren die iets goeds voor anderen doen vanuit hun geloof) wordt hij ongekend persoonlijk. Hij houdt de jongeren voor: “Kom er eerlijk voor uit dat God je kompas is en dat Hij je leven leidt. Het is bidden en werken: probeer je geloof ook waar te maken in de praktijk. Houdt elkaar ook na vandaag vast, als je weer aan het werk bent of op school zit. Zorg dat je Gods verhaal doorvertelt. Want als God voor ons is, wie zal dan tegen ons zijn”.

Zondag 17 juli 2005

Terug op honk na vier weken Bretagne, Drome en Auvergne betaal ik weer (slechts) een euro voor een liter diesel en (maar liefst) vier euro voor een fles wijn, hebben Trouw en ND de plaats ingenomen van de Aujourdhui, is de korte broek vervangen door de lange en is eigenlijk alleen het tijdstip van de avondmaaltijd (rond 20 uur) nog een beetje Frans.

Na een maand kerkloosheid (het lukte ons in Frankrijk maar één zondag een evangelische of gereformeerde kerk in de buurt van de camping te vinden) beleven we vandaag in de kerkdiensten in onze eigen gemeente weer de ‘gemeenschap der heiligen’: samen met andere

christenen God loven en luisteren naar wat Hij te zeggen heeft, maar ook delen in elkaars vreugde en verdriet. We bidden in de dienst voor een jong stel uit de gemeente dat net terug is met een adoptiekindje uit Colombia. Dat roept bij ons uiteraard ook weer de nodige gevoelens wakker, als we terugdenken aan het moment, 23 jaar geleden, dat wij onze jongste zoon in de armen sloten.

Voor de zoveelste keer in korte tijd hoor ik vandaag van een vader die het moment dat zoon of dochter de basisschool verlaat, markeert door een paar dagen samen op vakantie te gaan. Een gemeentelid maakt met zijn zoon een motortocht langs het IJsselmeer en onze schoonzoon René kampeert met kleinzoon Tom die in september naar het vwo gaat, een week in Frankrijk. Voor de vader-zoon- of vader-dochterrelatie lijkt me dat heel goed. Ik heb dat vroeger nooit gedaan: nooit zelf bedacht, nooit op het idee gebracht. Dat geeft me geen schuldgevoel, wel een gevoel van: wat zou het in de relatie met mijn kinderen hebben verdiept? Maar vooral een gevoel van: wat goed dat daar in deze tijd veel meer oog voor is dan vroeger.

Behalve met kerkgang en bezoek aan vrienden en kinderen gaat de dag vooral heen met het tv-verslag van de Pyreneën-etappe in de Tour de France, waarin Michael Boogerd er voor de zoveelste keer dit jaar niet in slaagt om zijn kans op de overwinning te verzilveren (na een stel tweede plaatsen in de voorjaarsklassiekers wordt hij dit keer vierde) en met het lezen van de weekendkranten. In het Nederlands Dagblad krijgt collega Andries Knevel steun uit onverdachte hoek voor zijn bekritiseerde opmerkingen in de ID-discussie over een miljarden jaren oude aarde. Die steun komt van dr. Stefan Paas, evangelisatieconsulent in de Christelijke Gereformeerde Kerken en Oudtestamenticus die bij tijden doceert aan de Theologische Universiteit in Apeldoorn. Volgens hem doe je de Bijbel geen recht door Genesis 1 tot 3 te lezen als een exacte beschrijving van het ontstaan van het leven. In het Oude Testament wordt de schepping van de mens op wel tien verschillende manieren beschreven en die kun je, aldus Paas, nooit allemaal tegelijk letterlijk nemen. Maar als hij over het paradijs zegt dat dat misschien wel een afgezonderde plek was in een verder kwade wereld en dat er dus al voor de zondeval sprake was van dood en kwaad in de schepping, vraag ik me af, waar de Bijbel zelf ruimte geeft voor dat soort speculatieve gedachten. Al met al pleit alles wat er in de afgelopen tijd in christelijke kring is losgekomen rond schepping of evolutie, een tienduizenden of miljarden oude aarde, een meer of minder letterlijke uitleg van het begin van Genesis, voor een goed congres waarin natuurwetenschappers en theologen naar elkaar en samen naar de Bijbel luisteren om te horen wat de Geest in deze tijd tot de gemeenten zegt.

Maandag 18 juli 2005

De eerste dagen na de vakantie op kantoor zijn gewijd aan bijpraten en bijlezen. Bijpraten met de weinige collega's die het gebouw in deze dagen bevolken en bijlezen in de stukken die zich in mijn afwezigheid zowel digitaal als fysiek opgestapeld hebben. Centraal daarin staan de kabinetsplannen voor de toekomst van de publieke omroep en alle commentaren daarop, waarvan ik in Frankrijk slechts via de voorpagina van De Telegraaf in de kiosk en een sms-je van Henk Hagoort na de presentatie door staatssecretaris Van der Laan had kennisgenomen.

Te midden van al die stukken, waarvan de meeste me niet vrolijk stemmen, is er in elk geval een waarvan ik in de lach schiet. Het is een verhaal in Vrij Nederland over de vermeende invloed van de EO op de kabinetsplannen onder de kolderieke kop: Hoe de EO haar zin kreeg. Zelden zoveel onzin bij elkaar zien staan. Alsof de kabinetsplannen voor de EO het

gedroomde bestel van de toekomst opleveren! Echt niet. Ondanks een reeks goede elementen (zoals oog voor de digitale ontwikkeling en voor het belang van pluriforme opinievorming) ben ik lang niet zeker dat we hiermee straks een toekomstbestendige publieke omroep krijgen die tot in lengte van jaren kijkers en luisteraars “bindt, boeit en bij de samenleving betreft”, om de commissie Rinnooij Kan te citeren met wie het anderhalf jaar geleden allemaal begon. De individuele omroepen maken prima programma’s, schreef die Visitatiecommissie in 2004, maar het is veel solospel en weinig teamwerk, waardoor de publieke omroep als geheel de wedstrijd met de commercialo’s verliest. Het geheel is minder dan de som der delen, was het verwijt. Wordt dat straks meer, en dus beter? Wordt de samenwerking van nu straks niet afgebroken in plaats van bevorderd? Wordt het niet ieder-voor-zich, als we allemaal op jacht gaan naar het te verdelen geld uit box C (cultuur, educatie en andere informatie)? Hoe groot wordt de bureaucratie rond de Raad van Bestuur en hoe subjectief de geldverdeling in box C door diens onderhorigen, als omroepen, buitenproducenten en nieuwe geïnteresseerden daar stapels programmavoorstellen gaan deponeren? Mag in de programma’s in box C straks de kleur en identiteit van de EO herkenbaar zijn? Kunnen we als omroepen straks echt meer ondernemen dan nu? Kan een zender als Nederland 1 die nu met een herkenbaar smoel kijkers bindt, straks voortbestaan? Kunnen er met de programma’s van 2008 en daarna sowieso aantrekkelijke zenders worden gebouwd? Vragen, vragen, vragen.

Terug naar het VN-verhaal. De bewijsvoering voor de kop dat de EO haar (waarom niet ‘zijn’?) zin kreeg met de kabinetsplannen, is vooral de zogenaamde vriendschap tussen Andries Knevel en minister Van der Hoeven (inderdaad, ze hebben elkaar dit jaar eenmaal voor een programma-opname gezien) en mijn (omroepbreed omhelsde!) brief uit februari 2004 aan Raad van Bestuur en ODO dat het in de actualiteitenrubrieken van de omroepen wel erg koekkoek-en-zang was in de berichtgeving over het kabinetsbeleid over de uitzetting van asielzoekers. Plus het vervolg dat die brief kreeg in ons symposium Driemaal De Volkskrant met o.m. een bijdrage van CDA’er Maxime Verhagen. Dat Carel Kuijl van het nu zo bedreigde NOVA op datzelfde symposium ook een van de panelleden was en ook graag de pluriformiteit in actualiteitenland vergroot zag worden, daarover in VN geen letter. Dat de NPS als programmaproducerende onderafdeling van de Raad van Bestuur een vreemde figuur is in een bestel waarin diezelfde Raad van Bestuur moet beslissen, welke omroepen of producenten welke programma’s in box C mogen maken, lijkt me buiten kijf. Maar de suggestie dat EO en KRO er op uit zijn geweest de NPS uit de kabinetsplannen te praten, deugt niet.

Hoe de beeldvorming in Hilversum ligt, proef ik vanmiddag ook in de overigens hartelijke ontmoeting met Ton Verlind (KRO) en Frans Klein (VARA) in de burelen van de Raad van Bestuur. Zo, daar zitten de overwinnaars, was de begroeting van Ton en mij door Frans. Dat was een goede aanleiding om de beeldvorming te corrigeren als zou er alleen maar een kloof gaten tussen de omroepen van Nederland 2 en 3 (op BNN na tegen de kabinetsplannen) en die van Nederland 1 (zonder reserve voor de plannen). We constateren dat Hilversum in elk geval unaniem is in een diepe bezorgdheid over het ontbreken van financiële garanties voor de publieke omroep van de toekomst bij dramatisch teruglopende STER-inkomsten, en dat ook overigens de omroepen van Nederland 1 kritische kanttekeningen zetten bij de concrete plannen van Van der Laan. Je kunt het met de principes van het grondleggende WRR-rapport eens zijn, en vervolgens twijfels hebben over de manier waarop ze worden uitgewerkt; zo zitten in elk geval Ton en ik erin.

Zelf vind ik bijvoorbeeld dat de omroepen onrecht is aangedaan met het kleine beetje geld dat voor box B (opinie en debat) is gereserveerd. Als ik uitreken, hoeveel geld de EO anno 2005

steekt in opiniërende programma's (zeg maar programma's waarmee we mensen vanuit onze identiteit willen beïnvloeden), dan kom ik voor radio en tv samen uit op ca. 27 miljoen euro. Dan heb ik het over programma's als Netwerk, De Ochtenden, Het Elfde Uur, De Verandering, Schatjes, Na de diagnose, In voor- en tegenspoed, Aangedaan, Ik mis je, documentaires etc. maar ook over veel programma's op radio 747. In functie B hebben we straks maximaal zo'n 17 miljoen. Dat wordt dus heel hard schrappen in programma's die we als EO wezenlijk vinden. Kijk, voor That's the question of Rail Away is de EO niet opgericht. Die programma's maken we graag: om de kijkers te plezieren, in het belang van Nederland 1 en de publieke omroep als geheel, maar ze raken niet het wezen van de EO. We zeggen het als EO al tien jaar lang: als het voor het geheel goed is, willen we als EO best die dingen opgeven die niet wezenlijk zijn voor onze missie. En als andere omroepen dan zeiden: al onze programma's, 100%, komen voort uit onze missie en weerspiegelen we onze identiteit, dan zeiden wij van de EO: bij ons is dat zo'n 65%. Maar wat we nu gegarandeerd krijgen, is nog geen 40%. En dat vind ik bij alle goeds dat er verder over de plannen te zeggen valt en bij alle kansen wellicht om straks meer geld te bevechten, (als dat er tenminste is) niet kloppen.

Dinsdag 19 juli 2005

Lingo stopt, melden de ochtendbladen. Het spelprogramma met de vijfletterwoorden trekt een relatief oud publiek en Nederland 2 moet voor een jongere doelgroep programmeren. Keer op keer krijgen we als publieke omroep op ons kop, omdat we te weinig jongeren trekken en Nederland 2 wordt nu de speerpunt in het streven om die trend te keren. Verhuizing naar Nederland 1 is geen alternatief, want daar hebben we That's the question al, dat het goed doet. Maar waarom zou het nog steeds goed scorende Lingo niet naar Nederland 3 kunnen? Daar zou het programma vroeg in de avond als een stevige kijkertrekker kunnen fungeren. En 'typisch Nederland 2' of 'typisch TROS' is Lingo echt niet; het werd immers tot 2000 acht jaar lang door de VARA uitgezonden.

Trouw laat een aantal Nederlandse christenen aan het woord die tegen de ontruiming van de joodse nederzettingen in de Gazastrook zijn, "omdat dat gebied door God aan de Joden is geschonken". Na het debat over de scheppingsdagen uit Genesis 1 heb je hier het volgende discussieonderwerp voor christenen over het al dan niet letterlijk opvatten van bepaalde bijbelteksten. Voor Jan Willem van der Hoeven is het allemaal klip en klaar: "God heeft gezegd dat Gaza als een eeuwigdurend erfdeel aan Juda gegeven zou worden. Als je bijbelgetrouw bent, dan is dat toch duidelijk?" Waarom hij deze woorden uit het Oude Testament wel letterlijk neemt en tal van andere niet, vertelt hij er niet bij. Die woorden "dat is toch duidelijk" slaan overigens elk gesprek dood. Zo zei de Gereformeerde Synode het driekwart eeuw geleden over het 'zintuiglijk waarneembaar' spreken van de slang in het paradijs, zo zeggen veel evangelischen het over de volwassen- of geloofsdoop en veel gereformeerden over de kinderdoop, en zo is het voor heel wat christenen voor Israël ondenkbaar dat je de oudtestamentische profetieën over Israël niet op het hedendaagse Israël zou toepassen. "Het is toch duidelijk?" "Het staat er toch?" Ja, het staat er, maar wat wil God ermee zeggen? Wat bedoelt Hij ermee? Daar als christenen er samen studie van maken, Schrift met Schrift vergelijkend zoals ze dat vroeger zeiden - niet om de Bijbel te laten buikspreken, maar vanuit het verlangen samen Gods bedoeling op het spoor te komen -, daar zou meer energie in gestoken moeten worden dan nu gebeurt. Natuurlijk is dat geen garantie voor eenstemmigheid, maar het maakt de kans dat allerlei op de klank geciteerde bijbelteksten als bewijsmateriaal voor standpunten gaan of blijven dienen, wel kleiner.

Woensdag 20 juli 2005

In de stapel post die ik na terugkomst van vakantie thuis aantrof, vind ik vandaag een brief van de politie van Noord- en Oost-Gelderland. Hun (c)old case-team bekijkt opnieuw de zaak van Maria van der Zanden uit Putten, die in 1994 spoorloos verdween. Als onderdeel van het heropende onderzoek krijgen buurtbewoners en klas- en studiegenoten van Maria een vragenlijst opgestuurd. “U behoort tot deze doelgroep”, lees ik in de begeleidende brief, maar daar snap ik niks van. Maria van der Zanden was 22 jaar oud, toen ze in 1994 verdween. Hoe kan ik – toen 48 jaar oud – dan tot de categorie klas- of studiegenoten behoren? En in Putten heb ik ook niet gewoond. Merkwaaardig. Of zou de vragenlijst voor mijn oudste zoon (evenals ik A.P. de Boer) bestemd zijn, die in 1994 23 jaar oud was en misschien wel op dezelfde school of universiteit heeft gezeten als Maria? Na zijn vakantie zal ik het hem vragen. En intussen laat ik niet in een handomdraai te beantwoorden vragen als: Welk voertuig met welk kenteken had in u 1994 tot uw beschikking?, en: Waar bevond u zich op zaterdag 6 augustus 1994 – de dag van Maria’s verdwijning? nog maar even liggen. Al denk ik gelijk: misschien toch maar goed dat ik mijn agenda’s van de laatste vijftien jaar heb bewaard.

Het ND citeert uit enkele recente universitaire studies over de manier waarop de televisie over de politiek bericht en daarmee burgers en kiezers beïnvloedt. De trend die deze studies schetsen, is die van de medialogica: de media zien het publiek steeds minder als burgers die geïnformeerd moeten worden, maar steeds meer als consumenten die onderhouden moeten worden. Niet de partijen bepalen waar het in de programma’s, bijvoorbeeld rond verkiezingen, over gaat, maar de media zelf bepalen de agenda. En in de tv-programma’s draait het vooral om de strijd tussen personen waarbij uitstraling steeds belangrijker wordt. De krant citeert recent onderzoek dat duidelijk maakt, dat RTL4 met zijn verkiezingsdebat van 3 januari 2004 grote invloed heeft gehad op de uitslag van de verkiezingen in die week. De meeste commentatoren riepen na dat debat Zalm als de grote verliezer en Wouter Bos als de grote winnaar uit, mede op basis van een Intomartonderzoek in opdracht van RTL4 waarin, zo is inmiddels duidelijk, veel te weinig VVD’ers vertegenwoordigd waren.

Uit een vergelijking van de tv-verkiezingsuitzendingen in 1998, 2002 en 2003 concluderen de onderzoekers Brants en Van Praag dat er een langzaam sterker wordend verschil is op te merken in de taakopvatting van het publieke nieuws en het commerciële nieuws. Hoewel bij beide types omroepen de druk om te amuseren toeneemt en in de berichtgeving merkbaar is, nemen de verschillen toe. Bij de NOS daalde volgens de onderzoekers het inhoudelijke aspect in de verkiezingsuitzendingen van 52% in 1998 naar 45% in 2003, bij de commerciële is sprake van een daling van 53 naar nog slechts 26%! Waardevolle cijfers voor wie zich afvraagt, waarom er voor nieuws en achtergronden naast commerciële ook publieke omroep nodig is.

Donderdag 21 juli 2005

Ben ik net aan het matigen met koffie, lees ik dat koffie drinken toch niet zo slecht is. In de afgelopen jaren dronk ik op kantoor dagelijks zo’n 20 tot 30 bekertjes koffie. Met de waarschuwingen van vrienden, bekenden en webloglezers in het achterhoofd en met de verse herinnering aan de vijf bekers koffie per dag waar ik in de vakantieweken eigenlijk best mee uit de voeten kon, heb ik mezelf sinds afgelopen maandag op een rantsoen van vijf bekertjes op kantoor en twee bekers thuis gezet.

Maar, zegt prof. dr. Martijn Katan, voedingsexpert en hoogleraar in Wageningen namens de Koninklijke Akademie voor Wetenschappen, in Terdege: Koffie drinken is lang niet zo schadelijk als veel mensen denken. Je kunt veel beter koffie drinken dan wijn en bier”. En dat

na een stel vakantieweken waarin de dagelijkse wijnconsumptie naar drie, vier glaasjes is gegaan.

Verder berichten de kranten vandaag over het pleidooi van de Christian Reformed Church in Noord-Amerika om de rooms katholieke mis niet langer – met vraag en antwoord 80 van de Heidelbergse Catechismus – een “vervloekte afgoderij” te noemen. Na intensieve studie en gesprekken met katholieke theologen is men tot de conclusie gekomen dat die krasse taal geen recht doet aan de officiële leer van de Rooms-Katholieke Kerk over de mis. Volgens mij zijn veel protestanten al heel lang verlegen met dat zinnetje uit de Catechismus. Uit de tientallen preken die ik in de loop der jaren over de Avondmaalszondagen uit de Catechismus heb gehoord, is me eerder het beeld bijgebleven van dominees die dit onderdeel stilzwijgend oversloegen dan van uitvoerige verdediging van de daarin uitgesproken vervloeking. Overigens weet Andries Knevel me vandaag te vertellen dat de bewuste passage niet in de oorspronkelijke Catechismustekst van Urzinus en Olevianus voorkomt, maar er later aan toe is gevoegd. Toch kan dit soort nuanceringen mij er in voorkomende gevallen nog niet toe brengen om aan de mis deel te nemen. Daarvoor vind ik de kloof met wat in mijn Bijbel lees over het Avondmaal, de Tafel van de Heer, toch te groot.

De gebeurtenissen in Londen volg ik vanmiddag van minuut tot minuut via de BBC. Ook al zijn er lange tijd geen beelden van wat er op de drie metrostations is gebeurd, toch leveren de telefonische ooggetuigeverslagen van metroreizigers een levendige uitzending op waarin deskundigen in de studio geen moment gemist worden. Wat dat betreft brengt de gsm dit soort dingen heel dichtbij, zoals we ook al met de tsunamiramp in Zuidoost-Azië hebben ervaren.

Tenslotte nog een klein lichtpuntje in deze voor de publieke omroep donkere dagen. Uit de recente luistercijfers blijkt dat het zo geteisterde 3FM zowaar opnieuw in de gunst van de luisteraars is gestegen. Met een winst van 0,4% komt de zender in mei en juni op 7,2%. Zouden we het dieptepunt echt gehad hebben?

Zondag 24 juli 2005

“Wees heilig, want Ik ben heilig”. Dat woord van God via de apostel Petrus kregen we vanmorgen in de kerkdienst om zo te zeggen voor onze kiezen. Heilig zijn is geen opdracht voor enkelingen die daarvoor een stralenkrans om hun hoofd en een plekje op de heiligenkalender krijgen, maar voor jullie allemaal, hield voorganger Wieb Dijksterhuis ons voor.

Heilig zijn betekent volgens hem: pas je niet aan aan de moraal en levensstijl van een wereld zonder God waarin persoonlijk genieten centraal staat, maar gedraag je zoals verwacht mag worden van mensen die voor Gods team geselecteerd zijn: volg Jezus Christus en heb je medemensen echt lief. Zo'n boodschap roept het gevoel wakker: maar dat kan ik helemaal niet, heilig zijn. Ik ben toch onbekwaam tot enig goed, ik moet het toch alleen van genade hebben? Dijksterhuis zette daartegenover dat God geen onmogelijke dingen van ons vraagt. “God is geen dirigent van a-muzikale mensen die Hij vraagt een symfonie te spelen”. Nee, zei hij, de hoogte van de prijs die voor onze verlossing is betaald (de kruisdood van Gods Zoon), geeft de maat aan van de grootte van die verlossing. Als God zoveel voor ons heeft betaald, zou dat dan resulteren in een beetje verlossing, in een beetje terugdringen van de zonde? Durf geloven dat het laatste uur van de zonde heeft geslagen, dat het geloof in Jezus Christus mensen macht geeft over de zonde. Besef je rijkdom en blijf er niet zoals veel gelovigen aarzelend omheen draaien. Dan lijken we op zieken die beter zijn, maar hun bed niet uit

willen. Als God zegt: Wees heilig, want Ik ben heilig, is dat geen onmogelijke opgave. Hij geeft je er Zijn Geest bij. Dat geschenk mag je niet laten liggen. Christus is niet voor niets gestorven en weer opgestaan.

Zo'n appellerende oproep om heilig te leven is broodnodig in een tijd als de onze waarin het gevoel de toon aangeeft. Enerzijds met "je blijft toch allemaal zondaars tot je laatste snik" als doodoener, anderzijds met "ik voel dat nu eenmaal zo" als het laatste woord in veel gesprekken over levensstijl. En tegelijk is het een boodschap waar ik enorm op moet kauwen. Niet omdat-ie niet waar is, want dat is hij wis en zeker, maar omdat ik in mijn eigen leven bijna dagelijks merk, hoever ik er van af blijf. Op dat andere woord van dezelfde voorganger uit de avonddienst vandaag zeg ik dan ook evenzeer amen: "Je herkent verlore mensen aan de groei van hun zondebesef. Hoe meer je groeit in geloof, des te kleiner je wordt". En zo geeft deze zondag me weer stof voor een week (meer dan dat zelfs) nadenken, napraten en naleven.

Dinsdag 26 juli 2005

Trouw vraagt me om een reactie op de uitspraak van Ton Verlind (KRO) in een morgen te verschijnen interview dat zijn omroepvereniging na 2008 geen geld meer heeft voor deelname aan een dagelijkse actualiteitenrubriek als Netwerk. Ik laat weten geen behoefte te hebben om daar publiek op te reageren. 2008 is nog ver weg en welke keuzes we uit ons brede scala aan opiniërende programma's binnen het dan veel krappere budget gaan maken, daar gaan we het de komende jaren intern eens rustig over hebben.

In de kranten heb ik de afgelopen tijd geen letter gelezen over het Eerste Kamerdebat over de publieke omroep dat begin juli plaatsvond, maar dankzij de onvolprezen documentatiedienst op het Mediapark krijg ik het verslag daarvan onder ogen. Het debat ging niet over de plannen van staatssecretaris Van der Laan voor na 2008, maar over haar hervormingsmaatregelen voor de korte termijn, met als centraal punt daarin het verdwijnen van de omroepvoorzitters uit de Raad van Toezicht. Daar zit op zich wel iets in, want jezelf controleren is iets wat in het moderne organisatiedenken niet echt goed past.

Maar wat me echt schokt – het CDA vormt uitzondering ten goede - is de 'verduiveling' van het oude systeem die in dat Kamerdebat plaatsvindt. Als belangrijkste kritiekpunten van de Visitatiecommissie noemt één van de senatoren onder meer: onvoldoende kijkerswaardering voor de programma's en geen bewustzijn van nieuwe media. Dat is klinkklare onzin: de waardering van het publiek voor de programma's was en is hoog en de publieke omroep is koploper op het gebied van nieuwe media. Dat het niet goed loopt bij de publieke omroep is volgens de senatoren de schuld van die "kakelende", "vermaledijde omroepvoorzitters die de Raad van Toezicht als een raad van beroep gebruiken", "die continu spaken in het wiel steken en van de publieke omroep een rommeltje hebben gemaakt". Met alle kritiek die op het optreden van sommige voorzitters te leveren valt, vind ik wat de Eerste Kamerleden er van bakken een ongelooflijke karikatuur. Zo erg was het nu ook weer niet en zoveel hebben de voorzitters echt niet geblokkeerd.

Net zo'n karikatuur is de uitspraak van de staatssecretaris dat de omroepverenigingen hun achterban centraal stellen, terwijl het nodig is dat de kijker centraal staat. Alsof dat besef niet al jaren geleden in Hilversum is doorgedrongen en alsof de meeste omroepen al niet jaar en dag daarmee bezig zijn: kijken hoe ze vanuit hun eigen missie de kijkers kunnen bereiken! En alsof ze daar in de regel niet heel goed in slagen. Ik vind het echt om te huilen dat dit soort

beelden nog steeds in leven worden gehouden.

Daartegenover verklaren de staatssecretaris en de senatoren de programmamakers van de publieke omroep zo'n beetje heilig. Ze worden neergezet als blanke, onschuldige lammeren die alleen maar mooie, kijkertrekkende programma's willen maken en daarin door de bestuurders voortdurend gefrustreerd worden. "Nu komt het voor dat de programmamakers zeggen dat zij liever programma's maken waarnaar ook gekeken worden, terwijl hun wensen dan vanuit bestuurlijke overwegingen worden overruled", zegt de staatssecretaris. En: "Cruciaal is dat zij alle ruimte krijgen om mooie programma's te maken". De huidige structuur in Hilversum stelt de professionals niet in staat om goede programma's te maken, aldus één van de senatoren. Dat het een zootje wordt als in Hilversum de programmamakers alle ruimte krijgen (er was toch sprake van teveel solisme en te weinig teamwerk volgens de Visitatiecommissie), dat veel programmamakers meer met hun eigen creatie dan met de kijkers bezig zijn, dat leiding en sturing door managers en bestuurders cruciaal is om onze gezamenlijke doelen als publieke omroep te bereiken en niet opnieuw op onze kop te krijgen dat dat niet gelukt is, het ontbreekt in het Kamerdebat volledig.

Ik hoop vurig dat het Tweede Kamerdebat van na de zomer meer op harde feiten en minder op karikaturale beeldvorming gebaseerd zal zijn. Maar ik ben daar niet echt optimistisch over.

Maandag 25 juli

Het leven blijft vol verrassingen. Want verrassend mag je de volgende aflevering in de NPS-soap wel noemen. Een maand terug was er het verrassende besluit dat er binnen de publieke omroep van de toekomst voor een ledenloze NPS en zijn programma's geen plek meer zou zijn, en vandaag meldt De Volkskrant dat voor NOVA en Buitenhof, die mede door de NPS gemaakt worden, de kou uit de lucht zou zijn.

Het voortbestaan van die programma's is verzekerd, zegt D66-mediaspecialist Bert Bakker, want de NOS mag ze uitzenden. Volgens hem hebben de fractievoorzitters Dittrich (D66) en Verhagen (CDA) dat telefonisch afgesproken als "aanvulling op of correctie van" de kabinetsplannen van eind juni. Nog los van de vraag, of ze dat inderdaad hebben afgesproken en of twee fractievoorzitters een kabinetsplan kunnen corrigeren of aanvullen, zou het heel merkwaardig zijn, als de NOS inderdaad NOVA en Buitenhof zou gaan uitzenden. Want de NOS is er in de kabinetsplannen voor de nieuwsvoorziening en de omroepverenigingen zijn er voor opiniërende en duidingsprogramma's. En dat laatste zijn NOVA en Buitenhof volop.

NOVA heeft vaak prima reportages en beide programma's hebben soms boeiende gasten, maar in de redactionele keuzes is een neoliberale, cultureel progressieve en seculiere visie op mens en samenleving met de handen te tasten. Daarvoor moet in het publieke bestel uiteraard ruimte zijn, maar niet onder de vlag van de NOS die zo breed en algemeen mogelijk moet zijn. Als NOVA NOS kan zijn, dan ook Netwerk, en als Buitenhof NOS kan zijn, dan ook het Elfde Uur. En dat zou van het bestel echt een rommelzooi maken.

Via via kom ik vanmiddag terecht op de internetsite van 3FM waar de geschiedenis van de zender (voorheen Hilversum 3) wordt opgehaald. Op 11 oktober a.s. bestaat de zender namelijk 40 jaar en dat is aanleiding voor een stuk geschiedschrijving inclusief de nodige geluidsfragmenten. In alle nostalgie rond Joost de Draaijer, Ad Visser, Alfred Lagarde, Henk Terlingen en anderen mis ik het gegeven dat ook EO's Muzikale Fruitmand meer dan tien jaar op Hilversum 3 werd uitgezonden en via die zender tot in supermarkten en fabriekshallen toe meer dan een miljoen luisteraars trok.

Overigens mag wel eens gememoreerd worden dat het ontstaan van de Evangelische Omroep nauw met de start van Hilversum 3 is verbonden. Het was de publiciteit in de zomer van 1965 (inderdaad, veertig jaar geleden) over de naderende start van een derde radiozender die binnen de Nederlandse Christelijke Gemeenschapsbond de vraag op tafel bracht, of er op die nieuwe zender geen ruimte zou zijn voor een uur Evangelie in woord en lied. Die vraag leidde tot gesprekken met leidslieden in evangelisch Nederland en na verloop van tijd tot de oprichting van de EO. Je kunt natuurlijk nooit zeggen, of het er vroeger of later toch niet van zou zijn gekomen, maar dat de komst van Hilversum3/3FM de directe aanleiding is geweest voor gesprekken die tot de komst van de EO hebben geleid, staat als een paal boven water.

Woensdag 27 juli 2005

Vreugde in de familiekring. Onze oudste dochter en haar man – ze hebben nu drie kinderen, waarvan één geadopteerde zoon - gaan een kindje uit China adopteren. Ineke en ik verwachten over ongeveer een jaar (want zoveel tijd gaat er met het adoptieproces nog wel heen) opnieuw opa en oma te worden. Een kleinkind uit China maakt onze familie nog kosmopolitischer en multicultureler dan ze nu al is met kinderen, schoonzonen/dochters en kleinkinderen uit Nederland, Indonesië, Colombia, Libanon en Marokko.

Vanmorgen het interview met KRO-collega Ton Verlind in Trouw over de toekomst van de publieke omroep gelezen. Leek direct na het verschijnen van de kabinetsplannen de KRO er zonder reserve enthousiast over te zijn, vandaag plaatst Ton er ook een paar kritische kanttekeningen bij. Hij blijft positief over de hoofdlijn van de kabinetsplannen, maar maakt zich grote zorgen over de financierbaarheid van het geheel en over de versmalling van het programma-aanbod op de publieke zenders als gevolg van geldgebrek. “Als Van der Laan haar plannen doorzet, kijkt er straks niemand meer naar de publieke zenders”, vreest hij. Ik deel de zorg van de KRO-directeur ten volle. Als er straks geen geld meer is voor brede, kijkertrekkende programma's, wordt de publieke omroep een ghetto met vooral zware programma's voor de absolute liefhebbers. Wel publiek (van aard), maar geen publiek (aan de buis), is dan ons voorland. Dan wordt wat het kabinet voor ons in petto heeft, echt een sterfhuis.

Te somber is Verlind volgens mij over de de verhoging van de lidmaatschapsprijs van een omroepvereniging naar 24 euro per jaar. Kunnen jongeren, die een veelvoud uitgeven aan kleding en uitgaan, dat niet betalen? Hebben leden geen 2 euro per maand voor hun omroepvereniging over? Wat stelt hun binding met 'hun' omroep dan voor? Verzwakken we met pleidooien om die prijs lager vast te stellen niet onze pretentie dat we leden vertegenwoordigen die echt achter ons en onze programma's staan? Gaat de politiek dan niet zeggen: wat vertegenwoordigen die omroepen eigenlijk nog? Waarom zouden we ze nog een plek gunnen in het nieuwe publieke bestel? En bovendien: hebben we de extra inkomsten die uit die contributieverhoging voortvloeien niet hard nodig als we straks minder geld van de overheid krijgen?

Donderdag 28 juli 2005

Een collega stuurt me een mail door met de oproep om te protesteren tegen het executeren van homoseksuelen in Iran. Aanleiding voor dat protest is de executie vorige week in Iran van twee homo's van 16 en 18 jaar.

Volgens Iraanse mensenrechtenorganisaties zijn sinds in 1979 het regime van de sjah werd vervangen door dat van de ayatollah's in Iran al 4000 homo's gedood, enkel en alleen

vanwege hun homoseksualiteit. Die gruwel moet stoppen en daarom teken ik graag zo'n petitie, ook al ligt het initiatief daartoe dan ook honderd keer bij het COC.

Trouw meldt dat de Anglicaanse Kerk in Engeland overweegt om aan homoparen die samen door het leven gaan, maar daarbij uitdrukkelijk kiezen voor seksuele onthouding, in de kerk de zegen mee te geven, als ze daar prijs op stellen. Het plan doet me denken aan een recente suggestie van de drs. Ad de Bruijne, ethicus aan de vrijgemaakte Theologische Universiteit in Kampen om mensen met een homofiele geaardheid die gaan samenwonen, te verplichten om in de kerk publiek een gelofte van seksuele onthouding af te leggen. De Bruijne ontvouwde die gedachte in een artikelenserie in het weekblad De Reformatie van juni 2005 die ik dezer dagen onder ogen kreeg. Achtergrond daarvan is zijn overtuiging dat de Bijbel helemaal niet zo onduidelijk is over homoseksuele relaties als vandaag de dag wel gesuggereerd wordt en dat seksuele relaties van mannen met mannen en van vrouwen met vrouwen niet passen bij hoe God de schepping heeft bedoeld en evenmin bij de stijl van Gods Koninkrijk waar we naar op weg zijn. Ik geloof dat De Bruijne daarin gelijk heeft en dat we daar niet mistig over moeten doen, alsof je op dit punt met de Bijbel alle kanten op kunt.

Maar wat me vervolgens in zijn benadering enorm aanspreekt, is dat hij de lat voor homo's niet hoger wil leggen dan voor hetero's, en wat er op seksueel gebied niet door Gods beugel kan, niet van een andere orde acht dan wat met andere geboden van God te maken heeft, zoals het omgaan met geld en goed, het oordelen over elkaar e.d. "Het wordt gauw schijnheilig om extra te focussen op bepaalde zonden, notabene van mensen die in grote nood verkeren, en intussen andere zonden (die vaak veel gemakkelijker te laten zouden zijn!) te bagatelliseren", aldus De Bruijne. Voor de volle breedte van het leven, voor homo's en voor hetero's, bepleit hij een integrale christelijke levensstijl, waarin kruisdragen en het afzien van dingen in het licht van Gods Koninkrijk centraal staan. Vanuit dat radicale uitgangspunt zoekt hij een weg op het punt van de omgang met homo's binnen de christelijke gemeente.

In het ND mengt evangelist Peter Scheele zich vandaag in het debat over de ID-beweging. Hij signaleert terecht dat veel ID-wetenschappers weliswaar een ontwerp achter het complexe leven op aarde zien, maar verder met tal van onderdelen van de evolutietheorie geen moeite hebben. Maar hij gaat de fout in met zijn uitspraak dat "Andries Knevel nu ook al om is". Het enige wat Andries een paar weken terug gezegd heeft is dat hij, net als veel orthodoxe christenen, gelooft in een 'oude' en niet – via een letterlijke uitleg van de scheppingsdagen van Genesis 1 - in een 'jonge' aarde. Daarmee is Andries in de verste verte geen evolutionist geworden, zoals Scheel suggereert. Wat zou het een zegen zijn, als we het gesprek hierover in christelijke kring in een sfeer van respect voor en luisteren naar elkaar zouden kunnen voeren in plaats van etiketten te plakken en met banvloeken te slingeren, zoals in heel wat brieven in deze dagen gebeurt.

Maandag 1 augustus 2005

In de weekendkranten die ik vanmorgen in een vijftien centimeter dikke stapel op mijn bureau aantref, springt het bericht naar voren dat Nederland 1 zijn netcoördinator Ton F. van Dijk kwijtraakt aan Nederland 2. Het is de bespelers van die zender van harte gegund, zeker in de zware wedstrijd om kijkersbehoud, gecombineerd met publiek profiel, die ze na de start van Talpa moeten spelen. Maar op Nederland 1 zullen we Ton van Dijk straks missen. Hij is er voortreffelijk in geslaagd om de missie van de zender en die van de bespelers aan elkaar te verbinden en van Nederland 1 een aantrekkelijke, goed bekeken zender (13,2% over de eerste zeven maanden van dit jaar, terwijl 12% het doel is) te maken die de kijker centraal zet, maar

dat niet ten koste laat gaan van de missie en identiteit van de bespelers, maar die er voluit voor benut.

Na alle emmers vuil die de afgelopen maanden over de publieke omroep zijn uitgestort, doet het artikel in Trouw over de reacties van de andere tv-zenders op de komst van Talpa weldadig aan. De reclame-inkopers zijn van mening dat de andere commerciële zenders weinig nieuws brengen, en vinden het verrassend dat de publieke omroep nog het meest in de aanval is gegaan. “Qua lef en vernieuwing zie je bij de publieke omroep het meest gebeuren”, zegt rtv-director Van Doesselaar van Universal Media. Hoor het je ook eens van een ander.

Trouw is trouwens toch druk met de publieke omroep. De krant verklaart de positie van staatssecretaris Medy van der Laan ‘onhoudbaar’, nu D66-mediaspecialist Bakker heeft onthuld dat ze bij het laatste gesprek van de fractievoorzitters van CDA, VVD en D66 waar besloten werd tot opheffing van de NPS, niet aanwezig was en het met dat besluit ook gloeiend oneens was. En dat terwijl ze in de dagen daarna dat besluit heeft verdedigd en heeft gezegd bij alle besprekingen over de toekomst van het publieke bestel betrokken te zijn geweest. Van der Laan zal haar partijgenoot Bakker niet dankbaar zijn voor zijn onthulling en heeft na de vakantie de Tweede Kamer dan ook heel wat uit te leggen. Maar ik geloof niet dat het haar echt de kop zal kosten. Aan dat soort ellende heeft niemand binnen de coalitie op dit moment behoefte.

De hommage die Nederland 3 vanavond bracht aan de zondag overleden Wim Duisenberg door de herhaling van een mooie Tegenlicht-documentaire van een jaar of twee geleden, roept bij mij de vraag wakker, in welk programma van de publieke omroep de afgelopen weken aandacht is besteed aan het overlijden van Cicely Saunders (87) half juli, waarvan columnist en verpleeghuisarts Bert Keizer dit weekend in Trouw (inderdaad, alweer!) melding maakte. Ze startte in 1967 het eerste hospice van Engeland en van de wereld, St. Christopher’s hospice, waar terminale patiënten hun laatste levensdagen konden doorbrengen en waar we als EO twintig jaar terug een aangrijpende documentaire over uitzonden. Daarmee gaf ze de stoot tot het ontstaan van een wereldwijde hospicebeweging die alleen al in Nederland inmiddels zo’n 150 tehuizen kent waar mensen in alle rust kunnen sterven. “Haar boodschap was: als er medisch niks meer gedaan kan worden, dan is er nog zo verschrikkelijk veel te doen. Ze bood stervenden volledige aandacht en bestreed hun pijn”, schrijft Bert Keizer. Hij vindt het een schande dat Saunders nooit de Nobelprijs voor de geneeskunde heeft gekregen. “Wat wij nu palliatieve geneeskunde noemen is een vorm van lijdensverlichting voor stervenden die door het ongelooflijke doorzettingsvermogen van Saunders is uitgegroeid tot een indrukwekkende discipline”.

Misschien dat het bericht van het overlijden van deze ‘moeder Teresa van de hospicebeweging’ nu pas tot de Nederlandse media is doorgedrongen. Ook binnen de EO heb ik er de afgelopen weken niemand over gehoord. Maar ik blijf het raar vinden dat op de Nederlandse televisie aan het overlijden van een vrouw die voor vele duizenden zieken en hun familieleden in ons land zo’n betekenis heeft gehad, geen aandacht is besteed. Zou dat nou helemaal niets te maken hebben met de ‘mindset’ van veel journalisten en programmamakers in Hilversum? Of toch wel een beetje?

Dinsdag 2 augustus 2005

Nog even doorgesnuffeld naar berichten over het overlijden van de moeder van de hospicebeweging Cicely Saunders. Op Trouw na hebben alle Nederlandse kranten het nieuws

gemist, zelfs het Nederlands Dagblad en Reformatorisch Dagblad die altijd veel aandacht hebben voor de hospices. Via internet constateer ik dat de Engelse en Amerikaanse kranten en ook de BBC er ruime publiciteit aan hebben gegeven. Het blijft merkwaardig dat het hier zo stil is gebleven. Wellicht valt er hier en daar nog een inhaalslag te maken.

De site van de Bezorgde Omroepmedewerkers – inmiddels omgedoopt tot Makersplatform publieke omroep – is weer terug van zomervakantie en vergast me op een column van VVD-mediaspecialiste Fadime Örgü in De Journalist over de met opheffing bedreigde NPS. De column hangt van hele en halve onwaarheden aan elkaar. “De NPS is tien jaar geleden opgericht omdat op de publieke zenders onvoldoende aandacht aan educatie, kunst en cultuur werd besteed. De bestaan van de NPS toont daarmee het falen van een bestel met ledenomroepen”, schrijft mevrouw Örgü. De feiten zijn anders. Al sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw had de NOS twee taken: het verzorgen van programma’s die zich bij uitstek lenen voor een gezamenlijke aanpak (nieuws, sport, nationale evenementen) en het verzorgen van programma’s die aanvullend zijn op wat de omroepen doen. Al tientallen jaren maakte de NOS dan ook programma’s over kunst en cultuur (aanvullend op wat bijvoorbeeld AVRO, TROS, VARA en VPRO deden) en voor minderheden. Niet als bewijs van onvermogen van de omroepen, maar volgens afspraak. Tien jaar terug is die laatste, aanvullende taak van de NOS afgesplitst en verzelfstandigd in de NPS. Niet omdat de omroepverenigingen faalden, niet omdat er meer aandacht moest komen voor kunst en cultuur, maar simpel omdat er op Nederland 3 een samenwerkingspartner nodig was voor VARA en VPRO en de NOS dat vanwege zijn algemene karakter niet kon zijn. En het gebeurde niet op initiatief van de politiek, maar van de omroepvoorzitters Van Dam en Van der Veer. En met het falen van de omroepverenigingen op educatief gebied had de komst van de NPS al helemaal niets te maken, want voor educatie hadden en hebben we al jaar en dag TELEAC en de RVU.

Maar mevrouw Örgü maakt meer missers in haar column. “Nieuws, actualiteit en sport zullen worden verzorgd door de NOS”, schrijft ze. Maar in de nota van de staatssecretaris lees ik dat actualiteitenrubrieken die aan opinievorming doen (en wanneer gebeurt dat niet in programma’s als Netwerk, TweeVandaag en Nova?) tot het domein van de omroepverenigingen behoren en niet van de NOS. “Er wordt op de omroep niet bezuinigd”, schrijft het VVD-Kamerlid verder, “zodat er voor nieuws, actualiteit, educatie, kunst en cultuur aanzienlijk meer middelen dan in het huidige bestel overblijven”. Ook dat klopt niet. Het budget voor nieuws (NOS) en voor opinie en debat (omroepverenigingen) wordt op een vast bedrag gefixeerd; de rest van het budget (voor sport, cultuur, educatie en andere informatie) zal hard gaan dalen, omdat de voorziene daling van de STER-inkomsten (die tot boven de 100 miljoen kan oplopen) door het kabinet niet wordt gecompenseerd. Staat in de nota. En moet dus ook bij mevrouw Örgü bekend zijn. Allicht heeft ze tijdens resterende weken van het Kamerverreces nog gelegenheid om haar kennis van het omroepdossier op deze punten aan te vullen.

Aan het eind van de middag word ik geconfronteerd met twee overlijdensberichten. Een van de twintigjarige dochter Susanne van oud-EO-radiocolumnist Paul Prijt die zondag verongelukte en een van Nol Esmeijer, een van de voormannen van de evangelische beweging die zondag, 74 jaar oud, overleed. Hij was een van de jonge marketeers die eind jaren zestig in hun vrije tijd en onbezoldigd de ledenwerfcampagne van de EO opzetten en daarin meedraaiden. Zo zorgden ze ervoor dat de EO in 1970 genoeg leden had voor een uitzendvergunning voor radio en televisie. Zowel in de mail van Paul als op de overlijdenskaart voor Nol Esmeijer treft me het vertrouwen op God. Paul Prijt schrijft over zijn dochter: “We moesten haar nu overgeven in Betere Handen van Hem van wie we haar 20

jaar geleden mochten ontvangen”. En van hun overleden man en vader getuigen Helene Esmeijer en haar kinderen dat hij is “thuisgehaald door zijn hemelse Vader en overgebracht naar het eeuwig Licht waar geen duisternis zal zijn”. Dat geloof neemt het diepe verdriet niet weg, maar het legt er wel een bodem onder.

Woensdag 3 augustus 2005

Deze rustige zomerweken met veel collega's nog op vakantie en het Hilversumse vergadercircuit nog diep bewusteloos, bieden ruime mogelijkheden voor achterstallig leeswerk. Veel plezier beleef ik vandaag aan een scriptie, waarin het dramabeleid van de EO tussen 1994 en 2005 wordt geanalyseerd. In haar aanloop naar die periode geeft schrijfster Charlotte Groenewegen ook een schets op hoofdlijnen van de geschiedenis van de EO vanaf de oprichting. In die schets kom ik een aardig citaat tegen uit het Jaarverslag 1973 van de VARA met kritiek op de lage kijkcijfers van de EO: “Voor alle programmaonderdelen wordt een uiterst geringe kijkdichtheid behaald, hetgeen op sektarisme wijst.” En verder: “De vorig jaar uitgesproken vrees dat we hier meer met een evangelisatiebeweging dan met een omroeporganisatie te maken hebben, wordt bevestigd in een jaar als C-omroeporganisatie”.

Dat was 1973. Anno 2005 is het beeld omgekeerd en trekken de EO-programma's meer kijkers dan die van de VARA: over de periode januari t/m juli 2005 gemiddeld 527.000 respectievelijk 495.000 kijkers. Is de VARA dan sektarisch? Bepaald niet, als ik de missie en de programma's van die omroep bekijk. Die hebben veel meer potentie in termen van kijkersbereik dan er nu uitkomt. Is de EO – met de woorden van dat oude VARA-jaarverslag - dan een omroep geworden in plaats van een evangelisatiebeweging? Ik zou zeggen: de EO is anno 2005 een omroep met de missie om mensen te bereiken met het Evangelie van Jezus Christus. Om die missie uit te voeren hanteren we vandaag de dag ontegenzeggelijk een andere programmastrategie dan in de jaren zeventig. Maken we andere programma's en maken we de programma's anders om kijkers te trekken. En dat blijkt goed te werken. Maar in dat verschil tussen de kijkdichtheid van de VARA en die van de EO speelt ook de omgeving waarin de programma's worden uitgezonden, een stevig woordje mee. De uitstraling en aantrekkingskracht van Nederland 1, dat sinds een paar jaar ons thuisnet is, geven onze programma's (natuurlijk, mits goed gemaakt) een extra zetje mee. En dat mist de VARA op zijn thuisnet. Dat is geen kwestie van katten op Nederland 3, zoals mij, maar vooral Andries soms wordt verweten. Het is de werkelijkheid onder ogen zien, in de overtuiging dat we binnen de publieke omroep elkaar nodig hebben en elkaar mee omhoog moeten trekken. Zodat, zoals de Visitatiecommissie het een jaar geleden zei, bij de publieke omroep het geheel meer wordt dan de som der delen.

Donderdag 4 augustus 2005

Mijn hart slaat een paar keer over, als ik vroeg in de avond op de internetsite van De Telegraaf zie staan: EO steunt gebed voor bekering van Mohammed B. En op een andere site: EO roept op tot bekering van Mohammed B. Ik weet van niks, is mijn primaire reactie, en dat zou bij zo'n onderwerp toch wel voor de hand liggen. 'De EO' blijkt ons programmabladd Visie te zijn, waar in de 'voorbederubriek' de suggestie van een lezer om te bidden dat Mohammed B. “tot geloof komt in Gods Zoon, Jezus Christus” is overgenomen als een redactionele vraag aan de lezers om voorbede. Vandaar de formulering “de EO” en niet “een EO-lid”. Er is kennelijk weinig ander nieuws, want het bericht wordt direct op de nieuwssites van andere media overgenomen. Op de Telegraafsites kun je er ook op reageren. Veel reacties boren met de islam van Mohammed B. ook alle andere religies de grond in en bestempelen de

EO als even fundamentalistisch als de extremistische islam. Je proeft weer even wat er onderhuids bij een aantal mensen aan weerzin bestaat tegen christenen die geloven dat Jezus Christus dé weg, dé waarheid en hét leven is. Overigens: bidden mag en moet evenzeer voor Volkert van der G. Avraham C. (uit Tolbert), Richard H. (uit Zoetermeer) en zoveel anderen die zich aan het leven van mensen hebben vergrepen, vrouwen en meisjes hebben verkracht, hun gezin terroriseren en ga zo maar door. En vervolgens voor alle mensen die zich naar Christus noemen, maar die er in hun leven zo weinig van laten zien wat het betekent met en uit Hem te leven. Die de moraal van de wereld op afstand volgen, de ander niet vergeven, meedoen in de ratrace om geld en goed. Wie begint te bidden voor Mohammed B. eindigt onontkoombaar bij zichzelf. Is mijn ervaring.

Zondag 21 augustus 2005

Tussen de kerkdiensten dringt het eigenlijk pas goed tot me door, wat de digitale mediatechniek voor ons in petto heeft, als ik de afsluitende bijeenkomst van de katholieke Wereldjongerendagen (WJD) op het Mariënfeld bij Keulen een paar uur lang via webtv live volg. Met de televisie binnen uit en de laptop buiten op de terrastafel draadloos aan, kijk ik naar de beelden uit Keulen die ik via www.katholieknederland.nl binnenkrijg. Geen 'officieel' tv-station en geen kabelaar die er aan te pas komt. Gewoon een webtv-team dat bij de WJD betrokken is en dat mij, geïnteresseerde inwoner van Nijkerk, die uit de (Nederlands gereformeerde) kerk thuis aan de koffie zit, weet te vinden.

Ik beleef het als een voorproefje van wat over een aantal jaren gemeengoed zal zijn: dat ik als burger/consument via internet (straks ook nog eens met mijn tv geïntegreerd en dan dus op een groot scherm in plaats van het kleine laptopscherm) toegang zal hebben tot tien- of honderdduizenden "zenders" in plaats van de tientallen die UPC mij nu in Nijkerk doorgeeft. In theorie weet ik dat allemaal natuurlijk wel, we maken er uiteindelijk als EO ook beleid op, maar ik merk dat zo'n concrete ervaring als vandaag met de WJD die theoretische waarheid wel stevig doet indalen: van het hoofd naar het hart zeg maar, en daarmee tot 'bevindelijke' waarheid maakt.

Ik stel mezelf de vraag die ook voor het bereik van de EO in die digitale toekomst met misschien wel miljoen 'programma-aanbieders' van levensbelang is: Hoe ben ik nu bij deze webtv-uitzending terecht gekomen? Hoe heb ik die gevonden? Of omgekeerd: Hoe hebben ze vanuit Keulen mij gevonden? Ik denk dat het zo ging: Ik was geboeid door het fenomeen van de WJD en wist: als ik ergens op internet daar iets over wil vinden, dan moet dat via het tv-programma 'Kruispunt' zijn. In marketingjargon: 'Kruispunt' heb ik in de grote etalage die de Nederlandse tv-zenders vormen, leren kennen als een merk dat staat voor 'eigentijds katholiek zijn'. Van het tv-programma 'Kruispunt' kwam ik op de internetsite www.katholieknederland.nl terecht en vervolgens bij de live uitzending uit Keulen. Mensen bereiken met het Evangelie van Jezus betekent in de digitale toekomst vooral: door hen gevonden worden. En de manier waarop ik live in Keulen terecht kwam bevestigt voor mij, dat het voor de 'vindbaarheid' van de EO in het digitale medialand van de toekomst cruciaal is om in de etalage te (blijven) staan met een sterk en herkenbaar merk.

Dat was de technische kant van de WJD. De inhoud van het gebeuren in Keulen onderga ik met een mengeling van pijn om de typisch roomse elementen die voor mij uitgaan boven en soms ingaan tegen de openbaring in de Bijbel en van vreugde om wat daar aan essentie van het christelijk geloof doorheen breekt. Als ik jongeren bekende opwekkingsliederen hoor zingen als 'Kom, nu is de tijd, aanbid Hem' en 'Wij willen dat Jezus wordt verhoogd, dat Hij

gezien wordt in dit land', dan word ik daar warm van. En dan hoop, geloof en bid ik dat veel jongeren door wat ze op de WJD hebben ervaren, met een verdiept en versterkt geloof in Jezus Christus naar huis zullen teruggaan, zoals ik dat ook na een EO-Jongerendag doe. En natuurlijk geef ik de krant gelijk die een paar dagen terug schreef: Nog nooit waren katholieke jongeren zo 'EO'.

Later op de avond geniet ik in 'Kruispunt' van de enthousiaste en enthousiasmerende presentatie en interviews van Leo Fijen. Niks geen afstandelijke, objectieve, en zogenaamd onafhankelijke journalistiek waar we in de discussies over de toekomst van NOVA de laatste tijd mee zijn doodgegooid. Nee, hier staat een bevlogen, geëngageerde en geïnvolveerde journalist die zijn kritische zin echt niet heeft ingeleverd, maar zich er niet voor schaamt te laten merken dat hij eensgeestes is met het gebeuren in Keulen. Vragen als: "Hoe zorgen wé ervoor dat wé dit in Nederland vasthouden?" maken Fijens verslaggeving van binnenuit tot een verademing temidden van alle schijnonafhankelijkheid en zogenaamd kritische tv-berichtgeving over wat er op eigen erf gebeurt. Ik weet het: 'Kruispunt' is een programma van de kerkelijke zendgemachtigde RKK en niet van een omroepvereniging, maar er zou volgens mij niks mis mee zijn, als ook omroepverenigingen hun journalistieke programma's meer vanuit het 'wij' en minder vanuit het 'zij' zouden invullen, en meer 'vanuit' en minder 'over' de stroming waarin ze wortelen, zouden berichten.

Maandag 22 augustus 2005

Tot mijn genoegen vervolgt het dagblad Trouw vandaag zijn vorige week begonnen kruistocht tegen de kabelmaatschappijen, die bezig zijn de prijs die kijkers straks voor digitale televisie moeten betalen, fors op te drijven. Zolang de politiek niet ingrijpt, rest de kijker niet anders dan in opstand te komen tegen de kabelaars, aldus het hoofdredactionele commentaar in Trouw. Hoe dat moet en met welke wapens ze de strijd moeten aangaan, zegt de krant er helaas niet bij.

Ook de verkoop voor 2,1 miljard euro van het internationale SBS-mediaconcern aan twee investeerders die vandaag het nieuws haalt, past in de media-ontwikkeling die collega Henk Hagoort vorige week in zijn weblog schetste. Omdat de gebruikelijke inkomsten uit tv-reclame zullen teruglopen, moeten er alternatieve inkomstenbronnen gevonden worden en die liggen, zo analyseert NRC Handelsblad, vooral op het vlak van de digitale televisie: nieuwe digitale tv-kanalen voor specifieke interessegroepen zoals thuisklusers met op de doelgroep toegesneden reclame en daarmee samenhangende interactieve diensten. Daar moet fors in geïnvesteerd worden en daarvoor zijn kapitaalinjecties nodig die de huidige aandeelhouders niet, en de beoogde nieuwe eigenaars wel aandurven. Als derde nieuwe inkomstenbron worden de betalingen genoemd die distributiebedrijven (zoals de kabelaars) aan de zenders zullen gaan doen om hun programma's te mogen doorgeven. De kabelaars op hun beurt zullen de rekening daarvoor ongetwijfeld aan de kijkers presenteren. En de publieke omroep? Die moet met door de politiek gebonden handen machteloos toezien, hoe ze haar inkomsten uit reclame ziet verdampen, maar geen kans krijgt om de kabelmaatschappijen voor de doorgifte van zijn programma's te laten betalen. Het wordt hoog tijd dat de politiek die boeien losmaakt en ons de kans geeft om in het nieuwe businessmodel dat de toekomst van de media zal gaan bepalen, mee te gaan doen.

In het nieuwe nummer van Broadcastmagazine trekt voorzitter Harm Bruins Slot van de Raad van Bestuur flink van leer tegen de manier waarop de politiek de publieke omroep opzadelt met forse opdrachten, maar niet thuis geeft als het er op aankomt Hilversum het geld te

verstrekken om die opdrachten uit te voeren: “De coalitiepartijen zeggen een brede publieke omroep te willen behouden, maar dit financiële management eindigt in een smalle publieke omroep”. Ik lees 90% van het interview met instemming, maar struikel over de passage die hij aan de bedreigde NPS-programma’s wijdt. “Ik geloof persoonlijk dat een actualiteitenrubriek als objectieve, verdiepende duiding van het nieuws zeer wel past in functie A. Ja, Buitenhof bijvoorbeeld en zeker Zembla”, aldus Bruins Slot, waarbij functie A de nieuwsfunctie is die bij de NOS thuishoort. Objectieve duiding van het nieuws in actualiteitenrubrieken: ik ben benieuwd, wat dat is en waar die plaatsvindt. Ik kan me er in elk geval niets bij voorstellen, zeker niet, als ik aan Buitenhof en Zembla denk. Met alle respect en waardering bij tijden voor deze programma’s, maar de wijze waarop in die programma’s door de bank genomen de subjectieve overtuiging van de makers of de maatschappijvisie van de afzendinge omroepen de interviews, commentaren en reportages kleurt, heeft met objectiviteit weinig te maken. Objectieve nieuwsvoorziening is al lastig genoeg (bestaat eigenlijk ook niet met alle keuzes, waarover je wel of niet en met welke invalshoek bericht), maar objectieve duiding (onontkoombaar met mens- en maatschappijvisie samenhangend) bestaat in het geheel niet. Moeten we het in de komende tijd eens goed met Harm en zijn vrienden in de Raad van Bestuur over hebben!

Dinsdag 23 augustus 2005

In de ‘wij-ding’ tussen de middag praten internetredacteuren Marcel van Dam en Willem de Klerk de verzamelde EO-medewerkers bij over hun ervaringen op de Wereldjongerendagen waar ze voor EO-internet een weblog bijhielden. Temidden van alle verhalen over de ontberingen die hun pelgrimage met een miljoen andere jongeren naar het Mariënfeld meebracht, springt er voor mij één zin uit.

“Ze gingen helemaal voor de Heer”, zo typeert Marcel van Dam de tientallen katholieke jongeren, met wie hij in Keulen sprak. Zo hoorde ik het gisteravond ook van Jos Wienen, de vice-voorzitter van het EO-bestuur, die ook bij de Wereldjongerendagen was. Veel van de jongeren in Keulen waren voluit bezig met het Evangelie, was zijn ervaring. Zoals hij ook de toespraak van paus Benedictus XVI van zaterdag beleefde als “regelrechte verkondiging van Jezus Christus die zich heeft overgegeven om ons te redden”. Dat bevestigt het beeld dat ik zelf aan de tv-uitzendingen overhield, dat het Evangelie van Jezus in Keulen dwars door alle roomse leringen en gebruiken heenbrak. Waar leg je vervolgens het accent? Op het halflege of het halfvolle glas. In de reactierubriek onder dit weblog zie ik beide opties terug. Ik houd het, tot het tegendeel blijkt, op het halfvolle glas.

Hoewel, halfvol? En wat ben ik dan: driekwart vol, of helemaal vol? Zelfs halfvol klinkt denigrerend en hovaardig. Dat soort begrippen moeten we dus maar helemaal niet gebruiken, bedenk ik, als ik vanmiddag in het blad Charisma een artikel lees over de Katholieke charismatische vernieuwingsbeweging (KCV) in Nederland – met als voortrekker EO-Ledenraadslid Harm Ruiter – die de motor was achter de Nederlandse deelname aan de WJD in Keulen. “Vaak is het verwijt aan katholieken dat ze Maria en heiligenbeelden aanbidden in plaats van God”, zegt Monique Voorhout van de KCV in dit blad. “Voor katholieken die (nog) geen persoonlijke relatie met Jezus Christus hebben – Hem nog niet kennen als Redder en Verlosser – kan het inderdaad het ‘aanbidden’ van Maria zijn. Dat komt voort uit onwetendheid, omdat ze de bijbel niet kennen..... Maar charismatisch katholieken aanbidden de Vader, de Zoon en de Heilige Geest als de ene God! Hij is de belangrijkste persoon in ons leven.” Dan mag ik mijn moeite houden met de paus, en de katholieken van de KCV en de

WJD hun moeite met onze protestantse (papieren en levende) pausen, maar dan herkennen we elkaar in Jezus Christus, Redder van Zondaren, Heer van de wereld.

Donderdag 25 augustus 2005

Vanmorgen vergader ik met de financiële specialisten van de omroepen en de Raad van Bestuur over de nieuwe meerjarenbegroting van de publieke omroep. Die kleurt, om in beurstermen te spreken, diep rood, maar de politiek lijkt er niet warm of koud van te worden. De eerstkomende twee jaar wordt dat beeld nog gemaskeerd, doordat de omroepen massaal hun programmareserves inzetten om de inkomstenvermindering door kabinetskorting en STER-daling te compenseren en de programma's op niveau te houden, maar het financiële ravijn dat vooral in 2008 zichtbaar wordt, is angstwekkend. Uit wat ik in de vergadering hoor, destilleer ik dat we dan (en mogelijk al eerder) naar een tekort van 100 miljoen euro toegaan. Maar de politiek sluit tot nog toe de ogen voor die signalen. Het lijkt nodig om de komende weken naar het Kamerdebat van 12 september toe – ondanks de verschillende beoordeling van de kabinetsplannen voor het bestel na 2008 - in te zetten op een omroepbrede actie. Die moet de politiek in rond Hollands en simpel rekenwerk laten zien dat bij dit financiële beeld er geen enkel plan na 2008 uitvoerbaar is, omdat de brede publieke omroep die de taken uitvoert die de politiek van ons vraagt, tegen die tijd in een diep ravijn is verdwenen.

HP/De Tijd verrast me vandaag met het bekeringsverhaal van Leo Jacobs. Zo'n twintig jaar terug maakte ik als radiojournalist deel uit van het NOS-journalistenforum op de radio, waarin ik de degenen kruiste met collega's van andere omroepen. Dat leverde jarenlang pittige debatten op met mensen als Jan Nagel, Karel Roskam, Herman Amelink, Catherine Keijl en Leo Jacobs. Laatstgenoemde was hoofdredacteur van Radio Stad Amsterdam - vooral bekend van de sympathiserende manier waarop de kroningsrellen in 1980 werden verslagen - en fel ongelovig, zodat hij en ik het vaak gloeiend oneens waren in onze taxatie van politieke, maatschappelijke en geestelijke ontwikkelingen.

En nu vertelt HP/De Tijd dat Leo Jacobs christen is geworden. Dat beeld had ik al wat gekregen uit zijn column uit Frankrijk waar hij sinds een tijd woont, in het Centraal Weekblad van de PKN. Maar in het weekbladartikel dat ik vandaag lees, wordt het allemaal nog duidelijker. "Ik ben christen, een volgeling van Jezus Christus, en dat mag iedereen zien", zegt hij. Acht jaar geleden heeft hij een intense Godservaring gehad en enige tijd daarna heeft hij zich in de rooms katholieke kerk laten dopen. De felle tegenstander van het geloof van twintig jaar geleden zegt nu: "Geloven is héerlijk. Een geschenk! Wanneer ik acht jaar geleden niet tot bekering was gekomen, had is me misschien wel voor de trein gegooid. Van nature ben ik depressief, toberig. Dankzij het geloof in God ben ik een gelukkig mens." Had iemand mij tijdens het journalistenforum indertijd gevraagd naar de bekeringskans van Leo Jacobs, dan had ik die laag ingeschat. "Zo'n felle? Nee, dat zit er niet in." Maar wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God, zo blijkt maar weer. Dat geldt dus ook voor de andere forumleden van toen. Voor Jan Nagel bijvoorbeeld. Zeg nooit nooit, is de les van de bekering van Leo Jacobs. Hij is inmiddels zeventig, maar bang voor de dood is hij niet. "Christus is me voorgegaan door de dood naar het leven". Toch maar eens bij Leo langgaan, als ik in Frankrijk in de buurt kom. Benieuwd hoe hij nu terugkijkt op onze debatten van toen.

Tussen de brieven die ik vandaag moet beantwoorden, zit er ook weer een waarin de staf wordt gebroken over de uitspraak van Andries Knevel van een paar maanden terug, dat hij afscheid heeft genomen van het klassieke creationisme dat vanuit de schepping van de wereld in zes dagen, zoals Genesis 1 daarvan spreekt, precies de ouderdom van de aarde op maximaal

tienduizend jaar weet te berekenen. Met het oog op de beantwoording van die brief blader ik in het grote onderzoek dat de EO in 1997 onder zijn leden hield onder de titel 'De boodschap en de kloof'. Daar lees ik terug (het was bij mij totaal weggezakt), dat toen al slechts een kleine meerderheid van de EO-leden (53%) de letterlijke uitleg van Genesis 1 volgde, en geloofde dat God de wereld in zesdagen heeft geschapen. Een stevige minderheid (35%) gelooft wel dat God de wereld heeft geschapen, maar niet in zes dagen van 24 uur. Die minderheid is gegroeid, want vroeger geloofde een veel ruimere meerderheid (70%) in de strikt letterlijke uitleg van Genesis 1. De onderzoeksrapporteur concludeerde in 1997: "Het lijkt erop dat het creationisme enigszins op zijn retour is en dat geldt voor alle kerkelijke richtingen onder de EO-aanhang. Leeftijdsverschillen spelen daarbij geen rol, wel opleiding: hoger opgeleiden (45%) opteren minder vaak voor de opvatting dat God de aarde in zesdagen heeft geschapen dan lager opgeleiden (63%). Hetzelfde geldt voor kerkelijke ambtsdragers (40%) vergeleken met niet-ambtsdragers (55%)."

Dat waren de cijfers in 1997. Hoe ze nu liggen, weet ik niet, maar het zou me niet verbazen als de in 'De boodschap en de kloof' geschetste trend zich heeft doorgezet. In het vervolgonderzoek 'De boodschap en de kloof' dat we de komende jaren als EO hopen te houden, zal dat duidelijk moeten worden. Voorshands is duidelijk dat Andries Knevel met zijn opvatting niet alleen staat in EO-kring. Maar dat zal mijn briefschrijver niet tot troost zijn.

Tenslotte kijk ik aan het eind van de avond nog naar een wat mij betreft prachtige aflevering van 'In voor-en tegenspoed', waarin Arjan en Henny door de gesprekken met psychiaters Roel en Sonja op Malta hun relatie een enorme impuls geven. Wat een zegen dat we dat voor hen mogen betekenen en ook voor al die kijkers die hun eigen les uit het programma trekken. Als ik hoor zeggen, hoe belangrijk het is om uit te spreken wat je dwars zit, dat niet op te kroppen en de ander maar te laten raden, waarom je chagrijnig bent, kijkt Ineke mij aan. Ze hoeft geen 'zie je wel' te zeggen; haar blik is voldoende. Dankzij 'In voor- en tegenspoed' heb ik mijn lesje vanavond weer geleerd. Ik surf nog even naar de internetsite van het programma en wordt getroffen door de smeebeden van kijkers om volgend jaar toch vooral met 'In voor- en tegenspoed' terug te komen. Het is evident dat het programma in een grote behoefte voorziet.

Maandag 12 september 2005

De eerste werkdag van de week begint met goed nieuws. Er komt geen klacht van uitgever EB Media bij het Commissariaat voor de Media tegen de EO wegens oneerlijke concurrentie en strijd met de Mediawet. Eind vorige week was dat beeld in de pers neergezet, maar vandaag komt het bericht binnen dat bestuur en directie van de uitgever van onder meer CVKoers, Aan de hand en het nieuwe blad Quinta daarvan afzien. Terecht, want concurreren mogen we als EO met onze nevenactiviteiten zoals Visie, EVA, de verkoop van DVD's, CD's etc. wel degelijk, maar van door de wet verboden oneigenlijke concurrentie houden we ons verre. In die nevenactiviteiten gaat geen cent belastinggeld, zo stelt de accountant elk jaar vast, maar elk jaar gaan er miljoenen euro's uit onze nevenactiviteiten naar de programma's. Ofwel privaat geld naar het publieke domein en niet omgekeerd. En zo hoort het ook. EB Media mag ook rustig met CVKoers, Aan de hand e.d. in onze bladen blijven adverteren; dat ligt anders met producten die uitdrukkelijk concurreren met bijvoorbeeld een blad als EVA en bij succes zo'n voor de missie van de EO wezenlijke uitgave gaan verzwakken. Voor het feit dat we met EVA nooit mochten adverteren in de Libelle en Margriet, hebben we ook altijd veel begrip gehad en op dat begrip hopen we ook bij EB Media. Ik ben blij dat zij de kou van ongegronde klachten en beschuldigingen nu uit de lucht hebben gehaald; en voor zakelijke

taxatieverschillen blijft ook onder christenen altijd ruimte.

In het directieoverleg constateren we met zorg dat de publieke zenders de eerste weken van de Talpastorm niet goed zijn doorgekomen. Twee weken achter elkaar net boven de 28% is gewoon slecht. Nederland 1 zit met 11,8 resp. 11,2% weliswaar veel dichterbij zijn doelstelling aan dan Nederland 2 (11,6 resp. 11,3) en Nederland 3 (5,3 en 5,4), maar na bijna het hele jaar rond de 13% gescoord te hebben, zitten we nu ook met ons thuisnet op een te laag niveau. Vooral de zaterdag- en de zondagavond van Nederland 1 zijn zwak; daar zit nog heel wat werk aan voor netcoördinator Ton van Dijk en zijn opvolger. En natuurlijk voor de directeuren en hun programmamakers. Want een netcoördinator moet goed programmeren, maar goede programma's moeten uit de omroephuizen komen.

In diverse kranten gaan columnisten en andere scribenten in op de ramp in New Orleans als mogelijke straf van God. Terecht maakt een ingezonden stuk-schrijver in het ND zich boos om de koppeling die oud-collega Bert Dorenbos recent legde tussen het verlaten van Gaza door Israël onder Amerikaanse druk en de orkaanramp in het zuiden van Amerika. Ook al belijd ik Gods hand in het wereldgebeuren, toch probeer ik me ervoor te hoeden die in dit soort dingen concreet aan te wijzen. Zijn wij in het geseculariseerde Nederland ook maar een haartje beter dan de Amerikanen uit Louisiana of Mississippi? Jezus wees het leggen van dat soort koppelingen uitdrukkelijk af. Wil je weten, wie God is, kijk dan naar Mij. Dat is heel wat anders dan: kijk naar dit soort rampen.

Opmerkelijk kerkelijk nieuws komt uit de kring van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt). Daar komt geen studie naar landelijke richtlijnen voor de omgang met homo's in de kerk, onder meer omdat men vindt dat de keuzes op dit gebied vooral door plaatselijke kerken en predikanten moeten worden gemaakt in het pastorale contact met betrokkenen. In een tijd waarin ook in deze kerken verschillen groeien in de ruimte die men homo's biedt om hun leven vanuit de relatie met Jezus Christus in te richten, is zo'n synodebeslissing op zijn minst opmerkelijk te noemen. Geen poging om de landelijke teugels aan te halen, maar ruimte om in de gemeente van Jezus Christus als hetero's en homo's samen de weg van liefde te dragen te gaan. Wat natuurlijke gezamenlijke studie van wat de Bijbel daarover zegt, niet in de weg hoeft te staan. Maar daar, aldus de synode, wordt aan de Theologische Universiteit in Kampen al het nodige aan gedaan. Door, zo voeg ik er aan toe, onder meer ethicus Ad de Bruijne die ik in dit weblog rond het onderwerp homoseksualiteit al meermalen heb geciteerd.

Dinsdag 13 september 2005

Deze week vieren we als EO-medewerkers de startweek. In een stampvolle kapel, vandaag in gebruik als studio voor Het Elfde Uur van vanavond, schetst Henk Hagoort de medewerkers de EO van 2010, zoals we die in het nieuwe Meerjarenplan dat het bestuur vorige week vaststelde voor ons zien. Het is een EO die, meer dan nu, in vrijheid kan kiezen wie we met onze missie willen bereiken en met welke media we dat gaan doen, maar die vervolgens wel aan de slag moet om daar – naast het gekrompen budget uit Den Haag – geld voor te vinden. Dat is tamelijk anders dan de overvoedsituatie waar we vandaan komen, zei Henk met een verwijzing naar het bijbelverhaal over de vermenigvuldiging van de broden en de vissen. Marcus vertelt direct na die geschiedenis dat de discipelen naar de overkant van het meer moeten varen en in de storm terecht komen. “Maar ook daar is Jezus erbij”. Blijkens de reacties heeft zijn pleidooi voor “missionair ondernemen” de harten van de aanwezigen geraakt. Aansluitend word ik, samen met een paar collega's, door Andries Knevel in zijn

eigen decor ondervraagd. Mij vraagt hij vooral naar de invulling van mijn laatste honderd werkdagen die ik als EO-directeur nog te gaan heb, en mijn antwoord daarop valt in de loop van die vijf maanden in dit weblog terug te lezen.

Tot mijn verrassing loop ik na de startbijeenkomst Marianne Potters tegen het lijf. We hebben een speciale band, omdat ik haar samen met Henk van Rhee 23 jaar geleden als producer/redacteur bij het toen roemruchte Tijdsein-tv binnen heb gehaald. Sindsdien heeft ze zich ontwikkeld tot documentairemaakster bij de EO, tot er drie jaar geleden bij haar een hersentumor werd ontdekt. Ze werd geopereerd en na een lange herstelperiode gaat ze nu weer stukje bij beetje aan de slag in de documentairesector. “Het gaat goed met me”, vertelt ze, en dat is aan haar af te zien. Ze heeft Gods hand in haar genezing ervaren, en tegelijk neemt dat, zo constateren we samen, de vragen over Gods hand of het schijnbaar ontbreken daarvan elders, niet weg.

De startbijeenkomst van gisteren werd voorafgegaan door een gezamenlijke weekopening maandag, waarin Arie van de Veer ons bepaalde bij de “de mensen van de Weg”, zoals de eerste christenen werden genoemd. Ze waren herkenbaar aan hun levensstijl: wel in de wereld, niet van de wereld. Ze bogen niet voor de keizer, maar alleen voor hun Heer. Ze waren gastvrij, verzorgden de verschoppelingen en mismakten, en leefden heilig op seksueel gebied. Ze deelden hun tafel, maar niet hun bed, zoals het in een brief uit de 2e eeuw staat. Hun medeburgers zagen hun leven en hoorden over Jezus, die zichzelf de Weg noemde. Van der Veer stelde hen ten voorbeeld aan de EO van vandaag. We worden als mensen van de EO meer dan vroeger beleefd als ruimte gevend, en dat is goed. Maar zijn we ook richting gevend? Wijzen we, als dat kan in programma's, ook richting Jezus die ook voor vandaag de Weg is?

Het nieuws wordt vandaag gedomineerd door het rapport over het opereren van het OM en de rechtbank in Rotterdam in de zaak-Nienke Kleis. Ik volg de zaak met meer dan gewone belangstelling, omdat mijn zoon ruim twee jaar terug op aanklacht van hetzelfde OM door dezelfde rechtbank werd veroordeeld en hij me toen al vertelde over de enorme druk die hij van politie en OM ervoer om hem, koste wat kost, veroordeeld te krijgen. De voorbeelden van ontlastend bewijs die er toen waren, maar die werden genegeerd, staan me nog helder voor ogen. Dat dezelfde officier van justitie die in de zaak-Nienke Kleis de fout inging, inmiddels gepromoveerd tot advocaat-generaal bij het gerechtshof in Den Haag, dit voorjaar in hoger beroep de zaak tegen mijn zoon voor het hof bracht en won, terwijl hij onschuldig is, maakt het voor mij nog wranger. Nederland is een rechtsstaat, dat staat voor mij als een huis, maar in die rechtsstaat wordt niet altijd recht gedaan.

Het Reformatorisch Dagblad brengt het nieuws dat de barre uitspraak van de Haagse rechtbank van vorige week over de SGP inmiddels school begint te maken. Leefbaar Delft wil dat de fractievergoeding van de ChristenUnie/SGP-fractie in de Delftse gemeenteraad wordt ingetrokken, omdat de SGP geen vrouwen toelaat. Dat zat erin: on-Nederlandse intolerantie op landelijk niveau zaait zich lokaal uit. We zijn hier nog lang niet van af.

Vanavond en vannacht is kleinzoon Tom bij ons. Samen kijken we vanaf ons terras naar de tientallen ballonnen die vanuit Amersfoort hier overkomen. Maar het is kennelijk slecht stijgweer, want de een na de ander komt al heel snel naar de grond. Ik verwerf zijn bewondering door bij Per seconde wijzer, net als de studiokandidaat, hoge scores te behalen bij vragen over 9/11, de Olympische spelen en de Duits verkiezingen. Ik kijk anders nooit tv-spelletjes, maar eens mens doet wat voor zijn imago.

Woensdag 14 september 2005

Vandaag viert Zendtijd voor Kerken, verantwoordelijk voor de uitzending van kerkdiensten van een vijftal orthodoxe kerkgenootschappen, zijn tienjarig bestaan. En dus rijd ik naar Lelystad waar ZVK zijn jubileum viert met een bijeenkomst rond het thema "De emotiemens", waarvoor alle predikanten en voorgangers die ooit een ZvK-dienst leidden, zijn uitgenodigd.

De emotiemens, die vooral wil dat de dingen 'goed voelen', wordt in kaart gebracht door evangelisatiedeskundige dr. Stefan Paas, die constateert dat het feest van de zelfontplooiing aan het voorbijgaan is en dat mensen vandaag ondanks alle keuzemogelijkheden, welvaart en veiligheid banger, onzekerder en ontevredener zijn dan ooit. Hij benadrukt het belang van goede voorbeelden en geeft vijf tips voor een christelijke levensstijl.

Onze tijd heeft volgens Paas mensen nodig die:

- 1) zich drukker maken om een ander dan om zichzelf en er bewust voor kiezen om anderen te dienen in plaats van steeds maar bezig te zijn met de vraag, wat anderen van hen vinden;
- 2) hebben geleerd dat pijn en lijden onmisbaar zijn voor echt geluk in plaats van alle pijn en lijden zinloos te verklaren en daarom alle risico's onder controle te houden;
- 3) hebben leren (ver)wachten in plaats van uit te zijn op instantbehoeftebevrediging en dito Godservaring, en juist daarom meer genieten van goede dingen en echte ervaringen met God;
- 4) hebben geleerd los te laten in plaats van door de week gedisciplineerd en in het weekend ontremd te zijn, die het leven omarmen zoals het op hen afkomt en bij wie de week niet opklimt naar de zaterdag, maar ook op maandag zinvol is;
- 5) sterk zijn en laten zien dat ze desondanks anderen nodig hebben, die moed tonen in kwetsbaarheid en niet in onafhankelijkheid, en geen relaties aangaan in voorlopigheid, maar in trouw en opoffering.

Zijn verhaal zet me aan het denken. Laten wij in onze programma's zulke mensen zien? Welke voorbeelden kunnen mensen in onze 'afkijkprogramma's' afkijken? Zijn we trendvolgend in het accentueren van het zelfontplooiingsideaal of trenddoorbrekend op de manier zoals Paas bepleit? Pijn, lijden en zwak-zijn komen in onze programma's veel meer aan bod dan ongeremde ontplooiing, mooi zijn, eigen baas-zijn en kicken aan bod, maar welke functie hebben ze daarin? In een snelle scan herken ik de voorbeelden van Paas in EO-documentaires over mensen die ondanks ziekte of handicap, zich niet in zieligheid wentelden, maar hun leven in het teken van anderen zetten, over mensen die in Afrika aidskinderen helpen, over gebedsgenezing die er niet kwam, over nabestaanden van slachtoffers van een schietpartij op school die, stamelend, probeerden de pijn en het lijden, waar ze doorheen gingen, zin te geven. Ik herken ze ook in het vechten voor je huwelijk in 'In voor- en tegenspoed' en 'Marry me again' en in een programma als 'Aangedaan' waar slachtoffers hun trauma's een plek geven, niet in de therapieessie bij de psycholoog, maar door de dader te vergeven. En tegelijk denk ik: laten we ons maar laten scherpen door zo'n voorbeeldenlijstje van Paas, niet te snel denken dat we het wel goed doen en onze programmering nog eens goed tegen zijn checklist aanhouden. Want ik geloof hartstochtelijk in onze afkijktelevisie, maar dan moet het wel de levensstijl van de mensen van de Weg (zie gisteren) zijn, die we laten afkijken.

Donderdag 15 september 2005

Dat programmamakers niet lijdzaam afwachten wat de politiek van het omroepbestel gaat maken, vind ik prijzenswaardig. Een groep programmamakers (vooral van Nederland 3) heeft samen met het Platform van bezorgde omroepmedewerkers en de Nederlandse Vereniging van Journalisten na de storm van kritiek, die begin vorige week over de kabinetsplannen voor de publieke omroep heen ging, een eigen plan gemaakt. Niet alleen klagen, maar met een alternatief komen, is hun motto en dat vind ik een goede starthouding.

Vandaag hebben ze hun plannen rondgestuurd naar een aantal omroepdirecteuren. Ze kiezen voor tv-netten en radiozenders met een scherp profiel en met heldere doelstellingen, die elk door een hoofdredacteur worden geleid die verantwoordelijk is voor de programma-inhoud en de prestaties van het net in het bereiken van aantallen en typen kijkers. Een netredactie met omroepvertegenwoordigers adviseert hem of haar. De hoofdredacteurs zelf zijn weer verantwoording schuldig aan de Raad van Bestuur. Op hun thuisnet fungeren de intensief samenwerkende omroepen als programmaproductent op aanvraag van de hoofdredacteur die vooral kijkt waar een omroep goed in is. Ze kunnen geen programma's meer bestellen bij buitenproducenten; dat kan alleen de hoofdredacteur. Dat is in het kort de inhoud van de programmamakersplan.

Vooropgesteld, het heeft de charme van de eenvoud. In vergelijking met het ingewikkelde kabinetsplan dat zich vanwege de vele compromissen die moesten worden gesloten, heeft ontwikkeld tot een 'melkgevend wolzwijn', is het model van de NVJ c.s. relatief eenvoudig. Dat er thuisnetten blijven met bespelers die veel affiniteit met elkaar hebben en samen een profiel kunnen neerzetten, dat een omvangrijke kijkersgroep aanspreekt, is ook een plus. Mijn grote moeite met het plan is dat het de externe pluriformiteit waarin omroepen zelf de baas zijn over de inhoud van hun eigen programma's, lijkt in te ruilen voor een interne pluriformiteit waarbij de hoofdredacteur uiteindelijk over de programma-inhoud het laatste woord spreekt. Die brug wil ik niet over, want wie garandeert dan nog dat EO, KRO, VARA, BNN etc. de missie van de publieke omroep kunnen blijven dienen ieder vanuit hun eigen missie? Welke gegarandeerde ruimte blijft er in dit bestel over om in vrijheid en zonder dat een zenderhoofdredacteur kan zeggen: "Dit komt niet op het scherm" programma's te maken en uit te zenden waarin het gaat over hoe God tegen mensen aankijkt en wat Hij van hen vindt en vraagt? De makers zeggen het al: actualiteitenprogramma's, drama en documentaires kunnen per net worden gemaakt onder verantwoordelijkheid van de hoofdredacteur. Ik zie niet in, welke garanties er dan nog zijn om dit soort programma's vanuit de missie en identiteit van omroepen (zolang die nog afzonderlijk bestaan, voegen de plannenmakers er omineus aan toe) op de buis te krijgen. Er valt over hun plan zeker meer te zeggen, ook in kritische zin, maar dit punt is cruciaal. Ik snap echt niet, waarom ze in een zo pluriform geworden samenleving als de onze, waarin de rol van identiteit en religie, van uitkomen voor wie je bent en waar je voor staat aan herwaardering onderhevig zijn, zo weinig inzetten op het behoud (nog liever, de uitbreiding) van die pluriformiteit in de publieke omroep. Daar zouden de makers van het makersplan zich nog eens over moeten uitspreken.

Zondag 2 oktober 2005

Er zijn van die momenten dat je als man en vrouw elkaar aankijkt en weet, dat je op dat moment aan precies hetzelfde denkt. Die ervaring hadden Ineke en ik zondagavond midden in de dienst, toen de dominee zei: Ook een christen kan in zonde vallen, maar het gaat erom dat je weer opstaat en niet in de zonde blijft liggen. We keken elkaar een 'split second' aan en dachten allebei tegelijk aan een preek van wijlen ds. H. van Tongeren, zo'n vijftig jaar geleden in Rotterdam, die hetzelfde in het volgende beeld uitdrukte, dat we sindsdien al

tientallen malen hebben gebruikt: "Je kunt niet verhinderen dat er een vogel op je hoofd gaat zitten. Maar je kunt wel verhinderen, dat hij op je hoofd een nest maakt".

Het was zondagavond een echte indringende 'heiligingspreek' van oud-politieman Sjaak Maliepaard. "Je kunt door God gered zijn, wedergeboren, maar hoe gaat het daarna? Hoe verandert daarna je leven? Wat doet Christus in je, na wat Hij vóór je heeft gedaan? Meisjes zeggen: ik ben bekeerd, maar met hun kleding laten ze alles zien wat ze in huis hebben. Jongens zeggen: ja, ik geloof in Jezus, maar elk weekend zuipen ze zich lam. Volwassenen zeggen: ik ben wedergeboren, maar vervolgens gaat hun carrière voor alles en leven ze alleen voor zichzelf". Hij waarschuwde indringend: "Als je denkt dat je gelovig kunt zijn en tegelijk een goddeloos leven leiden, dan sta je er naast. Als je je verhardt in de zonde, sta je buiten het Koninkrijk Gods. Daar moet je je van bekeren". Toch legde zijn preek niet de zweep van het 'moeten' er overheen: je moet dit en je moet dat. Nee, zei hij, "alleen het warme hart van God is de oorzaak van een ander leven. Als je iets geproefd hebt van Zijn liefde en genade, dan wil je niet anders dan in Zijn dienst leven. Je bent vrijgekocht op de slavenmarkt van de zonde. Je bent nu van een andere eigenaar. Die ben je toch je leven lang dankbaar. Je wilt toch niets liever dan Hem dienen?"

In de morgendienst bidden we als gemeente voor een jong stel uit ons midden dat zes maanden in verwachting is, maar te horen heeft gekregen dat er met het kindje iets ernstig mis is. Elders zouden ze misschien hartstochtelijk hebben gebeden voor genezing van het ongeboren kind, maar de dominee die de dienst leidt, legt het in Gods hand en zegt heel eerlijk: "Here, wij weten in deze situatie echt niet, wat we voor het kindje bidden moeten en we leggen het in uw hand". Hoezeer je hart ook hunkert naar heling en genezing, ik beleef dat als goed: kinderen die hun Vader niets afdwingen, maar het in Zijn hand neerleggen.

Alles bij elkaar is zo'n zondag als vandaag voor mij echt bijtanken. Na alle geestelijke energie die ik door de week bent kwijtgeraakt, weer opgeladen worden. Me weer op het spoor van God laten zetten. Ervaren dat Hij goed is. Wijzer worden in wat Hij te zeggen heeft. Dat dat twee keer op een zondag kan, vind ik zo'n kostbaar goed dat ik er niet bij kan dat veel kerkmensen het met één dienst wel gehad hebben. Hebben ze dan zo'n tweede bad in het Woord van God, zo'n tweede tankbeurt die de tank voor de nieuwe week weer volmaakt, niet nodig denk ik dan.

Verder is het vandaag nagenieten van de EO-Gezinsdag van gisteren. Mensen uit de kerk, maar ook onze kinderen en kleinkinderen blijken superenthousiast over wat ze hebben meegemaakt en Tom is apetrots op de handtekening van Michael W. Smith die hij gekregen heeft.

Maandag 3 oktober 2005

De column in het ND van zaterdag waarin de EO wordt afgebrand, is vanmorgen, als directie- en mt-leden elkaar na het weekend tegen het lijf lopen, naast de vreugde over een sterke en enthousiaste Gezinsdag het voornaamste gespreksonderwerp.

Het is nogal wat om in wat in elk geval mijn lijfblad is, te moeten lezen dat de EO-programmamakers "blasé" zijn geworden en "de verwondering over Gods grootheid zijn kwijtgeraakt en daarmee het vuur om het evangelie uit te dragen". Idem om over jezelf te lezen dat je met de andere EO-voormannen loopt "in keurige broeken zonder gladde plekken op de knieën" als teken dat je niet meer zoals de mannen van het eerste uur op de knieën gaat

bij belangrijke beslissingen. En dat je je vertrouwen hebt gesteld op kijkcijfers en de subsidiepot en "geen boodschap hebt aan de groeiende groep die niets van het evangelie afweet".

Wat moet je daarmee, vragen we elkaar. Je schouders ophalen en gewoon doorgaan? Of zeggen: nee, nee, nee, het klopt niet en het deugt niet. Kritiek, desnoods stevig, op wat we doen op basis van een fair beeld van de feiten, is prima. Maar vanuit selectieve waarneming oordelen over het hart van honderden EO-medewerkers en publiek twijfel uitspreken over hun christelijke integriteit, hun missionaire motivatie en hun gebedsleven, dat deugt van geen kanten. Als je als christelijke instelling zo met een andere christelijke instelling omgaat, ga je een grens over die je niet over mag. Voor het moment beperken we ons tot een korte reactie richting de ND-hoofredactie, maar in het antwoord later op de dag blijkt dat die geen krimp geeft. De columnist oordeelt niet over het hart, maar over de vruchten, is de teneur. Ammehoela, denk ik, als je van de vruchten zegt dat ze niet deugen en van daaruit met zoveel woorden concludeert dat de boom verrot of onvruchtbaar is, oordeel je dan over het hart of niet? De tekst van de column spreekt boekdelen.

Binnen de omroep krijgen we binnenkort een Code goed bestuur en integriteit, de Evangelische Alliantie heeft recent een Gedragscode voor leidinggevenden in kerken en gemeenten ontwikkeld, en er zijn meer van dat soort goed initiatieven. Je kunt je vanuit ervaringen zoals recent met EB Media en nu met het ND afvragen, of het geen tijd wordt voor een Omgangscodes voor christelijke organisaties en instellingen, waarin je met elkaar afspreekt, wat het betekent dat je naast of met elkaar in het Koninkrijk van God werkt, hoe dat je manier van omgaan met elkaar bepaalt en wat vanuit het Evangelie van Jezus Christus dingen zijn die je wel doet en dingen die je niet doet. Heeft werken aan hetzelfde front gevolgen voor de manier waarop je je zorg uit, als je vindt dat een ander faalt of verzaakt? Wat betekent het concreet dat de liefde niet blij is met ongerechtigheid, maar met de waarheid en dat ze alles hoopt, gelooft, verdraagt etc.? Ik snap alle vragen die rijzen en de voetangels en klemmen die er liggen (wat betekent het bijvoorbeeld voor je nieuwsgaring als actualiteitenrubriek of als krant?), maar is dat een reden om niet over zoiets na te denken?

Ik zeg dat te meer, omdat we als EO op dat vlak ook pakken boter op ons hoofd hebben, als ik denk aan de manier waarop we in een verder verleden eigen activiteiten hebben opgestart zonder ons veel gelegen te laten liggen aan andere christelijke organisaties, hoe we samenwerking met anderen decennia lang hebben afgewezen en uitstraalden dat wij toch wel zo'n beetje alle macht in christelijk Nederland hadden. Dat heeft veel kwaad bloed gezet. We hebben de laatste jaren een andere lijn ingezet ('samenwerking waar mogelijk, alleen waar nodig') en we ervaren concreet de zegen die daarvan uitgaat. Misschien moeten we vanwege dat verleden als EO niet de trekker zijn de bezinning op zo'n omgangscodes, maar dat overlaten aan de Evangelische Alliantie. Ook zo'n organisatie trouwens die we treurig genoeg als EO dertig jaar lang links hebben laten liggen, en waar we pas sinds een paar jaar lid van zijn.

Dinsdag 4 oktober 2005

Suggereerde het Nederlands Dagblad zaterdag nog dat er bij de EO nauwelijks meer gebeden wordt bij belangrijke beslissingen, vandaag maak ik in het Wij-ding mee dat aan de medewerkers speciaal gebed gevraagd wordt voor twee EO-programma's van vanavond over hekserij: gebed om bescherming van programmamakers en nazorgers tegen de krachten van de duisternis die bij zoiets kunnen loskomen én gebed dat Gods Geest de programma's zal

gebruiken om mensen los te maken uit de greep van de duivel.

De fragmenten van de programma's die ik later op de avond zie, maken angstwekkend duidelijk, hoe echt de wereld van de Boze is en hoezeer hij mensen in zijn greep kan krijgen, als ze maar een klein deurtje naar die wereld open doen. Maar ze laten ook zien, dat God machtiger is. Ex-heks Joyce ervoer dat toen ze bezig was om te bewijzen dat God niet bestaat, maar in een keer onweerstaanbaar naar voren werd getrokken en daar ervoer dat God leeft. En later toen het rijk van de duisternis probeerde haar terug te krijgen en ze met de woorden "ik ben van Jezus" de aanvallen wist af te weren.

Over gebed voor de EO (en breder, voor de publieke omroep) ging het trouwens ook in de bestuursvergadering van gisteren. Daar lag de vraag op tafel, hoe de 500.000 EO-leden gemobiliseerd kunnen worden in gebed rond de omroepolitieke discussies van de komende weken: over het dichten van het financiële ravijn op de korte termijn en over het plannen voor een nieuw bestel op de lange termijn. Het is zoeken en tasten: Hoe betrek je je leden daarbij en vooral: hoe betrek je God daarin? Moet je een concreet wensenlijstje (zoveel euro, die en die wijzigingen in de kabinetsplannen) bij God indienen? Of bid je meer, of Hij dwars door alle ontwikkelingen heen, ons in staat wil stellen onze missie/Zijn missie (doorhalen wat niet verlangd wordt) te realiseren?

In het Wij-ding vanmiddag zien we een voorproefje van het tv-programma 'Grenzeloos verlangen' dat vanaf komende vrijdag een aantal weken lang adoptieverhalen vertelt. Het fragment dat we zien, gaat over de keuzes waarvoor a.s. adoptieouders worden gesteld, als het gaat om de vraag, welke handicap een kindje uit China mag hebben: ledematen missen, een frommeloortje, een hartafwijking en ga zo maar door. Het fragment spreekt me extra aan, omdat onze dochter Annerieke en haar man René (www.berg-net.nl) in de afgelopen weken voor dezelfde afweging hebben gestaan. Ook zij zijn bereid een kindje met 'special needs' een plek in hun huis en hart te geven. En vervolgens word je voor zulke onmogelijke (maar ook wel weer begrijpelijke) vragen gesteld, waarvoor je bij het krijgen van een kind in de weg van geboorte vrijwel nooit komt te staan. Vergeet het maar (zeg ik ook uit eigen ervaring) dat het krijgen van kinderen via adoptie gemakkelijker is dan via geboorte.

Woensdag 5 oktober 2005

Vanavond de KRO-documentaire over oud-CDA-leider Van Agt bekeken. Het viel me niet mee. Het gehoopte diepere inzicht in wat Dries van Agt dreef en drijft, en wat er ten grondslag ligt aan de geestelijke en politieke ontwikkeling die hij heeft doorgemaakt sinds zijn eerste schreden op het politieke pad, bleef uit.

Het was voor mij vooral een nostalgisch weerzien met de jonge Wim Duisenberg, de kettingrokende Joop den Uijl en het eerste congres van het kersverse CDA dat (nu KRO-directeur) Ton Verlind en ik als radioreporters vanuit dezelfde radiowagen versloegen. Maar nieuw zicht op wat er in het brein van de sfinx uit de Heilige Landstichting omging en omgaat over het christelijk geloof, ethische grenzen en Israël, kreeg ik niet. Toch een sfinx dus.

In één ding werd ik weer bevestigd: praat als ex-baas van een organisatie of beweging nooit over hoe je opvolgers het doen of over hoe je oude club nu reilt en zeilt, of laat je daar in elk geval niet kritisch over uit. Hoezeer Van Agt ook dat soort vragen meestentijds ontweek, het was met de handen te tasten wat hij van JPB vindt en hoe weinig hij nog van het CDA anno 2005 houdt. Dat heeft toch iets ondermijnends in zich. Zelf hoop ik me aan wat ik hierboven

schreef te houden, als ik bij de EO weg ben. En voor het geval ik toch de neiging zal hebben om in de pen, de pc of de gsm te klimmen, heeft Ineke blanco volmacht om me daar met gebruikmaking van alle middelen van te weerhouden.

Donderdag 6 oktober 2005

In de meeste ochtendbladen vind ik een paginagrote advertentie van de omroepen van Nederland 3, waarin ze zich met het oog op het Kamerdebat van a.s. maandag tegen de kabinetsplannen voor de publieke omroep keren. Ik vind dat ze de plannen wat al te frontaal attaqueren en iets te weinig proberen ze van binnenuit te hervormen.

Maar daaruit de conclusie trekken dat de omroepen onderling tot op het bot verdeeld zijn, zoals ik hier en daar lees, is grote onzin. Ook de omroepen van Nederland 1 hebben stevige bezwaren tegen de manier waarop op zichzelf zinnige principes in de kabinetsplannen zijn uitgewerkt, al kiezen ze niet voor het middel van de advertentie om die te ventileren. Ook zij vinden samenwerking-met-behoud-van-eigenheid per net noodzakelijk: niet als doel in zichzelf, maar als dat gewenst is voor en bijdraagt aan het realiseren van de afgesproken netdoelstellingen. En wat ons als omroepen en Raad van Bestuur sowieso verbindt, is de eensgezinde zorg over het perspectief dat de publieke omroep financieel kopje ondergaat. Een tekort van rond de 100 miljoen vanaf 2007 lijkt alleen voorkomen te kunnen worden door maatregelen die leiden tot marginalisering van de publieke omroep. En met dat ik dat opschrijf, denk ik: Dat kan niet waar zijn! Dat kun je als politiek niet laten gebeuren. Zeggen dat je een brede en sterke publieke omroep wilt die in de nieuwe digitale wereld zijn mannetje gaat staan, maar tegelijk ons financieel in de kou zetten. Van de VVD verwacht ik niet anders, maar ik hoop dat bij CDA en D66 het besef doorbreekt dat het zo niet kan. En dat ze vervolgens ook de moed hebben om er wat aan te doen. Is het niet maandag, dan toch de komende maanden. Want als de publieke omroep zoals we die nu kennen, eenmaal weg is, krijg je hem niet meer terug. Ook niet na nieuwe verkiezingen.

Vanmiddag bereid ik me voor op mijn Deze Week-opname van vrijdagochtend. Naar aanleiding van het 50-jarig bestaan van Open Doers gaat het dit keer over de christenvervolging die anno 2005 wereldwijd nog steeds gaande is. Ik zal mijn gesprekspartners vragen, of ze mijn taxatie delen dat de aandacht onder Nederlandse christenen daarvoor met het ophalen van het IJzeren Gordijn rond 1990 danig is verflauwd. Ik herinner me uit de jaren zeventig en tachtig massameetings, gebedsbijeenkomsten, demonstraties en kaartenacties voor de vrijlating van vervolgte christenen in Oost-Europa, maar vandaag de dag is het op dat vlak voor mijn besef erg stil in christelijk Nederland. In de kerkdiensten wordt maar zelden voor vervolgte christenen gebeden en hoe vaak zenden we als EO eigenlijk radio- of tv-reportages uit over geloofsvervolging in Noord-Korea, Vietnam, China, Iran, Saoedi-Arabië e.d.? Veel minder volgens mij dan we in het verleden rond Oost-Europa deden. En dat terwijl het er met de vrijheid van christenen in grote delen van de wereld voorwaar niet beter op is geworden.

Zondag 23 oktober 2005

"Nina staat nog niet op jullie verjaardagskalender", zegt mijn dochter licht verwijtend na het toiletbezoek bij ons thuis vandaag. Nina is haar jongste dochter en onze jongste kleindochter. Ze is vorige week een jaar geworden, twee weken terug aan Annerieke en René toegewezen en bevindt zich nog in China, waar ze haar begin 2006 hopen op te halen.

Haar lichte verwijt aan ons illustreert, hoe (aanstaande) adoptief ouders het hen toegewezen

kind in den vreemde anders beleven dan mensen die geen kinderen hebben geadopteerd. En dat terwijl wij toch als ouders van geadopteerde kinderen hetzelfde (moeten) voelen als zij. Voor mensen die zelf geen ervaring met adoptie hebben, wordt het pas je kind op het moment dat je het in China of waar dan ook gaat ophalen, maar voor Annerieke en René en andere adoptieouders is het je kind en ben je vader en moeder op het moment dat je het bericht krijgt dat het aan jou is toegewezen. Niet pas als je het in je armen sluit, maar wanneer je het in je hart sluit. Adoptieouders zijn erg gevoelig voor hoe anderen over adoptie spreken en schrijven. Vragen als: Hebben jullie ook kinderen van jezelf? Weet je wie haar echte ouders zijn? Hield je gelijk van haar, toen je haar zag? e.d. wekken weerstand. Dat komt, omdat er voor hun gevoel onbegrip uit spreekt en een onterecht verschil tussen een kind krijgen door geboorte of door adoptie, anders gezegd: geboren onder en in je hart. Hoe nauw het daarbij luistert, daar hebben we als EO ook ervaring mee rond artikelen in Visie over adoptie, en Annerieke vertelt, hoe zelfs een positief adoptieprogramma als 'Grenzenloos verlangen', waarvan we vrijdag de derde aflevering uitzonden, door de adoptieouders in haar mailgroep heel kritisch wordt bekeken en besproken.

Uit de kerkdiensten van vandaag neem ik vooral losse fragmenten mee: Een zin uit de ene preek: "De verzoening door Jezus Christus is genoeg voor de zonden van de hele wereld. Ook Saddam Hoesein kan er best bij, als hij zich bekeert". En uit de andere preek: "Als je achter onze werkelijkheid Gods werkelijkheid ziet, hoef je niet te vergelden wat je aan onrecht wordt aangedaan. Je leeft in de tijd van Gods geduld en je mag het oordeel aan Hem overlaten". En uit het lied dat we zingen: "Want het geknakte riet verbreekt Hij niet. Al wat beschadigd is, herstelt Hij op den duur. Wat walmt dat dooft Hij niet, want Hij kent ons verdriet. Barmhartig schenkt Hij ons zijn warmte en zijn vuur". Dit is één van die dagen dat ik, me bewust van pijn en verdriet in het leven van dierbaren in familie, werkkring en kerk, dat lied 'bevindelijker' zing dan op andere momenten. "Dag aan dag draagt Hij ons", ook deze week: op zondag, maandag, dinsdag, woensdag, donderdag, vrijdag en zaterdag, zeg ik nadrukkelijk tegen mezelf.

Vanavond erger ik me over het feit dat RTL4 de eerste Nederlandse versie van 'Eerste Hulp Bij Opvoeden' neerzet als het eerste Nederlandstalige televisieprogramma daarover – alsof 'Schatjes' niet al maanden geleden van start is gegaan – en geniet ik van een mooie AVRO-documentaire over Hans Wiegel. Ondanks het feit hij zijn eerste en zijn tweede vrouw door een auto-ongeluk verloor, overheerst bij hem niet het 'waarom ik'-gevoel: "Mensen zeggen vaak: wat heeft die man een ellende gehad. Dat is voor een deel wel waar, maar het is niet de waarheid. Ik heb veel gelukkige jaren gehad en als ik mezelf vergelijk met mensen die grote problemen hebben in de relatie met hun partner of met hun kinderen, tel ik mijn zegeningen".

Aan 'Loonstra' kom ik vandaag niet toe. Gisteren las ik in de krant dat deze predikant zijn geruchtmakende boek over homoseksualiteit uit de handel heeft genomen en daarop heb ik mij naar de christelijke boekhandel in Nijkerk gehaast om nog een exemplaar te bemachtigen, nu het nog kan. Ze hadden nog geen orders van de uitgever om het boek niet meer te verkopen en dus mag ik er een meenemen. In de afgelopen weken is duidelijk geworden dat Loonstra's inzet om in zijn Christelijke Gereformeerde kerken het gesprek over de omgang met homo's in de kerk op gang te krijgen, is mislukt en is uitgemond in een dreigend kerkelijk conflict rond zijn persoon. Daar zijn homo's niet mee gediend en dus kun je dan maar beter zo'n boek uit de discussie nemen. En misschien was het ook wel niet echt het geschikte middel om bezinning te stimuleren. Ik heb het niet gelezen en moet het vooralsnog doen met anderen ervan vinden. Maar de vraag is, of het echte gesprek na Loonstra's besluit nu wel op gang zal komen. Terecht noemt ND-hoofdredacteur Bergwerff dit weekend "voortgaande bezinning en

gesprek de enig begaanbare weg om verder te komen. In een onderlinge relatie van liefde en trouw. En dus niet van macht en tegenmacht". Maar wie zorgt u er nu voor dat dat gesprek op gang komt of blijft? En mogen christenen in dat gesprek echt hardop zeggen wat ze denken zonder gevaar voor verkettering? En gaat de Bijbel rond dit thema echt in zijn volle breedte en diepte open? Vragen waar ik nog zomaar geen antwoord op zie komen.

Maandag 24 oktober 2005

"It's all in the Master's hands", hoor ik vanmorgen in de auto in het Radio 1-Journaal een inwonster van Florida zeggen over de dreiging van orkaan Wilma die naar haar woonplaats op weg is. En zo is dat. Niet in die zin dat Hij exact het pad van die orkaan bepaalt (hoewel ik van harte zing: "... die wolken, lucht en winden wijst spoor en loop en baan"), maar wel als uiting van vertrouwen in een persoonlijk God bij wie mijn leven veilig is. "It's all in the Master's hands": niet verkeerd om dat op weg naar je eerste werkdag in de nieuwe week mee te krijgen.

Onder het lezen en beantwoorden van e-mails luister ik het eerste uur van deze werkdag via internet het interview terug dat Andries Knevel zaterdag in zijn gelijknamige programma had met Willem Ouweneel, toch zo'n beetje de vader van het creationisme in Nederland. Nog steeds ziet Ouweneel, als wetenschapper en als gelovige, niets in de theorie van een algemene evolutie, maar wel ziet hij veel meer dan in zijn jonge jaren ruimte om Genesis 1 niet als een exact historisch verslag van de schepping te lezen op de manier waarop wij in het Westen aan geschiedschrijving doen. Hij claimt die ruimte niet op grond van buitenbijbelse, wetenschappelijke inzichten, maar hij acht die legitiem vanuit de Bijbel zelf met zijn verscheidenheid aan literaire soorten. "Genesis 1 gaat niet over aardlagen en fossielen, maar is heilsgeschiedenis en vertelt ons gezaghebbend over Gods plan met mens en wereld", aldus Ouweneel. Wie Genesis 1 niet als Woord van God erkent, sleutelt aan de fundamenten van het christelijk geloof, vindt hij, niet wie dit hoofdstuk anders leest dan vroeger. Ik ben benieuwd, of zijn uitspraken net zoveel discussie zullen oproepen als die van Andries een paar maanden geleden.

Vanmiddag praat ik met collega's Wim de Knijff, Hans le Poole en Marian van Vugt over de (eerste) oud-medewerkersdag die we als EO over een tijdje hopen te organiseren. De opzet van de reünie is in grote trekken klaar, maar het blijkt vooral een klus om de meer dan 500 oud-EO-medewerkers te achterhalen. Het kostte stevig wat moeite om vooral uit de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw de namen van de medewerkers te achterhalen, maar nu prangt de vraag, waar zijn ze gebleven: Anne van der Helm, Willy Korteweg, Bob Meijer, Netty Prins, Jeanette van Es, Gerrie van der Velde, Bram Zeegers, Hans Cornelder, Kees de Vries, Derk Buitendijk, Dorie Moen, Anja Loosman, Nelie van Doorn, Angella Dekker en al die andere werkers van het eerste en tweede uur? Onze relatie met de KRO is prima, maar om daar nu 'Spoorloos' voor in te schakelen, gaat wel erg ver.

In 'NOVA' kijk ik laat op de avond naar de wandeling van Peter R. de Vries rond het Binnenhof, op zoek naar een geschikte deur om op 31 oktober een aantal politieke stellingen aan te spijkeren. Verslaggever Willem Lust herinnert de kijkers eraan dat dat doet denken aan wat kerkhervormer Martin Luther eeuwen geleden op diezelfde dag deed. Zou er op de NOVA-redactie nog iemand zijn die hem kan vertellen dat we in ons taalgebied hem gewoon Maarten Luther noemen?

Dinsdag 25 oktober 2005

Rosa Parks is gestorven, melden de media vandaag, 92 jaar oud. 'Rosa stond niet op' heet het boekje over haar dat jarenlang in mijn boekenkast heeft gestaan en pas bij de laatste verhuizing gesneuveld is. In 1955 weigerde deze zwarte vrouw, met de bus van haar werk op weg naar huis in Montgomery, Alabama, van haar busplaats op te staan voor een blanke. Die simpele daad was het begin van de stroomversnelling waarin de strijd voor de opheffing van de discriminatie van de Amerikaanse zwarten vanaf dat moment kwam. Rosa Parks had geen idee, dat ze met die daad vijftig jaar later nog de kranten en de tv zou halen. Ze deed eenvoudig wat ze moest doen: niet langer toestaan dat ze werd vernederd ten gunste van een mens met een blanke huid. En ik denk: wie zijn vandaag de mannen en vrouwen als Rosa Parks? Wie stellen er vandaag een daad, zeggen nee tegen wat zonde is, zonder enige notie van wat daaruit zal voortvloeien? Wie zeggen er vandaag tegen wat persoonlijk of maatschappelijk niet deugt: "Dit is shit", ook al weten ze nog niet precies hoe ze het op moeten ruimen? 'Zet je voet maar op het water', zingt een versje. Waar en wanneer doe ik dat zelf?

Rond half twaalf in de avond slaat even bij mij het gevoel toe: overvoeren we nu de kijkers niet? Na een indringend gesprek in 'Het Elfde Uur' met ex-prostitutiee Mary Allauca en de worsteling in 'Ik mis je' van Erica en Marius van Asselt met de ziekte en het sterven van hun zootje Justin en met elkaar, maak ik de bekering van Marsha en haar moeder mee in 'De Verandering'. Zeker het eerste en het laatste programma laten zien wat God in het leven van mensen doet. Met recht een avondje EO waarvan ik hoop dat die EO-leden die vinden dat het bij ons maar waterige wijn is de laatste tijd ('slabberdewaski' zeggen wij thuis) het gezien hebben. Zelf merk ik dat halverwege het derde programma mijn tank vol is. Maar als ik later de kijkcijfers onder ogen krijg, zie ik tot mijn verbazing dat de kijker aardig stand heeft gehouden en er kennelijk geen genoeg van kon krijgen: 'Het Elfde Uur' 500.000, 'Ik mis je' 470.000 en 'De Verandering' 270.000 kijkers. En als je dat afzet tegen het aan het eind van de avond steeds kleiner wordende tv-publiek is dat een mooi constant beeld.

Wat de inhoud betreft, blijft het gesprek van Andries met ex-prostitutiee en ex-verslaafde Mary Allauca het meest bij me haken. Vlak daarvoor heeft Oranjedominiee Anne van der Meiden zijn ongeloof in het heilsfeit van de opstanding beleden en vervolgens dient "de gek van de Keileweg", zoals ze vroeger werd genoemd, hem van repliek door te vertellen, hoe "de opstandingskracht van Jezus Christus" haar van haar jarenlange drugsverslaving had bevrijd. Jezus was sterker gebleken dan de Boze. Toen dacht ik: Is er op zo'n moment een beter antwoord denkbaar aan wie de opstanding loochent dan zo'n getuigenis? Dan door te vertellen: Hoezo niet opgestaan? Kijk dan wat er met mij is gebeurd! Hij leeft, ik heb Hem ontmoet en zijn kracht ervaren! Natuurlijk mag tegenover het ongeloof in de opstanding gewezen worden op het Woord van God dat klip en klaar zegt dat Jezus is opgestaan. Soms is dat het eerste dat nodig is en soms het enige dat rest. Maar was Mary Allauca geen 'opstandingsgetuige' in de lijn van 1 Cor. 15, waar Paulus zegt: Als je niet gelooft dat Jezus is opgestaan, ga het dan navragen bij al die mensen die Hem hebben ontmoet. Zo iemand was Mary Allauca bij Andries.

Dat is ook hoe televisie anno 2005 werkt: niet teveel redeneren, maar de dingen laten zien. Redeneringen en argumenten werkten in de rationele jaren zeventig en tachtig, toen we als EO met televisie begonnen, maar vallen anno 2005 dood van het scherm. Televisie is zeker in deze tijd: verhalen vertellen, laten zien wat er is gebeurd. Zo begon het 20 jaar geleden overigens al met Feike in 'God verandert mensen' en zo hebben we het sindsdien steeds meer leren doen. Laten zien wat God doet en daarin laten zien wie Hij is. Televisie gebruiken 'naar

zijn aard'.

Daar zit tegelijk een stevige beperking in. Televisie leent zich er zeker in 2005 niet voor om van Genesis tot Openbaring de Bijbel door te gaan en Gods weg met de mensen uiteen te zetten. Televisie is – ook bij de EO – niet meer dan een etalage (om dat beeld ook in dit verband maar weer eens te gebruiken), die laat zien wat God voor mensen in petto heeft. Wie meer wil weten en God beter wil leren kennen, moet de tv de tv laten en naar EO-internet (Waarom Jezus?) of naar Nazorg gaan. Of naar mensen in familie- of vriendenkring, in de buurt of op het werk die meer over Hem kunnen vertellen. En daarna hopelijk naar een Alphacursus of zoiets. Als EO zijn we maar een schakeltje in de weg die God met mensen gaat, met christenen en kerken als schakels ervoor en erna. Die rol moeten we zo goed mogelijk vervullen, maar tegelijk onze plek en onze beperkingen kennen.

Woensdag 26 oktober 2005

Er zijn van die momenten dat ik gewelddadige neigingen krijg. Zoals vandaag, als ik de vragen van Kamerleden over de OCW-begroting onder ogen krijg en nummer 204 lees: "Kan de regering ook voor volgend jaar garanderen dat de bezuinigingen op de landelijke publieke omroep slechts worden gerealiseerd door efficiencyverbeteringen en niet leiden tot verminderde kwaliteit of kwantiteit van programma's?"

Gelukkig voor haar of hem kan ik niet zo gauw traceren van wie die vraag afkomstig is, en ook los daarvan besef ik dat de vrucht van de Geest vrede is en niet het tegenovergestelde, maar moeite kost het me wel. In de afgelopen jaren hebben we als publieke omroep al z'n 40 miljoen aan bezuinigingen over ons heen gekregen en die verwerkt door een reeks van efficiencymaatregelen waar kijker en luisteraar niets van gemerkt hebben. Maar volgend jaar komt daar minimaal nog zo'n 20 miljoen aan kortingen van rijkswege bij en, zo gaat het gerucht in Hilversum, misschien nog wel enkele tientallen miljoenen meer. Later in de week horen we daar meer over. En dat kan allemaal onmogelijk meer via grotere efficiency worden opgelost. Het wordt vanaf 2006 niet minder dan programmatische kaalslag, en Kamerleden of –fracties die denken dat er nog genoeg management- en ander overheadvet op de omroepbotten zit, vergissen zich deerlijk. Natuurlijk kun je geld besparen door redacties samen te smelten en omroepen te laten fuseren: net zoals een éénpartijstaat goedkoper werkt dan onze veelpartijdemocratie. Maar dat staat nu net haaks op de kabinetsplannen voor een nieuw bestel vol profileringsprikkelers. Natuurlijk kan het ook nog zo zijn dat het betreffende Kamerlid een ontkennend antwoord van de staatssecretaris verwacht in de trant van: "Nee, dat kan ik niet garanderen, de publieke omroep kan straks bij gebrek aan geld zijn taak niet meer goed vervullen en kijkers en luisteraars gaan daar absoluut last van krijgen" en vervolgens gaat vechten voor een hoger budget. Maar in sprookjes geloof ik al lang niet meer en Sinterklaas bestaat niet.

Aan het eind van de middag nemen we afscheid van secretaresse Daniëlle Lok, die het directiesecretariaat verruilt voor het secretariaat van manager Floor Koomen, die gaat over alles wat we als EO voor kinderen doen. Gelet op de veranderingen binnen de directie die zich begin 2006 gaan voltrekken, heb ik alle begrip voor haar keus, maar missen zal ik haar wel: als prima secretaresse en als het 'gezelligheidsmens' dat ik in mijn buurt als compensatie voor mezelf hard nodig heb.

Laat op de avond geeft de KRO in 'Profiel' een onthutsend inkijkje in het turbulente leven van Gert en Hermien. Vooral via hun dochters krijgen we een beeld van twee artiesten die vele

malen het leven van henzelf en hun kinderen op de kop zetten en er niet in slaagden een stabiele basis te leggen. Ook hun bekering in de jaren zeventig en hun betrokkenheid bij de EO komt in het programma ter sprake. De dochters vertellen hoe hun ouders al snel na hun bekering het land ingingen om te preken en te profeteren en hoe bij nacht en ontij vreemde mensen in huize Timmerman opdoken om de handen opgelegd te krijgen of demonen te laten uitdrijven. Ik stel mezelf de vraag, in hoeverre de EO daar schuld aan heeft? Hebben diegenen die al rond 1974 de EO-leiding van toen waarschuwden om kalm aan te doen met Gert en Hermien en hun bekering eerst te laten overzomeren en overwinteren, geen gelijk gekregen? Het 'Gert-en-Hermien-archief' hier in huis laat zien dat dat interne EO-debat in de jaren zeventig stevig gewoed heeft. Hebben we ze toen niet veel te snel op het evangelistenpaard gezet zonder rekening te houden met Paulus' waarschuwing om een pasbekeerde voorlopig in de luwte te houden? En heeft christelijk Nederland ze naderhand niet met een enorme klap van dat paard laten vallen, toen ze hun repertoire verbreedden tot seculiere liedjes, en hen toen niet vreselijk in de kou gezet? En ook: hebben we daaruit onze lessen geleerd?

Vrijdag 28 oktober 2005

De dreiging van een grotere bezuiniging voor 2006 die ik eerder deze week schetste, lijkt werkelijkheid te worden. Het omroepbudget voor 2006 wordt, als het aan OCW ligt, nog eens 30 miljoen euro lager dan het al fors gekrompen budget waar iedereen in Hilversum vanuit was gegaan. En dat met de uitzendschema's tot zomer 2006 klaar en veel programma's al in productie.

Op een spoedvergadering van de Raad van Bestuur met de financiële specialisten van de omroepen vanmiddag wordt duidelijk, dat het ministerie nog pessimistischer is dan de publieke omroep over de ontwikkeling van de STER-inkomsten volgend jaar en van een nog grotere daling uitgaat dan in Hilversum was begroot. En die daling laat men één op één doortikken in het omroepbudget. Dat wordt dus nog stevig snijden in de tv- en radioprogrammering van 2006. Eén voordeel is in elk geval dat de staatssecretaris tegenover de Tweede Kamer niet meer kan volhouden dat alle financiële rampscenario's vanuit Hilversum onzin zijn en eerlijk zal moeten erkennen dat de STER en daarmee de publieke omroep in een neerwaartse spiraal terecht zijn gekomen. En een ander voordeel, aldus RvB-lid Cees Vis vanmiddag, is dat we tegen iedereen die het maar niks vindt dat de publieke omroep mede afhankelijk is van de STER-reclame nu geruststellend kunnen zeggen, dat die afhankelijkheid in rap tempo minder wordt.

Ben ik wel eens eerder via dit weblog met mijn collega Andries Knevel in discussie getreden?, vraag ik me af. Ik geloof van niet, maar nu is het toch even nodig. In zijn maandelijkse column in het blad 'Uitdaging' breekt hij de staf over de theologie van de geborgenheid en van de zelfontplooiing; de idee dat ik wat terugkrijg voor mijn geloof: een arm om mijn schouder, genezing van ziekte e.d. Volgens Andries hebben we hoognodig een correctie nodig van de gedachte dat geloof werkt: "we geloven niet omdat het werkt, maar omdat het/Hij waar is". Met dat laatste ben ik het van harte eens: het begint bij God die in Jezus Christus ons bevrijdt van zonde en schuld en met een aanbod van genade naar ons toekomt dat geen mens ooit zelf heeft bedacht. Geloven begint met vertrouwen dat Hij waar en waarachtig is. Maar waarachtig zijn heeft te maken met: doen wat je belooft. En God geeft ons handenvol beloften: vrede, rust, geborgenheid, troost en ga zo maar door; mijn Bijbel staat er vol van. Op die beloften mag ik gaan staan: U hebt het beloofd en ik vertrouw U op Uw Woord, ook al merk ik lang niet altijd dat die beloften uitkomen op de manier die ik in mijn hoofd heb. Inderdaad, veel christenen worden niet genezen van kanker, raken overspannen, blijven depressief, worden invalide door een auto-ongeluk, raken hun baan

kwijt, verliezen hun partner aan de dood of aan het leven. Het is allemaal waar: geloof werkt niet in die zin dat dat je als kind van God allemaal niet overkomt. Wie het tegendeel beweert, is een leugenaar en een valse profeet, en elk 'health-and-wealth'-Evangelie moeten we mijden als de pest!

Maar toch, wat moet ik dan met de belofte in de Psalmen dat God "ten zeerste bevonden is een hulp in benauwdheden"? Dat heeft toch met ervaring te maken? Of met dat andere Psalmwoord (psalm 34, een van de eerste psalmversjes die als jongentje leerde): "Kom, proef dat de Here goed is". Dat betekent toch: vertrouw maar, ervaar maar, merk het maar dat God – midden in alle pijn, verlatenheid, zonde en gebrokenheid, dwars door je tranen en je miskleunen heen – er is? Dat Hij er is als Degene die vrede, troost en geborgenheid geef, en kracht om te stoppen met wat niet deugt. De pijn gaat er vaak niet van over, je kind blijft in de gevangenis, een huwelijk wordt er niet altijd (soms wel!) heel van en je valt soms weer vreselijk diep in die zonde die je niet meer wilde doen, maar toch... Dat verlangen van mensen naar de ervaring van Gods liefde, vrede en kracht, dat verlangen dat geloof zo werkt, of liever dat God zo werkt, dat is toch legitiem, beste Andries? En het is toch prachtig als mensen die God niet kennen, naar een christelijke gemeente worden toegetrokken als door een magneet, omdat ze daar Gods liefde in mensen – "geloof dat werkt" – proeven. Ik word soms niet goed van alle kritiek op de zogenaamde hand-op-de-schouder-en-God-is-erbij-preken in de kerk die ik de laatste tijd van theologenzijde hoor, en denk dan: wel eens eerlijk geturfd hoe vaak er in de kerk zo geprekt wordt? Voor mijn besef eerder te weinig dan te veel. "Geloven omdat het werkt óf geloven omdat het waar is", vind ik een foute tegenstelling. Geloof in de God en Vader van Jezus werkt, omdat het waar is en omdat Hij waar is: niet op commando, niet op mijn tijd, niet precies zoals ik het zou willen, maar op Zijn tijd en Zijn manier.

In de Nationale Bijbeltest vanavond scoor ik met een 8,3 op hetzelfde niveau als vorig jaar. Mijn missers: Welk mens kreeg voor het eerst een naam? Wanneer mocht je in Israël een inbreker doodslaan? Wat betekent Halleluja? Wat is in het Spreukenboek de rechtvaardiging van de pedagogische tik? Wat komt er in het bijbelverhaal van de zondeval niet voor? En welk instrument ontbreekt in Psalm 150? Bij sommige denk ik: kon ik echt niet weten, bij andere roep ik: wat stom, wat stom!

Zondag 20 november 2005

Sinds ik gisteren op tv de doop van Alexia zag, zitten ze weer in mijn hoofd: die woorden uit dat prachtige gedicht van Geert Bogaard waar dominee Van der Boon tijdens de dienst uit citeerde. "Je bent gedragen om verlost te worden, gekomen om te gaan", "Dit mogen wij nooit vergeten: je bent geen bezit. Wij hebben jón niet, jij hebt óns", "We trachten te verhinderen dat je wordt wat je niet zijn kunt", "Je mag ons eenmaal verlaten, je bent er om dat te doen" en al die andere mooie woorden over die cruciale opdracht voor elke vader en moeder: loslaten! Ik ken het gedicht tamelijk goed, omdat ik het op de bruiloft van één van onze kinderen heb voorgedragen en het sindsdien nog vaak gelezen heb, en daardoor realiseer ik me dat de dominee tijdens de doopdienst nogal wat uit het gedicht weglief.

Vandaag zoek ik in mijn boekenkast naar Bogaards bundel 'Tijd en teken' waar het gedicht in staat en inderdaad, deze woorden sloeg de dominee over: "Je hebt veel te vragen. Als je naar God vraagt, vertellen we van Jezus." Waarom laat je zoiets weg, vraag ik me af, in een bijeenkomst waarin het over God en over Jezus mag en moet gaan? En ook het slot ontbrak: "We hopen voor je, altijd. Je verschijnt in onze gebeden. We hopen dat je blij zult worden, levend in de schepping, man en vrouw, wandelend in het licht van vergeving en wachtend op

het Rijk. Je mag gaan. Je zult het. Het is een gebod, een belofte. Ga heen in vrede." En ook daarbij denk ik: waarom klonken die woorden niet in de kerkdienst?

Op de NRC-internetsite lees ik over de alternatieve scenario's van de Raad van Bestuur om de dreigende tekorten bij de publieke omroep als gevolg van de daling van de STER-inkomsten het hoofd te bieden. In één daarvan wordt de huidige kleuring van de tv-netten naar de binnen het kijkerspubliek bestaande leefstijlgroepen in combinatie met de bijpassende omroepen vervangen door een kleuring naar programmatype. Eén van de opties daarbij is dat alle populaire programma's op één net worden geplaatst, met als beoogd effect dat ze elkaar meetrekken in de kijkersaandacht en er dus meer STER-geld mee wordt verdiend: een verdiennet zo gezegd, dat de race met de commerciële zenders om de topplaatsen zou moeten kunnen volhouden, en dat tien jaar geleden in Hilversum en Den Haag nog een vloekwoord was.

Daarnaast zouden dan de minder populaire, vooral informatieve programma's op één net bij elkaar geplaatst kunnen worden. Daar kleeft wel het grote risico aan dat ze (vanuit de optelsom: zwaar+zwaar=lodzwaar) elkaar naar beneden zullen trekken en dat juist deze typisch publieke programma's in de sector Opinie en Debat in een soort ghetto terecht zullen komen en daardoor in de kijkersaandacht marginaliseren. En dat is nu net wat de kabinetsplannen voor na 2008 willen verhinderen.

Ik hoop overigens dat de staatssecretaris en de Kamerleden niet voor de verleiding zullen bezwijken om zich in het omroepdebat van morgen in deze Hilversumse discussie te mengen. Zij gaan er voor geen meter over, hoe de publieke omroep zijn tv-netten en radiozenders programmeert. Om daarover te beslissen hebben ze nu net vlak voor de zomer de Raad van Bestuur met grotere bevoegdheden bekleedt en de omroepvoorzitters uit de Raad van Toezicht gehaald. Maar de dames en heren in Den Haag zullen echt hun lippen moeten samenknijpen. Want wat willen ze graag zeggen wat ze vinden!

Maandag 21 november 2005

Ik hoop dat de staatssecretaris en de Kamerleden niet voor de verleiding zullen bezwijken om zich tijdens het omroepdebat te mengen in de Hilversumse discussie over de vraag, hoe de tv-zenders moeten worden geprogrammeerd, schreef ik gisteren.

Vandaag blijkt dat in elk geval staatssecretaris Medy van der Laan wel voor die verleiding bezwijkt. Over het hoofd van de Kamerleden heen geeft ze de Raad van Bestuur met zoveel woorden het consigne om in de komende weken te kiezen voor het opheffen van de thuisnetbespeling en over te stappen op netoverschrijdende programmering. Als de staatssecretaris in het Kamerdebat over de mediabegroting vanmiddag eindelijk aan het woord komt, heeft ze weinig goede woorden over voor de vraag van Hilversum om meer geld, nu de STER-inkomsten inklappen. Ze zet de karikatuur neer van een publieke omroep die, geconfronteerd met lagere reclame-inkomsten, achterover gaat hangen, geen eigen reddingsplan maakt en de hand ophoudt richting Den Haag. Ze geeft aan te beseffen dat het de Raad van Bestuur is die dat reddingsplan moet maken, maar het is met de handen te tasten wat zij vindt dat de Raad van Bestuur zou moeten besluiten.

Een paar citaten uit het debat met Medy-aanse oekazes richting Hilversum: "Het ambitieniveau van de publieke omroep dat spreekt uit het Concessiebeleidsplan vraagt veel creativiteit. Het vraagt ook om de kijker en de luisteraar centraal te stellen. Er wordt in

Hilversum nog steeds te vaak over het eigen plekje gesproken. U kent de discussie uit de krant: over het programmeringsmodel of het thuisnetmodel. Ik vind dat de kijker centraal moet staan en niet de organisaties". "Ik verwacht van de publieke omroep ambitie en zelfvertrouwen, dat ze de kijkcijfers hooghouden, zoveel mogelijk kijkers aan zich binden. Dat moet de autonome, intrinsieke drive van de publieke omroep zijn. Ik heb nog geen plan gezien met grootscheepse ingrepen om dat te bereiken".

Je kunt merken dat de staatssecretaris er echt verstand van heeft, hoe je tv-netten moet programmeren: "Het is duidelijk: hoe meer er netoverschrijdend wordt geprogrammeerd, des te meer wordt de kijker centraal gesteld. Nu is het nog teveel zo dat dezelfde groep én op Nederland 1 én op Nederland 2 én op Nederland 3 wordt bediend als gevolg van de thuisnetbespeling. Daarover wordt in Hilversum blijkens de krant een pittig debat gevoerd met als inzet dat de opbouw van een televisieavond niet wordt bepaald door de organisaties die daar uitzenden, maar door het belang van de kijker".

De waarschuwing is duidelijk: Medy van der Laan vindt dat de zenders naar bereik – populaire dan wel minder kijker-trekkende programma's – of naar thema - informatieve programma's, cultuurprogramma's etc. – geprogrammeerd moeten worden, en dat er niet langer sprake mag zijn van vaste netbepelers per zender. Zo keihard zegt ze het natuurlijk niet, maar voor de goede verstaander is het duidelijk: alleen in die weg is er misschien ooit extra geld vanuit Den Haag te verwachten: "Het is aan de publieke omroep zelf om aan te geven, of de weg die men eerder is ingeslagen, nog de goede weg is. Ik zeg niet dat de publieke omroep commerciëler moet gaan programmeren, maar wel dat men eerst zelf een inhoudelijk, visionair, programmatisch antwoord moet geven op de dalende kijkcijfers en STER-inkomsten. Ik verwacht de komende maanden van de publieke omroep dat men eerst zelf binnen de eigen mogelijkheden het optimum bereikt. Als dan blijkt dat ze er alles aan gedaan hebben, mogen ze terugkomen".

En nu? Wendt de Raad van Bestuur, gehoord Medy's oekazes, de steven of trekt men consistent de eigen lijn door via een aanscherping van de huidige netprofielen en handhaving van vaste bespelers? De Raad van Bestuur heeft de afgelopen jaren geloof getoond in het thuisnetmodel en lef gedemonstreerd in de verbetering ervan door het oplossen van de weeffout (via de EO-AVRO-ruil), de invoering van de nieuwe werkwijze en het leggen van geld-op-schema. Behouden ze dat geloof en die lef? Maken Harm, Ruurd en Cees Medy duidelijk dat ook het huidige thuisnetmodel met zijn keus voor onderscheiden leefstijlgroepen (standvastige gelovigen, zorgzame opvoeders, tolerante wereldburgers etc.) als doelgroepen voor de zenders nadrukkelijk de kijker centraal zet? Dat de netcoördinator, directeuren en programmamakers op bijvoorbeeld Nederland 1 al jaar en dag Wil, Jaap en Yvonne als modelkijkers naar deze zender bij al hun programmatische keuzes op het netvlies hebben en dat ze voor hen, en voor hen alleen programmeren? Vertellen ze de staatssecretaris ook dat dat prima te combineren is met de missies van de vaste Nederland 1-bespelers KRO, NCRV en EO, dat daarmee niet allereerst het eigenbelang en de eigen plek van deze omroepen wordt gediend, maar het belang van de kijker, van de publieke omroep en van de afzonderlijke omroepen tezamen? Maken ze haar duidelijk dat de kijker centraal stellen betekent dat je ervoor zorgt dat die kijker zich thuisvoelt op een net, en dat dat (net als bij een krant!) meer te maken heeft met de sfeer, toon, taal, waarden en identiteit van een net dan met zaken als bereik (een net voor grote of voor kleine kijkersaantallen) of programmasoort (cultuurprogramma's, jongerenprogramma's etc.). Wie helpt hen dat de komende tijd eens aan Medy van der Laan uit te leggen?

Van de EO is bekend dat we in het verleden geen principiële tegenstanders zijn geweest van het netoverschrijdend programmeren. Integendeel, we hebben er jaar en dag voor gepleit op alle drie tv-netten uit te zenden: 'God op alle zenders' was de slogan waarmee ik ooit een EO-perspresentatie heb geopend. Het is dus waarachtig geen eigenbelang, als we in deze situatie pleiten voor handhaving van het huidige thuisnetmodel, maar de diepe overtuiging dat daarin de kijker op een goede manier centraal staat en dat daarmee de missie van de publieke omroep (raar eigenlijk dat ik daar de staatssecretaris in haar kijkcijfergedreven verhaal vandaag niet over hoorde) in de huidige omstandigheden het beste is gediend. En dat de missies van de diverse omroepen daarvoor geen barrières, maar juist bouwstenen zijn

Dinsdag 22 november 2005

Er zijn van die momenten dat je denkt: Yes, daar doe ik het voor! Daarvoor werk ik bij EO! Zo'n moment is er vanmiddag in de wekelijkse wij-ding, als Edna van den Bosch, de hoofdpersoon in 't Zal je maar gebeuren' van vanavond, voor zo'n 150 EO-medewerkers haar verhaal vertelt.

Twintig jaar lang maakte ze deel uit van een drugskartel uit het Colombiaanse Medellín, onder meer als Schipholspecialist die op onze nationale luchthaven alle trucjes kende en alles hordes nam om de pakken cocaïne op de plek van bestemming te krijgen. Ze was steenrijk, maar liep tegen de lamp en na haar celstraf op Curaçao en in Nederland te hebben uitgezeten en zelf schoon schip te hebben gemaakt met de drugsmiljoenen op haar bankrekening, verliet ze de gevangenis met niet meer dan een vuilniszak met kleren. In de gevangenis had ze God leren kennen, maar dat leidde na haar vrijlating bepaald niet tot een roze wolk en tot een eind aan alle problemen.

Haar criminele verleden drukt nog steeds zwaar op haar en met haar beide kinderen zijn er haast onoplosbare problemen. Toch staat ze voor ons als een vrouw die alles van God verwacht. Als ze tien minuten krijgt om haar verhaal te doen, zegt ze: "Hoe kan ik nu in tien minuten kwijt, hoe goed God voor mij is geweest?" Aan het slot van haar bijdrage geeft ze aan graag met en voor ons te willen bidden en zegt vol eerbied en dankbaarheid: "Hoi, Pappa. Dank u dat U uw beloften uit Romeinen 8 waarmaakt en dat U echt alle dingen doet meewerken aan uw Koninkrijk". En dan denk ik: Dank U, Heer, voor zo'n vrouw en zo'n getuigenis. Aan het slot van de personeelsbijeenkomst zingen we een lied dat zonder enige voorkennis van Edna's verhaal was gepland, maar dat één-op-één op haar levensverandering past: "Maak mij rein voor U ... dwars door het vuur maakt U mij rein en puur". En daarmee stond voor mij vast, dat de Heilige Geest zelf de regie van deze bijeenkomst had.

In 'Het Elfde Uur' vanavond bevestigt CDA-mediaspecialist Joop Atsma nog eens dat zijn partij in de nieuwe kabinetsperiode vanaf halverwege 2007 af wil van de reclame op de publieke omroep en het geld dat we daardoor mislopen, uit de belastingen wil compenseren. Voor het CDA lijkt dat een stevige politieke prioriteit te worden bij een nieuwe kabinetsformatie. In plaats van nu tv-netten af te breken en met compleet andere accenten weer nieuw op te bouwen kan de energie in Hilversum dus beter gestoken worden in het leggen van begaanbare loopplanken naar dat wenkende perspectief vanaf medio 2007.

Donderdag 24 november 2005

Vandaag wisselen goed en slecht nieuws, vreugde en frustratie, enthousiasme en woede elkaar af. Het goede nieuws komt van onze jongste zoon die, voor hem en voor ons onverwachts, na

een dikke twee jaar het gesloten gevangenisregime, waarin hij een groot deel van de dag in de cel zat, vandaag mag verruilen voor een verblijf in een half open strafinrichting. Dat betekent overdag langere tijd uit de cel, mogelijkheden tot werk en opleiding en straks ook van tijd tot tijd een weekend vrij. Vooral naar dat laatste verlangt hij hartstochtelijk: weer eens gewoon buiten lopen en bij pa en ma op de bank een pilsje drinken. We hopen en bidden dat het komende jaar hem goed zal voorbereiden op een volledige terugkeer in de samenleving met voldoende startmogelijkheden. Want als je een strafblad hebt, zwart bent, 25 jaar oud en geen diploma's hebt, waar vind je dan straks werk?

Vreugde beleven Ineke en ik vandaag ook op de bruiloft van pleegdochter Elsbeth en haar Jan Peter. We vieren met familie en vrienden dat die twee elkaar gevonden hebben. Hoogtepunt voor mij is de dienst in de oude Pelgrimsvaderskerk in Rotterdam-Delfshaven, waar dominee Piet de Jong voor bruidspaar en gasten God tekent als de Helper, die zijn kinderen nooit in de steek laat en Jezus als degene die door God verlaten werd "opdat wij nooit meer door God verlaten zouden worden".

Tussen hoofd- en nagerecht van het diner beluister ik via mijn voicemail een bericht van Henk Hagoort, die samen met Arie van der Veer en andere omroepdirecteuren en voorzitters een strategiedag bijwoont, waarop de Raad van Bestuur met de omroepen in gesprek zou gaan over het antwoord van de publieke omroep op de sombere financiële perspectieven voor de komende jaren. Henk maakt duidelijk dat van een gesprek niets terecht is gekomen, omdat de Raad van Bestuur als een dictaat het programmeringsmodel op tafel legde. Ik heb Henk nog zelden zo laaiend gehoord en bel hem vroeg in de avond, terwijl ik moeizaam door het opgebroken Crooswijk mijn weg zoek naar de restaurant voor de receptie. En inderdaad, onze grootste vrees van de afgelopen weken is bewaarheid: de Raad van Bestuur breekt af wat er de laatste jaren rond Nederland 1, 2 en 3 aan zenderprofielen en kijkerspublieken is opgebouwd en gaat op de puinhopen daarvan proberen drie nieuwe zenders te bouwen: een populair net, gericht op de meest koopkrachtige STER-doelgroep (boodschappers met kinderen van 20-49 jaar), een verdiepend net waarop de zwaardere programma's bij elkaar gezet worden en een net voor jongeren.

Puntsgewijs komen Henk en ik tot de volgende bezwaren tegen de nieuwe zenderindeling van de Raad van Bestuur:

1. De Raad van Bestuur kiest een totaal ander uitgangspunt als totnogtoe voor de publieke omroep gold: niet langer is een publieke waarde als pluriformiteit het leidende uitgangspunt van de programmering, maar wordt het streven om via meer kijkers meer STER-geld binnen te halen de drijfveer. Het evenwicht dat we als EO altijd bepleit hebben tussen het trekken van voldoende kijkers en het maken van programma's die kwaliteit, onafhankelijkheid en pluriformiteit weerspiegelen (contra degenen die eenzijdig op dat tweede been gingen staan) lijkt in de nieuwe plannen stevig zoek, nu de Raad van Bestuur naar het andere been is omgezwikt. De Raad van Bestuur creeert een rechtstreekse concurrent voor RTL4 (kan de politiek ons straks weer verwijten dat we te commercieel programmeren!), en het zou me dan ook verbazen als een omroep als de TROS tegen deze plannen blijft.

2. De Raad van Bestuur ontkent ten enenmale de politieke realiteit dat er de afgelopen dagen in politiek Den Haag openingen zijn gemaakt om vanaf 2007 (het eerste financiële rampjaar dat dreigt) met extra geld voor de publieke omroep over de brug te komen, als de daling van de STER-inkomsten doorzet. En dan heb ik het nog niet eens over de gegroeide kans om vanaf 2008 te komen tot een bestel dat niet langer afhankelijk is van reclame en dat op een aanvaardbaar niveau uit de algemene middelen wordt gefinancierd. De 'wolkjes als een-mans-

hand' die recent aan de hemel zijn verschenen, zijn door de Raad van Bestuur genegeerd en er is gekozen voor een Hilversums scenario dat rechttoe-rechtaan mikt op hogere STER-inkomsten. Medy van der Laan kan tevreden zijn: haar boodschap aan Hilversum (zie mijn weblog van maandag) is door de Raad van Bestuur gehoord, begrepen en in beleid omgezet. Hoezo een bestel dat onafhankelijk is van de politiek?

3. Tot nog toe fungeerden, zeker op Nederland 1, populaire, ontspannende programma's als trekpaarden voor de meer inhoudelijke programma's door die verschillende programma's op één zender en soms zelfs op één avond op een logische manier te combineren. Daar komt straks een eind aan. Door alle kijkertrekkende programma's op één (pret)net bij elkaar te zetten, wordt dat net een rechtstreekse concurrent van het zogenaamd verdiepende net. Daar zullen straks niet veel mensen naar gaan kijken! En vervolgens is er op dat verdiepende net, voorzover we nu kunnen zien, heel weinig plek ingeruimd voor levensbeschouwelijke (lees: onze verkondigende) programma's. De prijs die we betalen voor meer kijkers en meer geld is minder programma's die voor de EO de kern vormen: verkondiging. Het wordt ons op die manier bijna onmogelijk gemaakt om onze missie te realiseren. "Killing" is mijn spontane reactie tegen Henk, en daar blijf ik ook na verder doordenken bij.

4. Het jongeren-net dat er moet komen, gaat uit van bizarre vooronderstelling dat alle jongeren in Nederland BNN-jongeren zijn en het liefst kijken (of zouden moeten willen kijken) naar de soort programma's die BNN maakt. Alsof jongeren in Nederland een homogene 'spuitende' en 'slikkende' groep zijn die met een zender van één bepaalde sfeer en snit zouden kunnen worden aangetrokken tot de publieke omroep.

5. Van de drie bloemperken van Nederland 1, 2 en 3 zijn er twee die op dit moment nog niet goed in bloei zijn gekomen. Er zit teveel onkruid in om zo te zeggen. Of liever gezegd: bloemen die het niet goed doen. De Raad van Bestuur lost dat probleem op door de drie bloemperken te asfalteren en op die asfaltlaag iets nieuws te gaan bouwen in plaats van door te schoffelen en te wieden op de plek waar het nodig is verbetering aan te brengen: onkruidbestrijding door asfaltering zagezegd. Het probleem waar we mee zitten, is niet dat het uitgangspunt van de huidige netindeling niet deugt (drie netten met duidelijke profielen die voor te onderscheiden kijkerkgroepen een programmatisch thuis bieden dat bij hen past, waarbij vaste cluster van omroepen voor dat bouwen van een sfeervol thuis de verantwoordelijkheid nemen), maar dat er nog teveel programma's zijn die daar niet bij passen of die gewoon niet goed gemaakt zijn. Daar moet aan gewerkt worden door programmamakers strakker aan te sturen op het maken van programma's voor de netprofielen en –doelgroepen, in plaats van het hele bestel op de schop te nemen.

Henk en ik concluderen dat het in de afgelopen vijftien jaar nog niet eerder is voorgekomen dat we als EO zo frontaal tegen plannen van de Raad van Bestuur in het geweer zijn gekomen als nu. Vaak hebben we vanuit de EO de leiding van de publieke omroep gesteund in zijn inzet om het algemeen belang boven de deelbelangen te zetten, om het 'ieder-voor-zich' te vervangen door teamspel en om daarvoor het coachend trio Bruins Slot, Vis en Bierman meer macht te geven. Vaak hebben we als EO geprobeerd bruggen te slaan tussen de Raad van Bestuur en de andere omroepen, en een nieuwe manier van werken bepleit die de missie van de publieke omroep en die van de afzonderlijke omroepen effectief aan elkaar verbindt. Dat daar vandaag het mes in is gezet, beleef ik als bitter en als rampzalig voor de publieke omroep waar ik nog steeds met heel mijn hart in geloof.

Vrijdag 25 november 2005

Vrijdagavond kijk ik naar twee aangrijpende EO-programma's waarvan ik me afvraag: kunnen we die, als de plannen van de Raad van Bestuur doorgaan, over een jaar nog wel worden uitgezonden?

En zo ja, wie kan ze dan nog niet zien? Nachtbrakers die na twaalfen nog voor de buis zitten? Of vutters die de tijd hebben om om vijf uur in de middag tv te kijken? En al die mensen dan voor wie ze bestemd zijn? Echtparen in een huwelijks crisis die in 'Marry me again' vanavond aan het verhaal van David en Elise kunnen zien, hoe vechten voor je huwelijk en besluiten niet weg te lopen voor problemen, maar te breken met oude gewoonten en een nieuwe start te maken, huwelijksreddend zijn? Kunnen ouders die hun kinderen moeilijk kunnen vergeven straks nog in 'Aangedaan' zien, hoe - zoals vanavond - Leo en Joke Roosjen hun dochter Tanja die zelfmoord had gepleegd, hebben leren vergeven? In de programmaschema's van de Raad van Bestuur is alleen in de marge voor dit soort programma's plek ingeruimd. Maar voor dit soort programma's zijn we er als EO juist! Wat blijft er binnen de publieke omroep aan ruimte voor onze missie?

De Nieuwe Werkwijze waarvoor de Raad van Bestuur nauwelijks een jaar terug heeft gekozen, was erop gericht de missie van de publieke omroep en die van de individuele omroepen, inclusief die van de EO, niet als elkaar tegenwerkende krachten te zien, maar ze per net aan elkaar te knopen en te zorgen dat ze in elkaar verlengde liggen en zo elkaar versterken. Daarom kwamen er netcharters per net, daarom hebben we thuisnetten met een klein aantal omroepen die bij elkaar en bij het profiel van het net passen en de beoogde kijkersgroepen een passend thuis kunnen bieden. Daarom heeft de Raad van Bestuur – ondanks weerstand bij sommige omroepen – de Nieuwe Werkwijze doorgezet. Ik heb daar een handje bij mogen helpen en een jaar geleden met anderen geprobeerd een breed draagvlak daarvoor te creëren.

"De zender is van iedereen en dus van niemand". Dat werd een paar jaar terug tijdens de grote McKinsey-operatie als een van de grootste knelpunten bestempeld in het niet realiseren van onze doelstellingen als publieke omroep. Dat niemand zich eigenaar weet van een net of zender leidt tot vrijblijvendheid bij ontwikkelen en maken van programma's en het uitgeven van budget. En de overtuiging leefde breed dat we daarvan af moesten en daarvoor werd de Nieuwe Werkwijze ontwikkeld. Daarin is gekozen voor een cruciale rol van de netredacties op de diverse netten: daar moet de discussie gaan plaatsvinden over hoe binnen het gegeven netbudget het net zijn doelen zo goed mogelijk kan realiseren. Daar moet de vraag beantwoord worden, waarom programma's zoveel of zo weinig moeten kosten. Daar moeten omroepen hun 75% budget en de Raad van Bestuur zijn 25% budget op het schema leggen om niet vanuit een ieder-voor-zich houding, maar in een gezamenlijk proces te gaan voor het waarmaken van wat is afgesproken. Om de brief van de Raad van Bestuur van precies een jaar geleden aan de Raad van Toezicht te citeren: "De Nieuwe Werkwijze legt het zwaartepunt van het programmeringsproces op de netten. Dat lost de spanning tussen (de missies van) het geheel en (die van) de delen niet op, maar maakt deze wel vruchtbaar op de plek waar het moet gebeuren: daar waar inhoud, geld en programmering bij elkaar komen. De Nieuwe Werkwijze gaat de vrijblijvendheid van de oude werkwijze niet te lijf met centralisatie, maar met resultaatgerichte gezamenlijkheid, die zich zowel in het bestuurlijke als in het operationele proces primair op netniveau manifesteert".

En zo kan ik nog een tijd doorgaan met citeren: "Een meer netsgewijze aanpak van de programmering en de geld-op-schema-systematiek brengen een cultuuromslag, wijzigingen in productieprocessen en bedrijfsstructuren met zich mee, die niet in een vloek en een zucht

gerealiseerd zullen zijn. Ook daarvoor geldt dat de sturing en begeleiding van deze processen vooral op netniveau moet plaatsvinden. Dat moet de plek worden waar het de komende jaren binnen de globale gezamenlijkheidskaders moet gebeuren! Wij zijn van oordeel dat de gang van zaken binnen de netredactie zo moet worden ingericht dat daar een sfeer van vertrouwen, collegialiteit en leerbereidheid groeit en een permanent en vanzelfsprekend proces van het delen van programmatische en financiële informatie, ervaringen en ontwikkelingen op gang komt. Ook bij geld-op-schema geldt dat het zwaartepunt van het proces op het net ligt, in de netredacties. Daar zullen de programmatische en financiële discussies en afwegingen, gericht op het realiseren van de overeengekomen doelen, gevoerd moeten worden, zo dat de programmatische ambities van de netten zo goed mogelijk worden gerealiseerd".

Kort en goed: cruciaal in de Nieuwe Werkwijze is het proces op de netten. Alleen via die draaischijf kunnen de doelen en eisen van de publieke omroep als geheel en de (onontbeerlijke) inbreng en programmatische kracht van de omroepen op elkaar worden afgestemd. Bij het maken van de Nieuwe Werkwijze in de loop van 2004 hebben we ons gerealiseerd dat het systeem van thuisnetbespeling met een klein aantal bespelers per tv-net die veel met dat net en met elkaar hebben, ons goed heeft voorgesorteerd op deze nieuwe aanpak. Alleen bij Z@ppelin en bij diverse radiozenders was dat lastig, omdat het grote aantal bespelers en het ontbreken van een 'thuisnetsituatie' daar een hinderpaal bleek te zijn voor het nemen van verantwoordelijkheid voor en het aangaan van commitment aan de zenders.

En wat gebeurt er nu? Terwijl de Nieuwe Werkwijze nog maar net is ingevoerd en daar waar er echt goed mee gewerkt wordt, succes blijkt op te leveren, neemt men er nu alweer afscheid van. Want ik geloof dat het opgeven van de thuisnetbespeling door de Raad van Bestuur de doodssteek betekent voor de Nieuwe Werkwijze. Het programmeringsmodel met veel bespelers per net roept een bureaucratie op die niet het beste, maar het slechtste in omroepen boven brengt. Het leidt tot het ontwikkelen van escapegedrag en van een mijdingscultuur waar we nu juist van af wilden, tot terugtrekking van omroepen op hun eigen programmastrategie, waarbij elke prikkel om al in een ontwikkelingsstadium de programmatische inbreng van omroepen (die zo cruciaal is voor het neerzetten van herkenbare netten en van goede netprestaties) op elkaar af te stemmen, wordt gedood.

Juist het feit dat de Nieuwe Werkwijze in het afgelopen jaar nog niet op alle netten goed is doorgevoerd, draagt bij aan de huidige problemen, en juist straffere doorvoering zou kunnen helpen om de problemen van dit moment (te weinig geld, doelgroepen niet overal goed bereikt, programma's nog teveel als hobby-van-de-programmamaker in plaats van gericht op de kijker naar het net), in elk geval te verkleinen! Ik vind het triest dat die keus door de Raad van Bestuur niet is gemaakt en dat het zelfs tot een echt gesprek daarover met de omroepen niet is gekomen.

Zondag 11 december 2005

Zelfs op zondag komt een mens niet los van de discussie over de bezuinigingen bij de publieke omroep. 'Kruispunt' laat kardinaal Simonis aan het woord die het een "affront ten opzichte van gelovigen" noemt, als door de huidige omroepplannen christelijke programma's naar de marges van de programmering zouden verdwijnen. Zijn bezwaar tegen de nieuwe indelingsplannen van de Raad van Bestuur deel ik, maar zijn woorden geven te zeer de indruk dat christelijke programma's er zijn voor "gelovigen", en wat de EO betreft is dat niet het geval.

Onze missie is niet in de eerste plaats het bedienen van onze "gelovige" achterban, maar mensen die Jezus Christus niet kennen, bereiken met Zijn Evangelie. Die missie loopt gevaar, als onze verkondigende programma's in de middag of aan de randen van de nacht terecht komen waar ze de doelgroep nauwelijks bereiken. En wat dat betreft ondersteun ik Simonis' pleidooi voor "creativiteit om op een rechtvaardige manier de indeling van de programma's gestalte te geven" weer helemaal. Op die creativiteit van omroepen en Raad van Bestuur zal het deze week aankomen. Overigens zou enige afstemming tussen Simonis' RKK en de overige kerkelijke en religieuze zendgemachtigden in deze dagen wel op zijn plaats zijn. Want de andere 39f'ers (zoals ze met een verwijzing naar het Mediawetsartikel waaraan ze hun zendtijd ontleen, worden genoemd) wekken tot nog toe de indruk onverkort steun te geven aan de RvB-plannen om het huidige Nederland 1 samen met de andere zenders ten gunste van een programmeringsmodel op te heffen.

In de kerk gaat het vanmorgen over de zonde. Of liever: over de redding en de vergeving daarvan, en daarom is het allesbehalve een sombere dienst. Jezus kwam om zondaren te redden, is het hart van de boodschap. Hij vraagt niet, uit welk nest we komen en hij discrimineert niet naar de aard en de gradatie van onze zonden. Hij zegt: ik veroordeel je niet, ik spreek je vrij; de straf die je verdiend had, wordt niet voltrokken. Maar, voegt de dominee eraan toe, Jezus wil wel dat we ermee stoppen. "Hij gaat er niet gemakzuchtig mee om, zoals in onze samenleving. Hij zegt niet: zondig maar, ik strijk alles wel glad". De preek laat me achter met het gevoel dat daar misschien wel het grootste probleem van ons als christenen (mezelf inclusief) zit: vergeving krijgen willen we allemaal graag, een schone lei prima, maar raakt die lei niet maar al te gemakkelijk weer vol? Hoe serieus nemen we de redding door Jezus eigenlijk, als we niet kappen met onze persoonlijke zonden en maar doorgaan met onze kerkelijke twisten? Had Dietrich Bonhoeffer het al meer dan zestig jaar geleden niet over 'goedkope genade'?

Maandag 12 december 2005

Zo'n 300 omroepmedewerkers kruisen vandaag in de MCO-studio de degens met de leden van de Raad van Bestuur over diens plannen om de tv-netten en radiozenders ingrijpend te veranderen. En het moet gezegd: het is geen dialoog tussen doven, maar wordt, mede dankzij de gespreksleiders Bert van Slooten en Tijs van den Brink, bij tijden een echte gedachtewisseling.

Wat is de status van de programmaschema's, horend bij de nieuwe zenderindeling, die circuleren, willen de verontruste omroepmedewerkers weten? Dat zijn alleen maar rekenvoorbeelden, is het antwoord. En we zijn "een beetje dom" geweest om die zonder verhaal erbij op tafel te leggen. Programma's die nu in die schema's staan, kunnen nog best wel sneuvelen, en programma's die er niet in staan, zijn zeker niet afgeschreven, is de voor de een onrustgevendende en voor de ander geruststellende toelichting. Maar ik denk erbij: maar het geraamte van het verdiepende net Nederland B – zeg maar, het gebinte van dragende balken – biedt, ook als programmatitels in- en uitvliegen, voor onze verkondigende programma's nog steeds geen ruimte.

Waarom wachten jullie niet op extra geld uit Den Haag, is een andere vraag die steeds terugkomt? De Raad van Bestuur geeft er blijk van geen enkel geloof te hebben in de daadkracht van de politiek. De programmamakers blijven verwijzen naar de vraag van CDA en D66 om concrete bewijzen dat de programma's het slachtoffer zijn ("dan komen ze met

geld over de brug"), maar Bruins Slot gelooft er niets van: "Ze weten heel goed dat de bezuinigingen ten koste van de programma's gaan. Ik vind het roekeloos om erom te anticiperen op hun verhaal dat er volgend voorjaar wel extra geld loskomt. Dat hangt er helemaal van af, hoe hecht de coalitie op dat moment in elkaar zit". Op dat punt ben ik geneigd ze gelijk te geven: ondanks alle goede intenties die vooral het CDA heeft, is in omroepzaken op deze coalitie leunen toch zo'n beetje wat de profeet Jesaja noemt: steunen "op een rietstaf die de hand doorboort".

Eerlijk is Bruins Slot over het feit dat Nederland 1 als enige zender nog steeds zijn doelstellingen waarmaakt. Maar die zender helemaal in tact laten en de rest re-shuffelen, helpt niet om de neergaande spiraal te keren, zegt RvB-lid Ruurd Bierman. Ook fietst hij niet onder tafel dat juist Nederland 1-programma's het, weggehaald uit de bedding waarin ze nu worden uitgezonden, op de nieuwe verdiepende zender waarschijnlijk slechter zullen gaan doen, terwijl sommige Nederland 3-programma's daarvan juist zullen profiteren. De vraag, welk gedrag hier nu eigenlijk 'beloond' wordt, laat zich bij mij niet onderdrukken. Maar, hoor ik mezelf al jaar en dag zeggen, voor het belang van de publieke omroep als geheel – nu in concreto het keren van de dodelijke spiraal naar beneden – moeten we veel over hebben. Inderdaad, veel, maar niet alles: niet de missie van de EO. Dat is ons bestaansrecht en onze bestaansreden.

Beter dan een paar weken terug maakt de RvB duidelijk dat het eerste doel van het ontwerpen van het vlaggenschip met populaire programma's Nederland A niet het binnenhalen van meer STER-inkomsten is, maar het trekken van meer kijkers teneinde de belofte van de publieke omroep dat ze 'van iedereen, voor iedereen' is waar te maken en te voorkomen dat belangrijke delen van de Nederlandse bevolking de publieke zenders definitief de rug toekeren. Als die boodschap vanaf het eerste begin klip en klaar was gebracht, had dat veel verwijten van "commercieel programmeren" gescheeld.

Tegen het eind van de meeting zwichten Bruins Slot c.s. voor de grote druk van VARA-medewerkers Paul de Leeuw en Felix Meurders om hun beslissing over de nieuwe zenderindeling, gepland voor 20 december, uit te stellen. Het wordt 11 januari, belooft de RvB-voorzitter de omroepmedewerkers. Ik hoor in mijn verbeelding een paar directeuren en voorzitters knarsetanden: waarom nu wel uitstel, terwijl dat ons werd geweigerd? Ik zit daar niet zo mee. Ik vind het lastig om te peilen, waarom de Raad van Bestuur nu wel door de bocht gaat, maar denk: ach ja, zo gaan de dingen soms. Vraag niet hoe het kan, maar profiteer ervan! En de radio? Daar gaat het, geloof ik, twee minuten over. Maar misschien helpt dat wel om daar tot de best mogelijke oplossingen te komen.

Later in de middag praten we als directie het EO-bestuur bij over de actuele situatie in Hilversum. De bestuursleden zijn tamelijk verbijsterd over de snelheid waarmee voor hun besef dat wat net is opgebouwd – de EO naar Nederland 1, groeiende en succesvolle netsamenwerking met KRO en NCRV, een ingrijpende vernieuwing van het EO-programmapakket met het oog op een goed lopend Nederland 1 – nu dreigt te worden afgebroken. Henk Hagoort laat zien dat het door ons de laatste jaren gekoesterde thuisnetmodel in zijn pure vorm, zelfs met draconische aanpassingen van het programmapakket, de negatieve kijkers- en inkomstenspiraal maar moeilijk kan keren. Hoe graag we ook anders zouden willen, de cijfers zijn onverbidlijk. Het bestuur geeft de directie ruimte om te zoeken naar aanpassingen die het omkeren van de negatieve kijkersspiraal ondersteunen, maar tegelijk de schadelijke effecten van het plan dat nu op tafel ligt, voorkomen. Concreet betekent dat voor ons: voorkom dat er een ghettonet ontstaat met

zware programma's die door hun soortelijk gewicht elkaar en het net omlaag trekken; voorkom kaalslag in de levensbeschouwelijke en informatieve programma's die de pluriformiteit van het bestel uitmaken en voor de EO een zaak van "to be or not to be" zijn; voorkom dat het door KRO, NCRV en EO samen bouwen aan een net wordt afgebroken en houd de drie christelijke omroepen als dominante bespelers van een net bij elkaar; en voorkom tenslotte dat door te grote bespelersaantallen de situatie op de netten onwerkbaar wordt en een verstikkende centralistische bureaucratie oproept. Bottomline is de bestuurlijke toetssteen, of de EO voldoende ruimte houdt om zijn missie te realiseren: mensen bereiken met het Evangelie op momenten dat ze ook substantieel te bereiken zijn. Kortom, houdt onze missie op het marktplein, om die EO-slogan nog maar eens uit de mottenballen te halen.

Dinsdag 13 december 2005

Vandaag maken diverse media melding van de samenstelling van de nieuwe Raad van Toezicht van de publieke omroep die door staatssecretaris Van der Laan is benoemd en per 1 januari a.s. van start gaat. Die Raad van Toezicht, waarin tot voor kort de omroepvoorzitters een dominante positie hadden, ziet toe op de handel en wandel van de Raad van Bestuur en moet op cruciale punten de door dat college uitgezette koers voor de publieke omroep fiatteren.

Daarom is de samenstelling van de Raad van Toezicht van groot belang en is er van diverse kanten bij de staatssecretaris op aangedrongen om de raad een afspiegeling te laten zijn van de breedte van de Nederlandse samenleving, zoals de publieke omroep als geheel dat ook moet zijn en mensen te selecteren die gaan voor een publieke omroep met een breed programmapakket voor de breedte van de samenleving. De lijst met nieuw RvT-leden die nu is gepubliceerd, wekt bepaald niet die indruk. Het lijken stuk voor stuk bekwame mannen en vrouwen die ieder op hun vakgebied (financiën, mediarecht, marketing etc.) hun sporen hebben verdiend, maar geen aantoonbare betrokkenheid bij de omroep hebben getoond.

Van de zeven nieuwe RvT-leden zijn er een paar die zich in de afgelopen jaren hebben doen kennen als scherpe critici van een brede en pluriforme publieke omroep en pleitbezorgers waren voor een smalle publieke omroep, die de kruimeltjes mag opeten die van de tafel van de commercialo's vallen. Dat geldt zeker voor de nieuwe voorzitter, Cees Smaling, die als topman van het PCM-krantenconcern de publieke omroep scherp heeft gekritiseerd. Maar wie weet, of een nieuwe pet wonderen doet. Voor zover ik kan zien, lijken alleen oud-CNV-voorzitter Doekle Terpstra (nu voorzitter van de HBO-raad) en de Wageningse Universiteitsbestuursvoorzitter Aalt Dijkhuizen) op voorhand mensen met gevoel voor een brede, hoofdzakelijk extern pluriforme publieke omroep in hun genen. Hoe dan ook, de samenstelling van de nieuwe Raad van Toezicht maakt de toekomst van de nieuwe publieke omroep extra ongewis. In elk geval is er geen enkele reden om in het debat over een nieuw zenderindingsmodel voor de publieke omroep het heil van de nieuw Raad van Toezicht te verwachten.

Vandaag kijken we als organisatie team terug op de ontmoetingsdag met oud-medewerkers, vorige week donderdag. Nog dagelijks komen er brieven en mails van oud-medewerkers binnen die uiting geven aan hun enthousiasme over wat ze die dag ervaren hebben. We constateren dat onze opzet – oud-medewerkers meenemen in de manier waarop de EO vandaag met vallen en opstaan zijn missie probeert waar te maken en hen zo tot EO-ambassadeurs te maken – is geslaagd. Je, met alle kwetsbaarheid, in het hart laten kijken slaat bruggen en scheidt een verbondenheid op hartsniveau, waar geen gelikt verhaal tegenop kan.

Natuurlijk blijven sommige oud-medewerkers moeite houden met bepaalde aspecten van ons programmabeleid anno 2005, maar, zo bleek overduidelijk, de eenheid in Jezus Christus is dieper en sterker dan die moeite. En dat bij alle verschillen tussen de EO vroeger en de EO de missie – mensen die Jezus niet kennen, met het Evangelie bereiken – dezelfde is gebleven, was voor niemand op de ontmoetingsdag een punt van discussie. We puzzelen als organisatoren over mogelijkheden om die ambassadeursrol van oud-medewerkers (allemaal met hun eigen netwerken in het land) in de toekomst verder uit te nutten. En – het belangrijkste – hoe we hen kunnen inschakelen in het gebed voor de EO, waarom op de ontmoetingsdag uitdrukkelijk werd gevraagd.

Woensdag 14 december 2005

"De EO is op de knieën geboren. De EO zal alleen op de knieën voortgezet worden". Die woorden van EO-oprichter broeder Jan Kits, bij zijn afscheid in 1986 op film vastgelegd, klonken vorige week tijdens een ontmoetingsdag voor oud-EO-medewerkers, toen we een compilatie van oude bedrijfsfilms bekeken. En net als op de conferenties met nieuwe medewerkers waar die compilatie altijd vertoond wordt, maakten die woorden weer diepe indruk. Nu we meemaken dat het in de discussies over de nieuwe profilering van de zenders en de daarmee samenhangende programmeringsmodellen voor de missie van de EO een zaak van "to be or not to be" is, beseffen we met zijn allen weer heel diep, hoe actueel die woorden zijn.

Veertig jaar geleden bogen Jan Kits en Johan van Oostveen hun knieën op de vloer van de conversatiezaal van het Brandpunt in Doorn om God te vragen om meer ruimte voor het Evangelie voor radio en tv. Hun gebed is verhoord: meer dan ze durfden dromen. De EO kwam er: niet met het uurtje zendtijd op de radio, waarom ze vroegen, maar met jaarlijks 3.000 uur radio, 700 uur tv, bladen, conferenties, een Jongerendag, Gezinsdag, Nederland Zingt-dag, internet etc. En God heeft – dwars door onze zonden en missers heen – de EO willen gebruiken om harten en levens van mensen te veranderen.

"De EO is op de knieën geboren", zei broeder Kits. "En de EO zal alleen op de knieën voortgezet worden". De EO zal alleen overleven, als we het van God blijven verwachten. Daarvan zijn we ons als werkers bij de EO diep bewust. De afgelopen jaren heeft het gebed in personeelsbijeenkomsten, teamvergaderingen en speciale bidstonden zich vermenigvuldigd. En toen een week of wat terug het plan van de Raad van Bestuur voor een nieuwe zenderindeling de EO schokte, nam één van onze jonge medewerkers het initiatief om elke morgen voor dag en dauw alle medewerkers concrete gebedsonderwerpen voor die dag te mailen. Niet allereerst de staking, maar het gebed is ons actiemiddel, schreef hij.

Vanmorgen lees ik in de gebedsmail: Het uitstel van de beslissing van de Raad van Bestuur tot 11 januari geeft ruimte en tijd voor het ontwikkelen en doordenken van alternatieven. Bid dat deze ruimte en tijd goed benut zal worden. En verder met de relaties tussen omroepdirecties en –voorzitters en de Raad van Bestuur in het achterhoofd: in situaties als deze merk je dat er in onderlinge verhoudingen snel scherpte, bitterheid en wantrouwen kan insluipen. Bid dat we ook in deze discussie het 'What would Jesus do?' voor ogen houden. En ik denk: wat fantastisch om in een bedrijf te werken waar je dit soort mails in je inbox krijgt en waar het besef leeft dat de EO "alleen op de knieën" zal overleven. En de overtuiging dat het in de discussies waar we midden in zitten niet draait om macht, werkgelegenheid of geld, maar om de centrale vraag: Wil je bidden voor een blijvende opening voor de missie van de EO binnen de publieke omroep?

Donderdag 15 december 2005

De Raad van Bestuur van de publieke omroep doet vandaag flink van zich spreken. Er gaat een pittige brief naar Den Haag met een schets van de ingrepen die de publieke omroep in de programmering op televisie, radio en internet doet om het financiële tij te keren. Bruins Slot doet, waar de politiek om heeft gevraagd en laat zien, hoe diep de bezuinigingen in het programmatische vlees snijden. Nu is het aan Den Haag om de beloftes van de afgelopen weken te verzilveren: maak de programmatische consequenties van de bezuinigingen duidelijk, dan leggen wij er het geld bij dat jullie nog tekort komen. Maar ik zie het schip met geld uit Den Haag nog niet komen.

Vanavond hebben we een marathonzitting van de Nijkerkse gemeenteraad die tot ver na middernacht duurt. We ronden een paar grote klussen af waar jaren aan gewerkt is: een visie op de richting waarin Nijkerk zich tussen 2015 en 2030 moet gaan ontwikkelen (met als voornaamste vraag, waar in de gemeente woningbouw zal plaatsvinden) en de herinrichting van het verloederde Molenplein. Jullie luisteren als gemeentebestuurders niet naar de burgers: dat verwijt heeft het afgelopen jaar veelvuldig geklonken vanuit actiegroepen, die veel minder woningen in Nijkerkerveen willen en die per se willen dat de molenromp in de binnenstad niet gesloopt wordt, zoals in de gemeentelijke plannen, en (nog liever) wordt opgebouwd tot een heuse molen. Jullie luisteren niet naar wat de burgers willen en vergroten zo de kloof tussen burgers en bestuur: op dat verwijt reageren vanavond alle fracties eensgezind afwijzend. En ook al beseft iedereen dat ook dat wel weer zal worden uitgelegd als niet luisteren, feit is toch dat er eindeloos ingesproken én geluisterd is. De plannen voor het Molenplein zijn vergeleken met de oorspronkelijke opzet in reactie op kritiek vanuit de bevolking fors gewijzigd en tal van historische elementen blijven gehandhaafd; alleen de weinig monumentale molenromp gaat tegen de vlakte. Over de toekomst van Nijkerk is een zestal avonden gehouden waarop Nijkerkers konden vertellen wat ze ervan vonden. Daar bleek een breed draagvlak onder de bevolking voor de richting die de gemeente kiest: niet harder groeien dan nodig om aan de behoefte aan woningen te voldoen. Alleen een groep Nijkerkerveners is tegen gebleven onder het motto: woningbouw prima, maar 'not in my backyard', niet in mijn achtertuin. Sommige burgers en actiegroepen (onder meer onder leiding van de in Hilversum bekende Lex Harding) gaan uit van de gedachte dat de overheid pas naar hen heeft geluisterd, als die doet wat zij willen. Luisteren=zwichten, is hun filosofie. En als je dat niet doet, sta je volgens hen met je rug naar de burgers en handel je niet naar de wil van het volk. Het zijn dit soort verhalen die de kloof tussen burgers en bestuurders onnodig vergroten, elke brug over de kloof opblazen en het zaad van wantrouwen en onvrede onder de burgers zaaien. Dat statement levert me steevast het verwijt van arrogantie, zelfverzekerdheid en blind zijn voor de wensen van de burgers op. Maar tot mijn vertrek uit de gemeenteraad in maart a.s. zal ik dat blijven zeggen, omdat ik geloof dat het waar is.